

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**CİHÂDÎ SELEFİLİĞİN KUR'AN YORUMU VE
ELEŞTİRİSİ
- CİHAD AYETLERİ ÇERÇEVESİNDE-**

ALİ AKGÜN

TEZ DANIŞMANI:
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Faruk GÜNEY

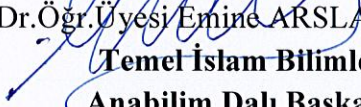
TEMMUZ-2019

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

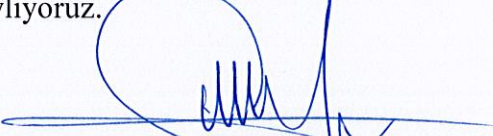
Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ali AKGÜN'ün "Cihadî Selefîlîğin Kur'an Yorumu ve Eleştirisi - Cihad Ayetleri Çerçevesinde" başlıklı tezi 02/07/2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Dr.Öğr.Üyesi Yasin ÇAKIREL
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans elde etmek için gerekli olan koşulları sağladığımı onaylarım.

Dr.Öğr.Üyesi Emine ARSLAN
Temel İslam Bilimleri
Anabilim Dalı Başkanı

Bu tezi okuyarak içerik ve nitelik açısından incelediğimizi ve Yüksek Lisans derecesi almak için yeterli olduğunu onaylıyoruz.

Dr.Öğr.Üyesi Ahmet Faruk GÜNEY
Tez Danışmanı

Jüri Üyeleri:

Doç.Dr. Mustafa ŞENTÜRK

Dr.Öğr.Üyesi Ahmet Faruk GÜNEY

Dr.Öğr.Üyesi Hasan ÖZKET

Trakya Üniversitesi

Kırklareli Üniversitesi

Kırklareli Üniversitesi

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Ali AKGÜN

ÖZ

CİHÂDÎ SELEFİLİĞİN KUR'AN YORUMU VE ELEŞTİRİSİ

- CİHAD AYETLERİ ÇERÇEVESİNDE-

AKGÜN, Ali

Yüksek Lisans, Temel İslam Bilimleri

Tez Yöneticisi: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Faruk GÜNEY

Temmuz 2019

Modern Selefilik, XIX. yy.'ın ikinci yarısından itibaren “tecdid” ve “ıslah” faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. Bu bağlamda dine birçok hurafe ve yanlış anlayışların girdiğini savunan bazı ilim adamları, ulema arasında da yaygınlaşan bu olumsuzlukları bertaraf etmeyi ve dinin özüne dönmeyi ısrarla savunmuştur. I. Dünya savaşından sonra Selefilik hareketi sertleşme eğilimine girmiş ve çeşitli siyasal örgütler meydana gelmiştir. Bu süreçte ılımlı politik hareketlerin yanında şiddet yanlısı “İslâmî Cihad” grupları oluşmuştur. Cihâdî Selefilik, soğuk savaş dönemi diye tabir edilen 1988 yılında, El-Kaide ismiyle belirginleşmeye başlamıştır. İslâmî cihad adı altında birçok eylem gerçekleştirmiş, bunu yaparken de Kur'an ayetlerine atıf yaparak, faaliyetlerini meşrulaştırmaya çalışmışlardır. Daha sonra ise sözde Irak Şam İslam Devleti (İşid/Daeş) adı verilen oluşum içerisinde faaliyet gösteren Cihâdî Selefilik, yaptıkları terör eylemlerinin yanı sıra sosyal medya ve internet aracılığıyla genel olarak Kur'an-ı Kerîm'deki cihad ayetlerine atıf yaparak çeşitli yayınlar üzerinden propaganda faaliyetlerini sürdürmektedir.

Bu tezin amacı, Cihâdî Selefilik adeta ana karakterini yansıtan cihad ayetlerini, hangi bağlamda kullandıklarını tespit ederek, bu ayetlere yapılan yorumun tahlil ve eleştirisini yapmaktır. Cihadi selefilik, özellikle konumuz olan bu âyet-i kerimeleri, nüzul sebebi, siyak-sibakı ve en önemlisi de “*sözün tabii bağlamını*” dikkate almadan, ilgi çekici bir “*bağlamsız yorum örneği*” sergileyerek, kendilerinden başkalarını tekfir etmeye ve yaptıkları terör faaliyetlerine dayanak göstermektedirler.

Anahtar Kelimeler: Cihâdî Selefilik, Kur'an Yorumu, Bağlamsız Yorum, Cihad Ayetleri.

ABSTRACT

JIHADI SALAFISM'S COMMENTING AND CRITICISING OF QURAN

-IN TERMS OF JIHAD VERSES-

AKGUN, Ali

Master of Arts, Basic Islamic Sciences

Supervisor: Assistant Professor Ahmet Faruk GÜNEY

July 2019

Modern Salafism focused on both “renovation”, and “reform” until the second era of 19th century. In this case some of the Scholars who claims so many superstitions and wrong options had included into the religion, insisted to remove these superstitions, that has already become common in Ulema (learned people), and to return to the essence of religion. After World War I Salafism became more strict and occurred various political organizations. Besides some moderate political actions, also some violent “Islamic Jihad” groups occurred. In 1998, which is also the era of Cold War, Jihadi Salafism Started to become clear with the name of “Al-Qaida”. So many actions took place under the name of Islamic Jihad and they tried to legitimate these actions by using verses from Quran. After that Jihadi Salafism has become active in an organization which is called Isis /Daes and besides their acts of terrorism, they are maintaining their propaganda actions in social media and internet by referring to verses about Jihad in Quran.

This dissertation aims to find out what is the real meaning of these jihadi verses, which is the main subject of Jihadi Salafism, and to analyze also criticize of commentaries of these verses. Jihadi Salafism commenting these verses about jihad without considering “siyak-sibak” of the verse so for which reason these verses were sent and most importantly the real meaning of the verses. Furthermore they are explaining these verses with an interesting comment they are supporting their terrorism actions and declaring everyone heathen but themselves.

Key Words: Jihadi Salafism, Commenting Quran, With No Context Commenting, Jihad Verses

ÖNSÖZ

Cihâdî Selefilik, yakın geçmişi olan modern Selefliğin içinden doğan bir oluşum olarak, günümüzde özellikle Ortadoğu'da ve dünyanın çeşitli bölgelerinde faaliyet göstermektedir. Son yıllarda ülkemizde yaptıkları canlı bomba saldırıları vb. eylemlerinin yanı sıra sınırimıza olan yakınlığı ile de dikkat çekmektedir. Önceleri El-Kaide içerisinde yer alan cihatçı grup, sonraları hiçbir devlet tarafından tanınmayan sözde İslam Devleti İşid'in içerisinde faaliyet göstermektedir. Yaptıkları yayınlarla ve davetçilerinin çalışmalarıyla elde ettikleri birçok taraftar ve katılımcıya inğimesi (Fedâî) ismini vererek, istişhâdî operasyon dedikleri intihar eylemleri ve bazı terör saldırılarında kullanmakta, bunu yaparken de Kur'an-ı Kerîm'deki özellikle cihad ayetlerini dayanak göstermektedirler. İslam Dîni, asıl itibariyle her türlü şirkin ve kime yapıldığına bakmaksızın zulmün, terörün, ayrımcılığın karşısında durarak adaleti ve hoşgörüyü tesis etmeyi amaçlayan bir dindir. Cihâdî Selefliğin bu tutumu ise, haçlı zihniyetinin ürünü olup İslam'ı terör dini gibi göstererek islamofobi olgusuna hizmet etmektedir. Ayrıca yine ayetlere atıf yaparak kendilerinden başka herkesi tekfir ettiklerinden, bu eylem ve saldırıları ülkemizde ve çeşitli coğrafyalarda gerçekleştirmektedirler. Cihâdî Selefliğin Kur'an Yorumu ve Eleştirisi - Cihad Ayetleri Çerçevesinde- ismini verdiğimiz bu çalışmamızda, kullandıkları âyet-i kerimeler bağlamsız yorum açısından ele alınacaktır. Ülkemizde Cihâdî Selefilik ile ilgili bazı araştırmacılar tarafından birkaç çalışma yapılmış, ancak kullandıkları âyetleri bağlam açısından konu alan bir çalışma yapılmadığı için bu çalışmamız, bu alanda bir ilk teşkil etmektedir. Bu çalışmamızda, öncelikle kullandıkları âyetleri tespit edeceğiz. Sonrasında bu âyetlerin hangi bağlamda kullanıldığını, ne amaçla kullanıldığını, ne gibi hatalara düşüldüğünü ve ne gibi sonuçlar doğurduğunu ortaya koymaya çalışacağız. Bu sayede âyetlere olan bu yanlış yaklaşımı ortaya koymakla beraber, bundan sonra yapılacak olan çalışmalara da ışık tutmayı temenni etmekteyiz.

Çalışmamız, bir giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın konusu, amacı, kapsamı, metodu ve karşılaşılan zorluklar

aktarılabacaktır. Birinci bölümde Selefliliğin kısaca tarihçesi, geçirdiği evreler ve günümüzde kendilerini Salih Selefe bağlı tek grup olarak niteleyen ancak “yeni hariciler” olarak nitelenen Cihâdi Selefliliğin tanıtımı yapılacak, ikinci bölümde, Kur’an ayetlerine mana verirken, usûl âlimlerince belirlenmiş olan ilke ve kuralların yanı sıra, “bağlamın önemi” ele alınacaktır. Üçüncü bölümde ise Cihâdi Selefliliğin kullandığı ayet örnekleri ve bunların tahlili yapılacaktır.

Tez konumun belirlenmesi de dâhil olmak üzere çalışmam boyunca bana yol gösterip yardımcı olan, tecrübelerinden istifade ettiğim kıymetli hocam Dr. Ahmet Faruk Güney’e şükranlarımı sunarım. Tezimi yazarken eşsiz bilgi birikimi ve tecrübelerini paylaşarak bana yardımcı olan sınıf arkadaşım Öğr. Gör. Ahmet Hilmi Taşçı’ya, karşılaştığım her zorlukta bana yol gösteren, bunu yaparken de bir ağabey şefkatiyle yaklaşan ve her daim yanımda olan Doç. Dr. Yakup Yılmaz’a çok teşekkür ederim. Ayrıca her zaman olduğu gibi bu çalışmam sırasında da bana güvenen, hep yanımda olup azmimi destekleyen, çeşitli fedakârlıklar gösteren değerli eşim Emine Akgün hanımefendiye ve onlarla geçireceğim zamandan fedakârlık eden oğlum ile kızıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ali AKGÜN
Temmuz, 2019
Kırklareli

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	iii
ÖZ.....	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	vii
KISALTMALAR	xi

GİRİŞ	1
Araştırmanın Konusu, Amacı ve Kapsamı	1
Araştırmanın Konusu	1
Araştırmanın Amacı.....	1
Araştırmanın Kapsamı	2
Araştırmanın Kaynakları.....	2
Çalışmamızın Metodu ve Karşılaşılan Zorluklar	4

BİRİNCİ BÖLÜM

SELEFİLİK, GEÇİRDİĞİ EVRELER, MODERN SELEFİLİK VE CİHÂDÎ SELEFİLİĞİN TANIMI	5
1.1. Selefilik/Selefiyye Kavramları	5
1.2. Selefiliğin Geçirdiği Evreler	6
1.2.1. İlk Dönem/Mütekaddimûn Selefiyyesi	7
1.2.2. Klasik Dönem/Müeahhirûn Dönemi	9
1.2.2.1. İbn Teymiyye Dönemi.....	9
1.2.2.2. Muhammed b. Abdulvehhâb Dönemi	11
1.2.2.2.1. Muhammed ibn Abdulvehhâb'ın görüşleri:	13
1.2.2.2.2. İbn Abdulvehhâb'ın eserleri.	14
1.2.2.2.3. İbn Abdulvehhâb'ın etkileri.....	15
1.2.3. Modern/Yeni Dönem/Çağdaş/Neo Selefiyye	16
1.3. Cihâdî Selefilik	19
1.3.1. Cihâdî Selefiliğin Tarihsel Gelişim Süreci.....	19

1.3.2. Fikrî Yapısı	22
1.3.3. Kuran Anlayışına Genel Bir Bakış.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

BAĞLAMIN ÖNEMİ	25
2.1. Bağlam Nedir?	25
2.1.1. Tabii Bağlam.....	25
2.1.1.1. Semantik Tahlil	28
2.1.2. İç Bağlam.....	29
2.1.3. Dış Bağlam	30
2.1.4. Bağlam'ın Sınırları.....	31
2.2. Kur'an'a Mana Verirken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar ...	33
2.2.1. Tarihsellik-Evrensellik	33
2.2.2. Kur'an'ı Yorumlamada Gerekli Olan İlimler	35
2.2.3. Kur'an'ı Yorumlamada Kaçınılması Gereken Bazı Hususlar	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CIHÂDÎ SELEFİLİĞİN KULLANDIĞI ÂYET'İ KERÎMELERİN TESPİTİ, TAHLİLİ, ELEŞTİRİSİ	43
3.1. Cihâdî Selefiliğin Yayın Organlarına Genel Bir Bakış.....	43
3.2. Cihâdî Selefiliğin Kullandığı Ayet Örnekleri, Tahlili ve Eleştirisi	45
SONUÇ.....	103
KAYNAKÇA.....	107

KISALTMALAR

as :	Aleyhi's-Selâm
b. :	bin/ibni
C. :	Cilt
çev. :	Çeviren
DİA:	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Dr. :	Doktor
H. :	Hicrî
İŞİD:	Irak Şam İslam Devleti
İSAV:	İslâmî İlimler Araştırma Vakfı
No. :	Numara
ö. :	Ölüm Tarihi
öte. :	Ötekileri
ra. :	Radyallahu anh
S. :	Sayı
ss. :	Sayfa
sav. :	Sallallahu aleyhi ve sellem
SETA:	Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı
TDK:	Türk Dil Kurumu
TDV:	Türkiye Diyanet Vakfı
vb. :	ve benzeri
vs. :	ve saire
YÖK:	Yüksek Öğretim Kurulu
yy.:	yüzyıl

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu, Amacı ve Kapsamı

Araştırmanın Konusu

Bu çalışmamızın konusu, bağlamsız yorum örneği olarak Cihâdî Selefliliğin kullandığı ayetlere getirdiği yorumların tahkikini ve tenkidini yapmaktır. Araştırmanın objektif olabilmesi için, öncelikle Cihâdî Selefliliğin arka planı, yakın tarihçesi, îtikâdî görüşlerinin yanı sıra tevhid, şirk ve tekfir ile ilgili görüşleriyle beraber, şimdiye kadar yapmış oldukları bazı kanlı eylemlerinin de bilinmesi gerekir. Tekfirci söylemlerine ve kanlı eylemlerine dayanak gösterdikleri ayetleri ele almadan önce, Kur'an ayetlerine mana verirken dikkat edilmesi gereken usûl ve kâidelerin de bilinmesi elzemdir. Bu sebeple çalışmamızda önce Cihâdî Selefliliğin tanıtımı, sonra ayetlere mana verirken dikkat edilmesi gereken usûl ve kâidelerin yanı sıra bağlamın önemi, son olarak da kullandıkları ayetlere getirdikleri yorumların tahkiki ve tenkidi yapılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmamızın amacı, Cihâdî Selefliliğin tekfirci söylemi ve kanlı eylemlerine dayanak gösterdikleri özellikle cihad ayetlerinin tahlilini ve bu ayetlere verdikleri bağlamsız yorumun tenkidini yapmaktır. Kur'an ayetlerine dayanarak faaliyet yapmak ve bazı söylemlerde bulunmak için kaçınılmaz olan bir takım kurallar gerekmektedir. Cihâdî Seleflik, bu kuralların bazılarını göz ardı ederek, tekfirci söyleminin yanı sıra nice kanlı eylemler gerçekleştirmiştir. Cihâdî Selefliliğin eylemlerini ayetlerin emri olarak lanse etmelerinin nasıl yanlış sonuçlar doğurduğunu ortaya koymaya çalışacağız. Zikredilen Selefi/Cihatçı gurupların özellikle son otuz yıl içinde sebep oldukları ölümlerin %80'i Müslümanlardır. Bu gurupları böylesine soğukkanlı bir şekilde Müslüman kanı dökmeye iten inanç ve düşünce kodlarının tespiti önem arz etmektedir. Tekfirci söylemlerine Kur'an âyetlerini şahit tutmalarının yanlışlığını ortaya koymak ise, çalışmamızın diğer amaçlarından biridir.

Araştırmanın Kapsamı

Çalışmamızın kapsamı, Modern Selefilik hareketinin bir kolu olan ve günümüzde yeni hariciler olarak adlandırılan Cihâdî Selefliğin kullandığı bazı ayetlerle sınırlandırılmıştır. Eylemlerine ve söylemlerine ayetleri şahit tutup, kendilerinden olmayanları tekfir ederek, davetçilerinin çalışmalarıyla kazandıkları katılımcıları cihad adı altında intihar eylemlerine hazırladıkları, yayınlarında açıkça görülmüştür. Bu yayınlarda ve bazı internet sitelerinde mensuplarını bu yönde motive etmeye, hem de dünyanın çeşitli bölgelerinden yeni katılımcılar kazanmaya çalışmaktadırlar. İntihar eylemlerine katılan bir gönüllüye, yaptığı işin bir intihar değil, istişhâdî operasyon olduğunu telkin etmektedirler. Bu sebeple çalışmamız, Cihâdî Selefliğin kullandığı cihad ayetlerinin tahlili ve yorumlarının tenkidıyla sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın Kaynakları

Bu çalışmada kullanılan kaynaklar, üç kısımdan oluşmaktadır:

Birinci bölümde Cihâdî Selefliğin kimler olduğunun anlaşılması gerekmektedir. Bu konuda Türkiye’de bazı çalışmalar yapılmıştır. M. Sait Özerverarlı’nın hazırladığı DİA’nın “Selefiyye” maddesi, Resul Ersöz’ün “Selefilik ve Selefî Tefsir Anlayışı” isimli Doktora tezi, M. Ali Büyükkara’nın “ Çağdaş İslâmî Akımlar” adlı eseri ve İhvan’dan Cüheyman’a Suudi Arabistan ve Vehhâbîlik” adlı çalışması, yine Büyükkara’nın “11 Eylül’le Derinleşen Ayrılık: Suudi Selefiyye ve Cihâdî Selefiyye” isimli makalesi, Bekir Altun’un “Selefilik-Vehhâbîlik ve Türkiye’deki Faaliyetleri” isimli Y. Lisans tezi, 2013 yılında İSAV’ın tertiplelediği “Tarihte ve Günümüzde Selefilik” isimli “Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı”, Sönmez Kutlu’nun Selefliğin Fikrî Arka Planı ve Çağdaş İslami Akımlar ve sorunları isimli eserleri, M. Zeki İşcan’ın “Selefilik, İslami Köktencilik Tarihi Arka Planı”, Süleyman Uludağ’ın “İslam Düşüncesinin Yapısı –Selef, Kelam, Tasavvuf, Felsefe”- isimli eseri, Ferhat Koca’nın “İslam düşüncesinde Selefilik ve Günümüzdeki Motivasyonları”, Diyanet İşleri Başkanlığının hazırladığı “Dini İstismar ve Tedhiş Hareketi Daeş” isimli rapor, Selefliğin kısa tarihçesi ve Cihâdî selefilik hakkında genel bilgi edinmek açısından önemlidir. Ayrıca Cihâdî

Selefilik'in Suudî Selefilik ve Vehhabîliğe olan yakınlığından dolayı, o konuda hazırlanan eserlerin de okunması fayda sağlayacaktır.

İkinci bölümde “*bağlamın önemi*” ele alınacağından, Ahmet Yaman'ın hazırladığı DİA'nın “Savaş” maddesi, Muhyiddin Ebu Abdillah Muhammed b. Süleyman el-Kâfiyeci el-Hanefî'nin “Kitâbu't-Teysîr fî Kavâidi İlmi't-Tefsîr” adlı eseri, Dücane Cündioğlu'nun “Kur'an'ı Anlamanın Anlamı, Sözlü Kültürden Yazılı Kültüre Anlamın Tarihi, Anlamın Buharlaşması ve Kur'an, Kur'an Çevirilerinin dünyası, Sözü'nün Özü-Kelâm-ı İlâhî'nin Tabiatına Dair” adlı eserleri, Mustafa Öztürk'ün “Tefsir'in Halleri, Kur'an Dili ve Retoriği” adlı eserler önem arz etmektedir. Bunların yanında Nihat Uzun'un “Kur'an'ın Anlaşılması ve Bağlam”, Ahmet Öz'ün “Kur'an'ı Anlamada Bağlam”, Fatih Tiyek'in “Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Rolü ve Meallerdeki Bağlamsal Sorunlar”, Muhammed İsa Yüksek'in “Kur'an'ın Anlaşılmasında Bağlam Bilgisi, Referansları ve Sınırları” isimli eserler öncelikli olarak kullanıldı. Bunların yanı sıra çeşitli makale, dergi ve yayınlardan da istifade ederek çalışmamızı gerçekleştirdik.

Üçüncü bölümde önce cihâdî selefilik'in yayın organları, konstantiniyye, Rumiyyah ve Dabık dergileri, himmet ofisi üzerinden yayınladıkları broşürler, tevhidvesunnet.com sitesinde yer alan makale ve çeşitli yayınlar, internet üzerinden yapmış oldukları bazı davet çalışmaları incelenecektir. Bu yayınlarda, konumuz olan ayetlerin hangi bağlamda kullanıldığı ve nasıl yorumlandıkları tespit edilecektir. Sonrasında ise ele alınan her âyet'in bazı tefsirlerdeki durumunu tespit için öncelikle Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsirindeki yorumlar aktarılacaktır. Bu eserin yanı sıra, Elmalılı M. Hamdi Yazır'ın Hak Dîni Kur'an Dili tefsiri, Fahrüddîn er-Râzî'nin Mefâtîhu'l-Gayb isimli eseri, Ebu Cafer Muhammed b. Cerîr et-Taberî'nin Câmi'ul Beyân fî Tefsîr'il Kur'ân adlı eseri, İmam Kurtubî'nin el-Câmû li-Ahkâm'il-Kur'ân adlı eseri, Celâleddîn Ebu'l-Fadl Abdurrahman b. Muhammed b. Ebu Bekir es-Suyûtî'nin ed-Dürrü'l-Mensûr fî't-Tefsîr bi'l-Me'sûr isimli eserleri başlıca kaynak olarak kullanılmıştır. Çalışmamız esnasında ele alınan ayetlerin meallerini de Diyanet İşleri Başkanlığı'nın mealinden sunduk.

Çalışmamızın Metodu ve Karşılaşılan Zorluklar

Çalışmamız tasvir, tahlil ve tenkit özelliği taşıdığından genel olarak eser/kaynak incelemesine dayanmaktadır. Bu yöntemle elde edilen bilgiler analiz edilerek önce durum tespiti yapılmıştır. Ele alacağımız konu başlıkları hakkında ise bizi yönlendiren, cihadi selefilikğin kaynaklarında yer alan âyet’i kerimeler ve bu ayetlere yaklaşımları olmuştur. Bu sebeple öncelikle onların kaynakları tespit ve tahlil edilmiştir. Sonra tespiti yapılan konularla ilgili kütüphane ve internet taraması yapılmış, kullanılan kaynakların objektif olmasına özen gösterilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde cihadi selefilikğin kaynaklarındaki bazı bölümler, konunun önemi ve daha iyi kavranması açısından olduğu gibi aktarılmıştır.

Çalışmamızı zorlayan en önemli etken, Türkiye’de cihadi selefilikğin kullandığı ayetlere yaptıkları yoruma dair bir çalışma olmamasıdır. Yapılan bazı çalışmalarda hangi ayetleri kullandıkları tespit edilmiş, ancak ayetlere olan yanlış yaklaşım ve olması gereken yaklaşım ile ilgili herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Ayrıca cihadi selefilikğin yayınlarına Türkiye’de sadece internet üzerinden ulaşılmaktadır. Herhangi bir kütüphane veya yayın evinde bulunmadığından kaynakların tespit edildiği internet adresleri zaman zaman değişiklik arz etmektedir. Bu gibi sebeplerle kaynaklara ulaşımında bazı sıkıntılar yaşanmıştır.

Elde edilen kaynaklar “pdf” olarak temin edilebilmekte ancak dipnot veya kaynakça göstermek için tez yazım kılavuzumuzda yer alan kriterlere uymamaktadır. Çalışmamızda kullandığımız bu kaynakların, “*Rumiyah Dergisi, Zilhicce 1437, sayı 1, s. ...*” örneğinde olduğu gibi hicrî tarih ile basım ve yayımı yapılmıştır. Bu durum diğer dergi ve sayıları içinde aynıdır. Bu sebeple cihadî selefilikğe ait yayınları, buradaki örnekte belirttiğimiz gibi kullandık. Ayrıca isteyen araştırmacıların talebi olması durumunda istifadelerine sunmak üzere hepsini pdf olarak muhafaza etmekteyiz.

1. BÖLÜM

SELEFİLİK, GEÇİRDİĞİ EVRELER, MODERN SELEFİLİK VE CİHÂDÎ SELEFİLİĞİN TANIMI

1.1. Selefilik/Selefiyye Kavramları

Sözlükte önce gelmek, geçmek, geçmişte kalmak anlamındaki selef kelimesinden türemiştir. İstilah olarak, gerek ilim ve gerekse fazilet açısından Müslümanların önderleri olan Ashab, Tâbiîn ve Etbâu't-Tâbiîn için kullanılmıştır.¹ Bu kelime, istilahta belli bir dönemle sınırlandırılmaktadır. Selefin üstünlüğü, Hz. Peygamber'in Hadisinin delalet ettiği anlama göre, Allah Resulünden itibaren yaşayan üç kuşağı ifade etmektedir. Nitekim Efendimiz insanların üstünlükleri konusunda şöyle buyurmuştur: “*İnsanların en hayırlısı benim çağımdaykilerdir, Sonra onları takip eden çağdır, Sonra da öyle topluluklar gelecektir ki bunlardan birinin şahitliği yemini ile, yemini de şahitliği ile yarıdır.*”² Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere, selefi düşünce Hz. Peygamber (s.a.v.) ve sonrası üç kuşağı, yani ashâb, tâbiîn ve tebeu't-tâbiîn'i ifade etmektedir. Sonraki dönem Müslümanlar, bu kuşakların ayet ve hadisleri aktarmadaki kilit rolü sebebiyle onların davranışlarını da örnek almış ve bu dönem Müslümanlarına “*Selef-i Sâlihîn*” adını vermişlerdir.³

Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat iki ana damardan oluşmaktadır. Bunlardan biri Ehl-i Rey ekolüdür. Ehl-i Rey ekolünün temel özelliği, içtihad için gerekli olan mantıksal düşünme yollarını izlemek ve aklî bir faaliyet olan re'yi, ayet ve hadislere dayalı lafzî yorumla beraber kullanmaktır. Bu ekolün ana

1 M. Sait Özervarlı, “*Selefiyye*”, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 36, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2009, s. 401.

2 Sahîhu'l Buharî, Fezailu Ashabın Nebî, 1.

3 Birol Akgün ve Gökhan Bozbaş, “Arap Dünyasında Siyasi Selefizm ve Mısır Örneği”, Akademik Ortadoğu: Altı Aylık Orta Doğu Araştırmaları Dergisi, C. 7, S. 14, (2013), s. 5.

damarını Hanefî Mezhebi oluşturmaktadır.⁴ Diğeri ise Ehl-i Hadis Ekolüdür. Ehl-i Hadis Ekolü'nün en belirgin özelliği hadisleri mümkün olduğu kadar yoruma tabii tutmadan uygulamak, bunun yanında kıyasa başvurmadan aklî-edebî ilimlerden ziyade naklî ilimlerle ilgilenmek şeklinde ifade edilmektedir.⁵ Dolayısıyla Ehl-i Hadis Ekolü rey ve kıyasa karşı çıkıyor ve bu aklî delilleri kullandıkları için Ehl-i Rey ekolünü “sünnet düşmanı” olarak suçluyor ve kendilerine “şeriatın koruyucuları, bid’atlerin yıkıcıları” gibi özel bir misyon atfederek lafızcı tutumuyla Re’y ekolünün aksine bir yol izlemektedir.⁶

İslam düşünce ekollerinden biri olan Selefiyye, tarihin çeşitli dönemlerinde farklı isimlerle anılmıştır. Bunlar, Ehl-i Sünnet’i Hâssa, Ehl-i Hadis, Ashâb-ı Hadis, et-Tâifetü’ül-Mansûra, Eseriye veya Ehl-i Eser, Sıfatiyye ve İsbatiyye gibi isimlerdir. Muhalifleri ise bu mezhebe, Mücessime, Haşeviyye, Müşebbihe gibi isimler vermiş fakat Selefiyye mensupları bu isimleri suçlama sayarak reddetmiştir.⁷

1.2. Selefiliğin Geçirdiği Evreler

Selefilik, başlangıcından günümüze kadar bazı evrelerden geçmiş ve genel olarak üç ana dönem ile anılmaktadır. Bu dönemler birbirine temel oluşturmakla beraber bazı farklılıklara sahiptir. Birincisi sistematik selefiliğe temel oluşturan Ehl-i Hadis ekolünün hâkim olduğu “İlk dönem/Mütekadimûn Selefiyye’si”, ikincisi İbn Teymiyye ile sistemleşen “Klasik dönem/Müteahhirûn Selefiyye’si” ve son olarak “Yeni/Çağdaş Selefiyye (Neo Selefiyye)’dir.⁸

4 Mehmet Ali Büyükkara, Çağdaş İslâmî Akımlar, İstanbul: Klasik Yayınları, 2016, ss. 57-59.

5 Abdullah Aydın, “Ehl-i Hadîs”, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 10, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1994, s. 507.

6 Büyükkara, Çağdaş İslâmî Akımlar, s. 317.

7 Süleyman Uludağ, İslâm Düşüncesinin Yapısı, Selef, Kelâm, Tasavvuf, Felsefe, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016, ss. 29-30.

8 M. Sait Özervarlı, “Selefiyye”, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 36, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2009, s. 400-402.

Bu üç dönem incelendiğinde, onları birbirinden ayıran temel özelliğin yaşanılan zaman değil, benimsedikleri ilkesel görüşler olduğu anlaşılmaktadır. Ülkemizde Selefilğin yapısı, dönemleri, tarihçesi ile ilgili birçok çalışma mevcuttur. Çalışmamız Çağdaş Selefilğin içinden doğan Cihâdî Selefilik ve tefsir anlayışı ile ilgilidir. Bu sebeple Selefilğin dönemleri –özellikle ilk iki dönemi- kısaca tanıtılacak, detayları ilgili alanlardaki araştırmacılara havale edilerek, günümüzde “yeni hariciler” olarak nitelenen Cihâdî Selefilğin tanıtımı yapılarak, tefsir anlayışları üzerinde durulacaktır.

1.2.1. İlk Dönem/Mütekaddimûn Selefîyyesi

İlk dönem selefîyyesi, hicrî I. (VII) yy. ’ın sonlarında, II. asrın başlarında sistematik selefilğe temel oluşturan, metodolojik bir ilke olarak ortaya çıkan Sünnî bir ekoldür.⁹ Selefilğin bu dönemine “*İcmal devri*” denir.¹⁰ İctihad’ın esası olan re’y, mantıksal düşünme yollarını izleyerek yapılan aklî bir faaliyettir. Re’yi dinin kaynakları arasında kabul eden gruba ve takipçilerine “Ehl-i Re’y” veya “Ashâb-ı Re’y” denildi. Bu grubun ana damarını oluşturan Ebu Hanîfe (ö. 150/767) ve onun öğrencileridir. Diğer bir grup ise, akıl karşıtı, metinci literalizmin savunucusu, re’y ve içtihadı karşı çıkararak, kendilerini Ehl-i Sünnetin tek temsilcisi olarak gören Ehl-i Hadis veya Ashab-ı Hadis ekolüdür.¹¹ Selef için kullanılan Ehlü’l-Hadîs tâbiri, Ehlü’r-Re’y veya Ehlü’l-Bid’a mukâbili olarak konumlandırılmış, akıl ve re’ye iltifat etmeyerek Hz. Peygamberin (s.a.v.) mezhebine dayandığı, Sahabe ve Tâbiîn’in eserlerini esas aldıkları, bu şekilde dinin aslını muhafaza etme çabası içinde oldukları belirtilmiştir. Ayrıca Kur’ân’ı re’y ile te’vîl etmemeyi ve kelâm ilmiyle meşgul olmamayı temel ilke edinmişlerdir.¹²

9 Ferhat koca, “İslâm Düşünce Tarihinde Selefilik, Tarihsel Serüveni ve genel Karakteristiği”, İlahiyat Akademi Dergisi, C. 1, S. 1-2 (2015), s. 17.

10 Akgün ve Bozbaş, Arap Dünyasında Siyasi Selefizm, s.5.

11 Büyükkara, Çağdaş İslâmî Akımlar, s. 317.

12 Âdem apak, “İslâm Tarihi Boyunca Selef ve Selefilik Kavramlarının Anlam Serüveni”, *Tarihte ve Günümüzde Selefilik- Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı, (8-10 Kasım 2013)*, İstanbul 2014 s. 40.

Selef ve Selefiyye kavramı ve buna bağlı bir ekolün oluşmasındaki en belirgin isim Ahmed b. Hanbel (ö. 241/855)'dir. Ahmed b. Hanel'in Mu'tezile kelamcılarıyla olan mücadelesi ve Mihne olaylarındaki duruşu, onu Selef/Ehl-i Hadis Ekolü'nün temsilcisi haline getirmiştir. Daha sonra bu çizgiyi benimseyip onunla özdeşleşenler yine Hanbelî âlimler olmuşlardır. Bu çizgiyi benimseyen âlimler, imamlarını selefî itikadî prensiplerini koruyan, ayrıca onları Ehl-i Bid'at'a karşı her daim savunan kişi olarak görmüşlerdir. Bu sebeple Ahmed b. Hanbel ve Selef kavramı, geçmişi muhafaza yanında bid'atlere karşı durma olarak anlaşılmıştır.¹³ Bu ekolün III. (IX) ve IV. (X) yüzyıllarda Bağdat'taki en önemli temsilcileri olarak Ebu Bekr el-Hallâl (311/923), İbn Batta el-Ukberî (387/997), Ebu Muhammed Hasen b. Ali b. Halef el-Berbeharî (329/941), İbn Kuteybe (276/889), gibi isimler zikredilmektedir.¹⁴

İlk dönem/Mütekaddimûn Selefiyyesi olarak isimlendirilen bu dönem, Akaid, Fıkıh, Tefsir, Kelam, Hadis gibi çeşitli alanlarda gelenekselci ve muhâfazakar tutumu ile metodolojik bir ilke olarak hicri II. asırdan Takiyyuddîn İbn Teymiyye (ö. 728/1327) dönemine kadar devam etmiştir.¹⁵ Geçen bu süreç içerisinde savunulan ilkeler bazında küçük farklılıklar yaşanmış, örneğin V. ve VI. Yüzyıllarda kelâm metodunu kısmen benimseyip, te'vili bazı konularda uygulayan yenilikçi bir akım görülmüştür. Kadı Ebû Ya'lâ el-Ferrâ (526/1131), İbnü'l-Akîl (513/1119) ve İbnü'l-Cevzî (597/1201) gibi âlimler tarafından uygulanan bu yöntem, kendi mezhep mensupları tarafından Selef'in yolundan ayrılıp yanlış görüşlere sahip oldukları gerekçesiyle eleştirilmiştir. Bu dönemde ilkesel olarak takdis, tasdik, acz-i itiraf, sükût, imsâk, keff ve tefvîz¹⁶ gibi görüşlerle beraber, en belirgin ilkeler şunlardır:

1- Kitap ve Sünnet'ten oluşan şer'î nass'lara tâbî olmak, Kitap, Sünnet, Sahabe ve Tabiîn'den gelen rivayetlere sarılmak,

13 Apak, "İslâm Tarihi Boyunca Selef" s. 42

14 Büyükkara, Çağdaş İslâmî Akımlar, s. 318.

15 Koca, "İslâm Düşünce Tarihinde Selefilik", s.19.

16 Koca, "İslâm Düşünce Tarihinde Selefilik", s.18.

2- İtikâdî meselelerde te'vîl ve tartışmaya girmemek,

3- Mezheplerin ve düşünce ekollerinin, hakkında ihtilaf olan akîde problemlerin çözümünde, Kur'an-ı Kerîm'in yöntemine bağlı kalmak,

4- Kelâm ilmiyle meşgul olanları kötölemek.¹⁷

Yukarıda zikredilen hicrî V. ve VI. Yüzyılda ortaya çıkan yenilikçi görüşler, aslında bir süre sonra belirginleşecek olan düşünce ve metot farklılığının habercisi sayılabilir. Selefiliğin ikinci dönemi/Müteahhirûn/klasik dönem olarak bilinen dönem, aslında sistemleşip akım haline geldiği dönemdir. Bu akım ise İbn Teymiyye ve onun öğrencisi olan İbn Kayyım el-Cevziyye (ö.751/1359) ve takipçileri eliyle gerçekleşmiştir.¹⁸

1.2.2. Klasik Dönem/Müteahhirûn Dönemi

Selefî akımın ikinci dönemi “sonraki selefler” denilen “Müteahhirûn” dönemidir. İbn Teymiyye ile başlamış ve öğrencisi İbn Kayyım el-Cevziyye tarafından sistemleşmiştir. Bu döneme “*tafsil*” dönemi denir. Bunun sebebi ise, öncekileri sıkı bir şekilde takip etmelerinin yanında, onların irdelemeyi uygun bulmayarak icmâlen zikrettikleri konular, tafsilatlı olarak işlenerek seleflilik sistemleştirilmiştir.¹⁹

1.2.2.1. İbn Teymiyye Dönemi

İbn Teymiyye, Haçlı seferleri ve Moğol işgalinin gölgesinde, İslam Dünyası'nın sıkıntılı olduğu bir dönemde yaşamıştır. Bu işgale ve işgalcilere karşı bizzat silahıyla direnenler arasındaydı.²⁰ Bu zor şartlar altında Müslümanların birliğini ve inanç bütünlüğünü korumak ve güçlendirmek adına, geçmişten gelen tepkisel, pasif ve katı lafızcı tutumdan sıyrılarak, Kur'an ve Sünnet çerçevesinde dîmî bir akılcılıkla beraber, aktif bir anlayışa

17 Müfrih b. Süleyman el-Kavsî, *Selefîlik, Tanımı, Tarihi, Alanları, İlkeleri ve Özellikleri* çev. Ahmet İyibildiren, İstanbul: Guraba yayınları, 2013, ss. 142-144

18 Apak, “*İslâm Tarihi Boyunca Selef*” s. 43.

19 Vecihi sönmez, “Selef Düşüncesinin Tarihi Arka Planı ve Selefîlik”, *Araşan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmî Dergisi*, C. 9 S. 10 (2010) s. 176.

20 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 318.

geçme zarureti duymuştur.²¹ Bunu yaparken ise tepkici, edilgen ve reddiyeci bir pozisyondan çıkarak, kurucu ve aktif bir rol oynamıştır. Geniş hacimli eserleri, fetvâları, hükümleri ve sert uslûbu bazen Ehl-i hadis çizgisine de ters düşerek, yaşadığı çağa ve sonraki dönemlere damgasını vurmuş ve çok önemli bir Müctehid Âlim kabul edilmiştir. Böylece selefilik, bugünkü kavramsal anlamına İbn Teymiyye ve takipçileri vasıtasıyla kavuşmuştur.²²

Müteahhirûn Selefilik, gerek yöntem olarak, gerekse îtikâdî ve fikrî usûl konularında Mütakadimûn Selefilik ile aynı görüştedir. Bazen akli ve kıyasî kullanarak, bazen de diğer fırkalarla girdiği tartışmalarda kullandığı “aklî cedel” yöntemiyle onlardan ayrılmıştır. Bunun sebebi ise çağın problemlerine cevap verebilme ihtiyacıdır.²³

İbn Teymiyye dönemi esas olarak İslam düşüncesine girmiş olan yabancı unsurları temizleme, ilk İslam toplumunun saflığına dönme niyetiyle hareket etmiş ve bazı yenilikler getirmiştir. En belirgin değişiklik, selefîn öteden beri karşı olduğu dinin asıllarında “aklı” kullanmak, yeni yönelişler karşısında Kitap ve Sünnet’e dönmek olmuştur. Ayrıca İbn Teymiyye ve talebeleri sıklıkla selefîn görüşlerine vurgu yaparak bağlılıklarını ifade ettiklerinden, Ehl-i Hadis yerine “Selefî” olarak anılmaya başlanmıştır. Bu dönemde Kelâm, Tasavvuf ve Felsefe gibi geleneklere alternatif olamaya çalışmışlardır. İbn Teymiyye sonrası selefî akımın temsilcisi olan talebeleri artık İslâmî ilimleri felsefî düşüncelerden arındırma, tasavvufî eğilimlerin şahıs veya nesnelere kutsiyet atfederek yaygınlaşmasına ve ortaya çıkan hurafelere engel olamaya çalışmayı kendilerine misyon edinmiştir.²⁴

Müteahhirûn dönemi meşhur olan âlimler, temel taşı sayılan İbn Teymiyye ve İbn Kayyım el-Cevziyye ve sonrasında Yemenli âlim İbnü'l-Vezîr (ö.840/1436), Hint ıslahçılarından Şah veliyullah (ö.1176/1762),

21 Apak, “İslâm Tarihi Boyunca Selef” s. 44.

22 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 318.

23 Resul Ersöz, *Selefilik ve Selefî Tefsir Anlayışı*, (Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2017, YÖK: Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 459879) s. 40.

24 Apak, “İslâm Tarihi Boyunca Selef” s. 44

sonrasında Muhammed b. Ali eş-Şevkânî (ö.1250/1834) gibi isimler selefi düşüncenin gelişmesine ve modern döneme aktarılmasına önemli katkılarda bulunmuşlardır.²⁵

1.2.2.2. Muhammed b. Abdulvehhâb Dönemi

Selefiyye, 12./18. Yüzyılda Muhammed b. Abdulvehhâb'a (ö.1206/1792) kadar özellikle yukarıda zikredilen âlimler vasıtasıyla gelişimini sürdürdükten sonra, ilhamını çoğunlukla Hanbelî mezhebinden alan Muhammed b. Abdulvehhâb ile yeni bir döneme girmiştir. Selefiyyenin en önemli tarihî arka planı bu dönemde oluşmuştur.²⁶

Bu hareket 18. asırda Suûdî Arabistan'ın Necd bölgesinde ortaya çıkmış ve Muhammed b. Abdülvehhâb'ın izinden gitmeyi amaç edindiği için "Vehhâbî" olarak tanınmıştır. Her ne kadar Vehhâbî olarak tanınsa da, mensupları kendilerini daha çok selefi olarak tanıtmış, Hanbelî mezhebinin salt literal yorumuna dayalı, yeniliğe kapalı bir dinî akım olarak başlayıp gelişmiştir.²⁷ İbn Teymiyye'nin geç dönem takipçisi olan Muhammed b. Abdülvehhâb, selefi çizgide bir "kırılma" veya "uçlanma" olarak görülmektedir. Bunun sebebi ise, Selefilik'in siyasallaşması, Suud Hânedâni nezdinde bir devlet mezhebi haline gelmesidir. Bunun yansıması ise tekfirciliğin aşırı kullanımı ve bu şekilde dışlanan Müslüman gruplara "cihad" adı altında yöneltilen şiddettir.²⁸

Vehhâbilik, zuhurundan günümüze kadar İslam dünyası üzerinde çok geniş ve çok yönlü bir etkiye sahip dinî ve siyâsî bir akımdır. Dinî yönünün temellerini attığı için, Muhammed b. Abdulvehhab'a nispetle "Vehabbîyye" diye anılır. Mensupları ise dinin aslına dönmeyi, bid'atlerle savaşmayı

25 M. Sait Özervarlı, "Selefiyye", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 36, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2009, s. 401.

26 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 60.

27 Apak, "İslâm Tarihi Boyunca Selef" s. 45.

28 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 319

hedefleyerek bir ihya hareketi olarak gördüklerinden, kendilerini “muvahhidûn” veya “Selefiyye” diye isimlendirmeyi tercih etmişlerdir.²⁹

Muhammed b. Abdülvehhâb, Arabistan’ın Necd bölgesinde, 1703’te (H. 1115) dünyaya gelmiştir. Babası bir Hanbelî kadısıdır. Mekke, Medîne ve Basra da ilim tahsil etmiş, 1740’ta Necd’e dönerek ıslahat hareketini başlatmıştır. İbn Abdülvehhâb bu dönemde tasavvufla yoğrulmuş bir İslâm’ı reddederek, asıl İslam’ın Selef-i Sâlihîn’in temsil ettiği anlayış olduğunu ileri sürmüş ve Osmanlı Sultanı’nı İslam’ın temsilcisi olarak kabul etmemiştir.³⁰ Bunun yanında Uyeyne de dozu gitgide artan tepkiler sebebiyle Dir’iyye’ye gelmek zorunda kalmıştır. Burada siyasî hâkimiyeti bulunan ve “silah gücüyle de olsa Allah kelamını hâkim kılmak” ilkesini benimseyen Muhammed İbn Suud ile yaptıkları ittifak neticesinde, misyonu dînî-siyasî bir akıma dönüşerek, 30 yıl içinde Orta Arabistan’ın tamamına hâkim olmuştur.³¹ İbn Abdülvehhâb’ın getirdiği yenilikler, Selefilğin kısa sürede siyasallaşarak, Suudi devleti nazarında bir devlet mezhebi haline gelmesini sağlamıştır.³²

Muhammed b. Abdülvehhâb’ın misyon haline getirdiği “dinde ıslah” fikri, yapısı itibariyle çoğulcu bir din anlayışını benimsemiş olan Osmanlı hilafetine karşı isyan hareketlerinin fitilini ateşlemiştir. İbn Abdülvehhâb’ın en çok üzerinde durduğu “tevhid”, “bid’at”, “şirk”, “dîni aslına irca” ve “selef dönemine dönüş” çağrıları, siyasî açıdan Osmanlıya karşı ayaklanma, yönetime karşı ayrılıkçı bir mücadeleye girişme çabası olarak yansımıştır. Bunun da ötesinde, Osmanlı Hilâfeti’nin gerçek dini temsil etmediğini ileri

29 Mehmet Ali Büyükkara, “*Vehhâbîlik*”, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 42, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2012 s.601.

30 Muhammed G. Yurdaydın, “*İslam Tarihi Dersleri*” Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1971, s. 183.

31 Hakan Atalay, *Islahat Hareketleri ve Selefilik*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2016, s. 25.

32 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 61.

sürerek, ayaklanmanın vacib olduğunu söylemişlerdir.³³ Vehhâbîlik, ayrı ve bağımsız bir mezhep değil, Selefîyye'nin bazı aşırılıklar ve uçlanmalarla Suudî himayesinde yeniden sunumudur. Dolayısıyla Vehhâbîlik, Suudî devletinin kurucu faktörü olmuştur. Kısa sürede Vehhâbî olmayanların müşrik olduğu, müşriklerin mal ve canlarının gerçek inananlara helal olduğu, dışarıya karşı cihadın lüzumu, içe karşı birliğin meşruiyeti inancı yaygınlık kazanmıştır.³⁴ Osmanlılar'daki Birgivî hareketi ve Kadızadeliler hareketine benzeyen Vehhâbîlik, çöl şartlarında bedevî bir cemiyet içinde Selefîlik iddiasıyla ortaya çıkan, kültürsüz, bilgisiz, tarihsiz kişiler tarafından temsil edilen, İslam âleminin birçok yerinde kendisini hissettiren ve “layık olduğu seviyeye çıkamamış selefîlik” olarak değerlendirilmektedir.³⁵

1.2.2.2.1. Muhammed İbn Abdülvehhâb'ın görüşleri:

İbn Abdülvehhâb'a göre iman artar ve eksilir. İman; tasdik, ikrar ve ameldir. Allah'ın zatına ve sıfatlarına Kur'an ve hadislerdeki şekliyle inanmak zarurîdir. Haberi sıfatları ve müteşabih ayetleri tevil etmek doğru değildir. İbn Abdülvehhâb, ulûhiyet tevhidi üzerinde önemle durmaktadır. O'na göre şefaât sadece Allah'ın izniyle ve ahirette olacaktır. Hz. Peygamber'den, sahabîlerinin ruhaniyetlerinden veya velî bir zâttan şefaât beklemek şirkidir. Tevessülü ise Cahiliye Araplarının putları aracı kılmalarına benzeterek uygun bulmamış ve şirk tehlikesi olduğunu söylemiştir. Kabir başında veya türbede namaz kılmak, dua etmek gibi amelleri tevessül ihtimaline karşı şirk kapsamında değerlendirmiştir. Şirk ve bid'at türünden amellere bulaşan kişi gerçek mümin değildir. Tarikatlar, kelim ve felsefeyle meşgul olmak, îtikâdî mezhepler, türbe inşası, yüksek minareler, Hz. Peygamber'in mevlidi de dâhil diğer kandilleri kutlamak, mevlid okutmak, tesbih kullanmak bid'at sayılmıştır. Şia mezhebini Ehl-i Beyt'e ve onların

33 Mehmet Zeki İşcan, “Selefîliğin Temel Esasları ve Sosyo-Politik Arka Planı”, *Tarihte ve Günümüzde Selefîlik- Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı, (8-10 Kasım 2013)*, İstanbul 2014 s. 104.

34 İşcan, *Selefîliğin Temel Esasları*, s. 105.

35 Süleyman Uludağ, *İslâm Düşüncesinin Yapısı, Selef, Kelâm, Tasavvuf, Felsefe*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016, s. 67.

türbelerine gösterdikleri aşırı hürmet vb. davranışları sebebiyle mürted ve müşrik addederler.³⁶

İbn Abdülvehhâb, tüm bu sayılan olumsuzlukları bertaraf etmek için, “iyiliği emretme ve kötülüğü yasaklama” ilkesini kaçınılmaz görür ve bunu hayata geçirmek için adil, âlim, otoriter bir yöneticinin Müslümanların başında olmasının şart olduğunu ve müminlerin böyle bir imama biat etmek zorunda olduğunu savunur. Bu imamın emrinde gerekirse savaşarak kötülük giderilmeye çalışılır. Vehhâbiler, işte bu ilkeler doğrultusunda Osmanlı, Hicaz, Şîî ve diğer rakiplerine karşı silahlı mücadelede bulundular. Kendilerinden olmayan diğer Müslümanları tekfir edip, işgal ettikleri bölgelerde baskı uyguladılar, tekfirci söylemleri ve diğer Müslümanların mallarını ve canlarını kendilerine helal saymaları sebebiyle Haricîlik’le, başta Mekke, Medîne ve Bâkî kabristanı da dâhil birçok türbe ve mezarı tahrip ettiklerinden “mezar yıkıcılar” gibi nitelemelere maruz kalmışlardır.³⁷

1.2.2.2.2. İbn Abdülvehhâb’ın eserleri.

1. Kitâbu't-Tevhîd
2. Keşfu's-Şübühât
3. Kitâbü'l-Usûli's-Selâse
4. Kitâbu Usûlu'd-Dîn
5. Kitâbu Fazli'l-İslâm
6. Mebâdi'ü'l-İslâm
7. el-Kebâ'ir
8. Mesâ'ilü 'l-Câhiliyyeti'lleti Hâlefehâ Resulullah
9. Akâidetü'l-Fırkatî'n-Nâciye
10. Risâle fi'r-Red 'ale'r-Râfıza
11. Ehâdis fi'l-Fiten ve'l-Havâdis
12. Mecmû'u'l-Hadîs alâ Ebvâbi'l-Fıkıh
13. Mebhasü'l-İçtihad ve'l-hilâf
14. Muhtasaru'l-İnsâf ve's-Şerhi'l-Kebîr

36 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 62.

37 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 63.

15. el-Mesâ'ilü'lletî lahasahâ Şeyhülislâm Muhammed b. Abdilvehhâb min Fetavâ ibn. Teymiyye

16. Fetavâ ve Mesâ'il

17. Muhtasaru Sîreti'r-Resûl

18. Muhtasaru Zadi'l-Me'ad

19. Nasîhatü'l-Müslimîn

20. el-Hutabü'l-Minberiyye

İbn Abdülvehhâb'ın yukarıda zikredilen eserleri, tefsir, fıkıh ve akâid ile ilgili risaleleri ve bazı yazışmaları da dâhil bütün eserleri on iki cilt halinde, Abdulaziz b. Zeyd er-Rûmî, Muhammed Biltâcî ve Seyyid Hicâb tarafından, Mü'ellefâtü's-Şeyhi'l-İmam Muhammed b. Abdilvehhâb adıyla neşredilmiştir.³⁸

1.2.2.2.3. İbn Abdülvehhâb'ın etkileri

Osmanlı-Türk toplumunda İbn Abdülvehhâb, başlattığı hareket ve düşünce sistemi nedeniyle tasvip görmemiş, kendisi isyancı, düşünceleri ise haricîlik olarak değerlendirilmiştir.³⁹ Bu süreçte kendileri gibi düşünmeyen Müslümanları tekfir ederek şiddet uygulamışlar, halk üzerinde derin izler bırakan baskı ve zulüm niteliğinde tutum sergilemişler, fıkıh medreselerini kapatmışlar, kütüphanelerdeki özellikle Fıkıh ve Tasavvuf alanındaki eserleri yakmışlardır. 1744 yılında Muhammed b. Suud ile yaptığı sözleşme sebebiyle elde ettiği gücü, ileriki yıllarda yapacağı baskınların habercisi oldu. Nitekim 1802 yılında Vehhâbi-Suûdî kuvvetleri, Kerbelâ'da iki binden fazla Şî'yi kılıçtan geçirdiler. Bununla da kalmayıp Hz. Hüseyin'in türbesindeki değerli eşyaları aldılar. Birçok türbe ve mezarı tahrip ettiler. Bu süreç içerisinde ele geçirdikleri Hicaz hâkimiyeti sonrasında, 1932 yılında bugünkü Suudi Arabistan devleti kurularak, Vehhâbilik Suudi devletin bir nevi resmî mezhebi hüviyetini kazandı. Sonraki süreçte ise Yemen, Irak, Suriye,

38 Mustafa Öz, "Muhammed b. Abdülvehhâb", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 30, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2015 s.494.

39 Öz, Muhammed b. Abdülvehhâb, s. 493.

Hindistan, Pakistan, Nijerya, Mali, Endonezya, Moritanya gibi çeşitli ülkelerde yer edinin teşkilatlanmıştır.⁴⁰

Günümüzde Suudi Arabistan Krallığında Suudi Selefilğin temsilcileri ise, başta Hey'etü Kibârî'l-Ulema, Rabitatü'l-Âlemi'l-İslâmî, gibi isimlerle beraber, resmî kurumlarda ve din eğitimi veren fakültelerde görev yapan âlimlerdir. Bu âlimlerden en önemlileri, Abdülaziz b. Abdullah İbn Baz (ö. 1999), Muhammed Nasıruddin el-Elbani (ö. 1999), Muhammed b. Salih İbnü'l-Useymin et-Temimi (ö. 2001) ve Mukbil el-Vadı (ö. 2001) gibi isimler sayılabilir.⁴¹

1.2.3. Modern/Yeni Dönem/Çağdaş/Neo Selefiyye

Selefiyye'nin, modern dönemde ve klasik dönemlerinde kendi içinde dahi bir takım farklılıkları barındırdığı malumdur. Düşüncelerini yayma konusunda da tebliğden şiddete kadar çeşitli gruplar var olagelmiştir. Bunun yanında bölgesel farklılıklar, siyasete bakış açıları ve coğrafi kültürlere dayalı nüans farklılıkları olmuştur.⁴²

Selefiyye'nin III. Aşaması, ıslah ve tecdid söylemini ilke edinen yeni/çağdaş Selefiliktir. Bu dönemde Cabiri'nin tespitine göre "Selef" tanımı için kullanılan anlam Batı'da "traditionalism" (gelenekçilik) veya nationalisme Islamique (ümmeççi İslam) gibi kelimelerdir. Bu kavramların yeterli bulunmaması sonucunda ise Afganî ve Abduh hareketinin muhtevası İngilizceye "*Fundamentalizm*" olarak çevrildi ve Batı'da büyük kabul gördü. Gelişen süreç içerisinde Arap mütercimler bu tanımları Arapçaya "*Usuliyye*" olarak çevirdiler. Böylece ne geçmişte ne de günümüzde bu şekilde isimlendirilen bir cemaat veya hareket bulunmadığından büyük bir hata yapılmış oldu. Fundamentalizm aslında çağdaş dünyanın bir özelliği iken, 11 Eylül sonrasında İslam aleyhtarı yayınların artması, şiddetin İslam'ın bir

40 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, ss. 63-64

41 Mehmet Ali Büyükkara, "Günümüzde Selefilik ve İslâmî Hareketlere Olan Etkisi", *Tarihte ve Günümüzde Selefilik- Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı, (8-10 Kasım 2013)*, İstanbul 2014 s. 492.

42 Mehmet Hayri Kırbasoğlu, "Selefilik, Soruşturma II", *İlâhiyat Akademi, Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi*, C. 1, S. 1-2, (2015), s. 327

özelliği gibi takdim edilmesi sonucunda, Fundamentalizm yerine İslam kelimesi konmaya çalışılmıştır.⁴³ Hem bu kavramların oluşması, hem Cihadî Slefiliğin doğumu, ıslah ve tecdid arayışlarıyla oluşmuştur. XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bazı İslam âlimleri, “ıslah” ve “tecdid” faaliyetlerini yoğunlaştırmış, taklitten uzaklaşmak için Kur’an ve Sünnet’e dönüş çağrısında bulduklarından, selefilik, daha çok tartışılır hale gelmiştir. İslam dünyasının büyük bir kısmının batılılar tarafından işgal edilip sömürgeleştiği bu dönemde, çıkış yolları için fikir arayışları başlamış ve birçok ilim adamı dine çeşitli hurafe ve yanlış anlayışların girdiğini, taklidin yaygınlaştığını, tasavvuf ve Tarikatların halkı miskinleştirdiğini vb. hususları zikrederek dinin özüne ve aslına dönüş çağrısı yapmışlardır. Sıddîk Hasan Han (ö.1307/1890), Muhammed Abduh (ö. 1323/1905), M. Reşid Rıza (ö. 1354/1935), Cemaleddin el-Kasımî (ö. 1332/1914) ve Mahmud Şükrü el-Alûsî (ö. 1342/1924) bu dönemin en belirgin isimleridir. Ayrıca Seyyid Kutub (ö. 1386/1966), Mevdudî (ö. 1399/1979), Mustafa Sibâî (ö. 1384/1964), Subhi Salih (ö. 1406/1986), Muhammed İkbâl (ö. 1357/1938) gibi âlimler, görüşleri birbirinden farklılık arz etse de son zamanlarda yetişen Selefî âlimler arasında zikredilir.⁴⁴ Bu âlimler, bir taraftan dînî inanç ve ilkeleri geleneksel yorum ve ilkelerden temizlemeyi hedeflerken, diğer taraftan batının bilimsel ve teknik ilerleyişi karşısında, yönetim, eğitim ve siyasette modernleşmenin de gerekliliğini savunmuşlardır. I. Dünya Savaşı sonrası selefilik, İslam âlemindeki ekonomik ve sosyal şartların ağırlaşması, batıya bağımlılığın artması, din ve inanç özgürlüğü üzerindeki baskıların artması gibi sebeplerle sertleşme eğilimine girerek, çeşitli örgütler ortaya çıkmıştır.⁴⁵ Günümüz itibariyle ılımlı kutupta, yeniden İslamileşme hareketini benimseyen, İslam'ın ve ibadetlerin saflaştırılması üzerinde ısrar eden “muhafazakâr” kesim vardır. Diğer tarafta tebliğ ve davet metodunu

43 Sönmez kutlu, *Çağdaş İslâmî Akımlar ve Sorunları*, Ankara: Fecr Yayınları, 2016, ss. 72-73.

44 Uludağ, *İslâm Düşüncesinin Yapısı*, s. 66.

45 M. Sait Özervarlı, “*Selefiyye*”, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 36, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2009, s. 401.

benimseyerek egemen kültür ve topluma karşı çıkan, “Tebliğ cemaati, Hizbu’t-Tahrîr gibi gruplarca temsil edilen “ vaiz militanlar” ve son olarak Batı Dünyasına karşı savaşmayı ilke edinen cihatçı guruplar mevcuttur. Ayrıca günümüzde selefilik ile ilgili olarak modernlikle ilgi kurmayan, geleneksel anlamda selefin yolundan gittiğini iddia eden, siyasi yönü bulunmayıp tasavvufun bünyesinde varlığını sürdüren gruplar da mevcuttur. Bu bakımdan çağdaş selefi hareket, sadece radikal ve salt siyasi anlayıştan ibarettir diyerek bir genelleme yapmak doğru olmaz.⁴⁶

Islah ve tecdid ilkesini gaye edinen modern Selefilik ile yaklaşık bir asır önce ortaya çıkan Vehhâbilik hareketinin neredeyse aynı iddiaların savunucusu oldukları ileri sürülmüştür. Dolayısıyla Yeni/Çağdaş Selefilik’in Vehhâbilikten beslendiğini söyleyen ilim adamları olmuştur.⁴⁷ Suudî/Vehhâbî Selefilik, geçirdiği süreç içerisinde Siyasî, Cihâdî Selefilik gibi akımların oluşumuna zemin hazırlamıştır. Aslında Suudî Selefi çizgi denildiğinde, Cihâdî akımların aksine, Suudi Arabistan’ın kurumsallaşmış mezhebi, dînî ve mezhep ideolojisi anlaşılmaktadır.⁴⁸ Ancak bazı meselelerde ve özellikle cihad konusunda zamanla pasifleşen Suudi Selefilere karşı bir tepki olarak bazı guruplar ortaya çıkmıştır. Bunların başında Cuheyman el-Uteybî gelmektedir. Cüheyman el-Uteybî ve kendilerini İhvan olarak adlandıran cemaat, 1979 yılında Mescid-i Haram’a kanlı bir baskın düzenlemiştir. Bu hareket rejim karşıtı bir protesto eylemi olarak değerlendirilmiştir. Cuheyman’ın bu girişimi Suudi rejimi devirmeyi amaçlayan bir hareket olarak görülmemiş ancak Suudi Selefiyye’den oldukça farklı bir düşünce sistemi oluşmuştur. Bu bağlamda Cuheyman, dönemin yöneticilerini kâfirlerle dostluk kurmak, kutsal toprakları onların asker ve bürokratlarına açmak ve cihadı engellemek gibi hususlarla suçlamıştır.⁴⁹ Bu süreç aslında Suudi Selefilik’in kırılma noktası olarak değerlendirilebilir. 1979-1980 yıllarında Afganistan cihadında radikalleşen gönüllü Arap mücahitler, geleneksel Vehhâbilik’in ağırlığının azalacağını ve çağdaş

46 Apak, “İslâm Tarihi Boyunca Selef” s. 49.

47 Ersöz, *Selefilik ve Selefi Tefsir Anlayışı*, s. 56.

48 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 65.

49 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 67.

İslamcı söylemin fazlaşacağına habercisiydi. Kendilerine Şuyûhü's-sahve (uyanış âlimleri) denilen ve yeni nesil bir selefi ulemanın ortaya çıktığı bu dönemin en belirgin isimleri Selman el-Avde ve Sefer el-Havâli'dir. Sahve âlimleri ihvan hareketini canlandıran bu noktada Suudi Arabistan'daki birçok faaliyete karşı çıkmıştır. Körfez Savaşı'nda Suudi yöneticilerin ve resmî âlimlerin Amerika yanlısı tutumunu yazılı ve sözlü olarak eleştirerek, çeşitli ders halkaları vesilesi ile rejime karşı olan mücadeleci tutumları sebebiyle el-Avde ve el-Havâli, 1994'ten 1999'a kadar hapse atılmıştır.⁵⁰

Sözü edilen bu sürecin neticesinde hem uluslararası emperyalist odaklara, hem de onlarla ittifak halindeki yeni işbirlikçilerine karşı gerek siyasî, gerekse cihatçı usullerle mücadeleyi savunan ve “*Cihâdî Selefilik*” diye anılan akım ortaya çıkmıştır. Sahve hareketinin düşünce sisteminden beslenen bu akım, özellikle 11 Eylül 2001 sonrasında iyice belirgin hale gelmiştir.⁵¹

1.3. Cihâdî Selefilik

Cihâdî Selefiyye veya Cihatçı Selefiyye denilen bu akım, iman nazariyesinde, usûl ve fıkıhta ve bid'atler konusunda geleneksel selefi usule bağlıdır. Diğer taraftan emr'i bi'l-ma'rûf, tekfir, siyaset ve özellikle “fiilî cihad” konularında farklılaşmıştır.⁵² Çalışmamızın asıl bölümünü oluşturan bu akım, gelişim süreci, fikrî yapısı, Kur'an anlayışı gibi açılardan ele alınarak tanıtılacaktır.

1.3.1. Cihâdî Selefilik'in Tarihsel Gelişim Süreci

Cihâdî Selefilik'in bugünkü şekli, Afgan Araplarına dayanır. 1979 yılında Sovyetler Birliği tarafından işgal edilen Afganistan'da çeşitli dînî ve millî gruplar bu işgale karşı çıkarak, uzun ve sürekli bir mücadelenin fitilini ateşlemişlerdir. Uluslararası bir kampanya ile Sovyet işgaline direnmek için Afganistan'a götürülen ve çoğunluğu Arap mücahitlerden oluşan gruba

50 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 68.

51 Büyükkara, “*Günümüzde Selefilik*”, s. 489.

52 Mehmet Ali Büyükkara, “11 Eylül'le Derinleşen Ayrılık, Suudî Selefiyye ve Cihâdî Selefiyye”, *Dînî Araştırmalar Dergisi*, C. 7, S. 20 (2004), s. 208

“Afgan Arapları” denmiştir. Bu direnişin başını çeken ve sayıları yirmi binden fazla olan Afgan Arapları hem savaşı yönlendirmiş, hem de Afganistan’da dînî örflere karşı propaganda faaliyetinde bulunmuşlardır.⁵³ On yıl süren bu savaş sırasında büyük sıkıntılar yaşayan Afgan halkı, komşu ülkelere iltica etmek zorunda kalmış, büyük çoğunluğu Pakistan’a sığınmış ve burada yıllarca zorluk ve sefalet içinde yaşamışlardır. Başta Suudi Arabistan, Pakistan ve diğer bazı ülkelerde yetişmiş olan “Selefi” düşünceli âlimler, mülteci Afgan çocuklarına eğitim vererek propaganda faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Talibân, böyle bir sürecin ürünü olarak ortaya çıkmıştır. İlerleyen süreç içerisinde savaşın kazanılmasına rağmen Talibân mensupları ülkedeki bütün gruplara karşı savaş açarak yeni bir iç savaşın fitilini ateşlemiştir. Aslında Hanefî mezhebi mensubu olan Talibân üyeleri, kendilerine büyük destek veren El-Kaide lideri Usame b. Ladin (ö. 2011) ile Afganistan Cihadı konusunda anlaşınca, artık Afganistan Selefi düşünceye mensup çeşitli radikal ve savaşçı grupların karargâhı halini almıştır.⁵⁴ Bu sürecin en belirgin uleması, yukarıda zikredilen sahve âlimleridir. Suudi Arabistan’da başlayan bu hareket, birçok bölgede örgütsel oluşumların doğmasına yol açmıştır. El-Kaide, Daeş/İşid (Irak-Şam İslam Devleti) gibi örgütler bu düşünce sisteminden beslenmiş, bunun sebebi ise El-Kaide lideri ve 11 Eylül olaylarının aktörü olan Usame b. Ladin’in herhangi bir yüksek tahsili olmadığından, el-Avde ve el-Havâlî’nin eserlerini örgütün ilham kaynağı haline getirmesidir. Ancak ilerleyen süreçte Bin Ladin’in yaptığı cihâdî eylemler, İslam âlemine zarar verdiği gerekçesi ile el-Avde ve el-Havâlî tarafından eleştirilmiştir.⁵⁵ El-Kaide’nin kuruluş tarihi Afgan Cihadı’nın sona erdiği 1988 yılı olarak kabul edilir. Bu sürecin teorisyeni kabul edilen Dr. Abdullah Azzam (1941-1989), Afganistan’a gelen gönüllü Arap Mücahitlere maddi yardım, kalacak yer ve silahlı eğitim sağlayarak, “cihad kervanına sen de katıl” çağrısında bulunmuş ve Arapları sıcak savaşla

53 Mehmet Zeki İşcan, “Tarih Boyunca Selefi Söylem”, *İlâhiyat Akademi, Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi*, C. 1, S. 1-2, (2015), s. 12.

54 Koca, “İslâm Düşünce Tarihinde Selefilik”, s. 22.

55 Büyükkara, “11 Eylül’le Derinleşen Ayrılık”, s. 222.

tanıştıran kişi olarak tanınmıştır.⁵⁶ Abdullah Azzam tarafından başlatılan bu hareket, cihadın başından itibaren Afganistan’da bulunan Usame b. Ladin ile küresel bir boyut kazanmıştır.⁵⁷ Afgan Arapları üzerinden bölgeye giren selefi düşünce, İslamcı ideolojiyle kaynaşmış, Mısır kökenli aşırılık yanlısı gruplar, El-Kaide etrafında toplanarak büyük katkı sağlamıştır. Küresel Cihat kampanyası, Usame b. Ladin Önderliğinde bir takım eylemlerle göze çarpmaktadır. 1998 yılında Tanzanya ve Kenya’daki Amerikan büyükelçiliklerine yapılan intihar saldırıları, sonrasında 11 Eylül 2001’de New York İkiz Kuleler saldırıları en belirgin örneklerdir. Usame bin Ladin’in bu tutumu bir takım cihâdî âlimler tarafından aşırılık ve teröre doğru savrulma olarak değerlendirilerek üç hususta eleştirilmiştir:

1. Müslüman yöneticileri ve ulemayı delilsiz bir şekilde tekfir etmek,
2. Düzenledikleri kanlı eylemler, Müslüman ülkeleri savaş yurduna dönüştürmüş,
3. Bin Ladin ve arkadaşları İslam savaş hukukuna aykırı davranarak masum sivilleri hedef almıştır.⁵⁸

Küresel Cihat fikri, ilerleyen süreç içerisinde Ürdünlü Ebu Mus’ab ez-Zerkavî tarafından kurulan Cemât’ül el-Tevhîd ve’l-Cihad (CTC) oluşumunu doğurmuş, 2003 yılında ABD ve koalisyon güçlerinin işgaline direniş için Usame bin Ladin’in kurduğu yapıyla irtibata geçerek birlikte hareket etmişlerdir.⁵⁹ Zerkâvî’nin önderliğinde ilerleyen bu hareket, DAEŞ/İŞİD’i var eden süreci beraberinde getirmiştir.⁶⁰ Bir el-Kaide komutanı olarak Afganistan’dan 2003 yılında ABD işgaline karşı direniş örgütlemek için Irak’a intikal etmesi İŞİD oluşumunun başlangıcı ve dolayısıyla ez-

56 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 71.

57 Can Acun, “Neo el-Kaide: Irak Şam İslâm Devleti”, *SETA: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı*, Ankara 2014.

58 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 73.

59 Ersin Aksoy, “Daiş ve Suriye İç Savaşında Daiş’in Rolü”, *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, C. 2, S. 2 (2016), s. 30.

60 Can Acun, “Neo el-Kaide: Irak Şam İslâm Devleti”, *SETA: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı*, Ankara 2014.

Zerkâvî’de onun komutanı olarak kabul edilir. Bu dönemde Irak el-Kaidesi adı altında Şîilere, sünnî direniş örgütlerine ve bazı aşiretlere karşı kullandığı şiddet, saldırı ve yıkıcı tavrı nedeniyle el-Kaide lideri Zevâhirî tarafından eleştirilmiştir.⁶¹ 2011 yılında Suriye’de Esed rejimine karşı başlatılan isyan sebebiyle Irak İslam Devleti bünyesindeki Suriyeliler kendi ülkelerine geçerek Nusret Cephesini kurdular. Suriye’yi özgürleştirmek adına yabancı gönüllü mücahitlerin katılımı ve artan silahlı gücü sonrasında ismini Suriye’yi de kapsayacak şekilde Irak Şam İslam Devleti olarak değiştirmiştir. IŞİD bu süreçte Esed kuvvetleriyle çarpışmak yerine, hâkimiyet alanını genişletme çabasına girerek, daha çok diğer İslamcı örgütlere zarar vermiştir. 29 Haziran 2014 te yine elde ettiği özgüvene dayanarak ismini İslam Devleti olarak değiştirdiğini duyurdu. IŞİD lideri Bağdadî de 2014 Ramazan ayının ilk Cuma hutbesini “Müslümanların halifesi” sıfatıyla okuduğunu ilan ederek tüm İslami oluşumların kendisine biatlarını sunmalarını istedi.⁶²

1.3.2. Fikrî Yapısı

Cihâdî Seleflik ile İslam’ın erken dönemindeki kurucu faktör ve örnek şahsiyetlerine bağlılığı ifade eden “selef” kelimesi arasında isim benzerliğinden başka bir benzerlik söz konusu değildir. Selef-i Sâlihîn ya da Ehl-i Sünnet-i Hâssa olarak bilinen dönemin, fazilet ve rehberliği konusunda bütün İslam ekollerinin ittifakı söz konusudur. XIX. yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve XX. Yüzyılın ikinci yarısında iyice belirginleşen yeni seleflik, özellikle son otuz yılında bünyesinden aşırı radikal gurupların doğmasına yol açmıştır. Bu guruplar, El-Kaide, Talibân, eş-Şebab, Boko Haram ve Işid/Daeş gibi şiddet yanlısı oluşumlardır. En belirgin eylemleri birey, toplum ve iktidarlara karşı, “cihad” adı altında silahlı mücadeleyi benimsemeleridir. Bunun sebebi ise, düşünce kodlarında açıkça görülmektedir. Genel olarak İslam’ı şiddet merkezli bir anlayışa hapsederek, özellikle iman ve imanın mahiyeti hakkındaki tercihlerine dayanan düşünce sisteminden beslenir. Herhangi bir mezhebin mukallidi olmayı şiddetle eleştiren bu akıma göre iman; tasdik, ikrar ve amelden oluşur, tevil ise asla

61 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 76.

62 Büyükkara, *Çağdaş İslâmî Akımlar*, s. 77.

başvurulacak bir yöntem değildir, rububiyet, ulûhiyet ve ameller tevhide dâhildir, bu konuların herhangi birinde eksiklik gösteren kimse şirke düşeceğinden tekfir edilir, kâfir olur ve asla mazur görülemez. Aslında zikredilen bu hususlar sevâd-ı âzam olarak bilinen ve Ehl-i Sünnet âlimlerinin ortak kabulleri arasında yer alan hususlardır. Ancak Ehl-i Sünnet anlayışı, mümin olduğunu ikrar eden bir kimseyi herhangi bir fiil veya sözünden dolayı tekfir etme hususunda son derece ihtiyatlı ve çekimserdir. Cihatçı Selefilik olarak bilinen bu akım ise, bu konuda aceleci ve peşin hükümlülüğü sebebiyle selefilikten ziyade “yeni/neo haricîlik” olarak isimlendirilmektedir.⁶³

1.3.3. Kuran Anlayışına Genel bir Bakış

Çalışmamızın asıl amacının Cihâdî Selefliğin Kur'an yorumu olduğunu yukarıda belirtmiştik. Bundan sonraki ikinci bölümde bağlamın önemi ele alınacak ve Kur'an'a mana verirken uyulması zorunlu olan kaidelerden bahsedilecektir. Ancak oraya geçmeden önce genel hatlarıyla Cihâdî Selefliğin Kur'an yorumuna genel bir bakış faydalı olacaktır.

Selefliğin günümüzdeki temsilcilerinin neredeyse tamamının metinci, dışlamacı ve tekfirci zihniyet kodlarına sahip olduğu görülmektedir.⁶⁴ Özellikle Cihâdî Selefilik ayet ve hadisleri bağlamından kopararak ideolojik sloganlara dönüştürmüş, İslami ilimlerin her bir disiplini için yüzlerce yıl içinde inşa edilerek gelenek haline gelen yöntem ve esasları yok saymış ve nevezuhur bir din anlayışı vaz etme teşebbüsüne girişmişlerdir.⁶⁵

Kur'an-ı Kerim'i zâhirî bir anlayış ile okuyarak tarihi bağlamından, anlam katmanlarından, gaye ve mesajından uzak kalmaları sonucu dini araştırmışlardır. Kur'an'a mana verirken yüzeysel bir şekilde okuyarak subjektif anlayışlarını mutlak hakikat olarak kabul etmişlerdir. Sonrasında ise mutlak hakikat olarak kabul ettikleri bu doğruyu inkâr eden bütün öteki Müslümanları kâfir olarak ilan etmişlerdir. Bu yorumdan en ufak bir sapmayı bile tekfir sebebi saydıklarından, mürted ilan edilenlerin öldürülmesinin vacip

63 Faruk Sancar, “İslâm Dünyasında yeni Dinî Hareketler”, *Diyanet Aylık Dergi*, S. 293, Mayıs (2015), s. 14.

64 Büyükkara, “11 Eylül’le Derinleşen Ayrılık”, s. 234.

65 Aksoy, “Daiş”, s. 34.

olduğunu savunmaktadırlar. Zâhirci Selefî yaklaşım ayetlerin te'vîlini haram saymış, mecaz ve hakikati birbirine karıştırmış ancak zaman zaman mecaz avamın elinde hakikat kesb etmiş, hiçbir yoruma başvurulmadan salt harfî ve lafzî mana esas alınmıştır. Bu şekilde ayetler bağlamının dışında, sebab-i nüzul'ü dikkate alınmadan, özellikle Hz. Peygamber döneminde sıcak savaşlar ortamında indirilen *kıtal ayetleri* tarihsel bağlamından koparılarak, Kur'an'ın savaş ve barış ortamındaki aslî duruşu göz ardı edilerek yorumlanmış ve neticede ayetler hikmetsiz bir hükümler manzumesi olarak sunulmuştur.⁶⁶

66 Din İşleri Yüksek Kurulu, "Daiş'in Temel Felsefesi ve Dinî Referansları Raporu", *Diyanet İşleri Başkanlığı*, Ankara 2015.

2. BÖLÜM

BAĞLAMIN ÖNEMİ

2.1. Bağlam Nedir?

Bağlamın ne olduğunu anlamak, onun fonksiyonunu ve önemini kavramamız açısından son derece önemlidir. Bağlamın çeşitli tanımları yapılmış, çeşitlendirilmiş, uygulandığı alana göre ele alınmıştır. Örneğin terim olarak Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde bağlam, “bir dil birimini çevreleyen, ondan önce ve sonra gelen birçok durumda söz konusu birimi etkileyen, onun anlamını, değerini belirleyen birim veya birimler bütünü”⁶⁷ olarak tanımlanmıştır. Bir başka tanımda ise, “bir ifade veya metinde belirli bir inguistik birimi inceleyen ve takip eden seslerin, kelimelerin veya ibarelerin oluşturduğu bütün”⁶⁸ olarak tanımlanır. Buna benzer tanımlar çoğaltılabilir ancak bu tanımlar daha çok bir kelimenin ya da bir cümlenin anlamının belirlenmesinde ölçüt olabilir. Bu sebeple bizim çalışmamızda üzerinde duracağımız bağlam ve anlama faaliyetindeki rolünü tam olarak ifade etmeyebilir. Kur'an'ı anlama noktasında bu kurallarla beraber kendisine has bir takım unsurlarda devreye girer. Bunlar, tabii bağlam, iç ve dış bağlam, bağlamın sınırları, esbab-ı nuzül, nasih-mensuh vb. unsurlardır. Bu gibi kaidelerin birçoğu “bağlam” kelimesinin alt başlığı olarak ele alınabilir.

2.1.1. Tabii Bağlam

Tabii bağlam, söylenen (ne söylendi), kendisine söylenen (kime söylendi), söylenme sebebi (niçin söyledi), söz'ün zaman ve mekânı (ne zaman ve nerede söylendi) gibi unsurlardır.⁶⁹ Cündioğlu, sözün tabii bağlamı çerçevesinde şu faktörlerden bahseder;

67 Komisyon, “*Bağlam*”, TDK Sözlüğü, s. 180.

68 Hüsamettin Arslan, “*Bağlam*”, Sosyal Bilimler Ansiklopedisi, C. 1, İstanbul: Risale Yayınları, 1990, s. 142.

69 Dücane Cündioğlu, *Kur'an'ı Anlama'nın Anlamı*, İstanbul: Kapı Yayınları, 2015, s.

Anlam'ın mahfazası mevkiindeki orijinal form (lafız) sabit olmadığında artık anlam da ortada değil demektir. Nitekim burada Tevrat ve İncil'in orijinal lafızlarına duyulan ihtiyacın önemi hatırlanmalıdır. İlk muhataplar da önemlidir ve doğru anlam onların anladıklarıdır; zira yanlış anlasalardı, anlatan özne buna müsaade etmez ve anlaşılana'ı doğrulamayarak onu yeniden ifade ederdi. Tabii bağlam'ın diğer elemanları olan söz'ün söylenme sebebi, muhatabı, zamanı ve mekânı gibi unsurların, anlam'ın ortaya çıkmasındaki rolleri açısından dikkate alınması gerekmektedir.⁷⁰

Görüldüğü üzere, bir metni anlamak için bazı usûl ve kaideler belirlenmek zorundadır. Dolayısıyla Kur'an'ın indiği dönemdeki ilk muhatapların ayetlerden anladıkları mana, sonraki nesiller için son derece önem arz etmektedir. O halde Kur'an'ın gerçek manasını tespit etmek için, nüzul döneminde olup bitenleri, vahyin tabii ve tarihî bağlamını, hatta bazen nüzulün bizzat sebebi olan sahabe nesline ait rivayetleri dikkate almak gerekmektedir.⁷¹ Kur'an'ın indiği dönemin ve onun ilk hitap çevresinin dilsel, sosyal, tarihi ve kültürel yapısının yanı sıra siyer, hadis, Kur'an Tarihi, Arap kültürü ve tarihi vb. hususlarda yeterli bir altyapıya sahip olmak, Kur'an'ın iç ve dış bağlamının yanı sıra, tabii bağlamını anlamamız için de son derece önemlidir. Her ayetin iniş sebebi olmadığından nüzul döneminin kültürel yapısının bilinmesi de zaruridir.⁷² Bir metni anlamak için yukarıda zikrettiğimiz unsurlarla beraber o metnin dilini anlamak gerekir ki anlama bu sayede gerçekleşir. Burada bahsedilen anlama her şeyden önceliklidir zira metin anlaşıl(a)madıkça bir bağlamdan veya diğer unsurlardan bahsedilemez. Gözden kaçmaması gereken bir husus da o metnin dilini anlamak metni anlamak demek değildir. Yani metni anlamak dili anlamaya indirgenemez, ancak metin içinden çıktığı toplum dilinin kültürel yapısı göz önüne alınarak teşhis edilmesi lazım gelir.⁷³ Bir metni anlamak o metnin dilini anlamaktan

70 Cündioğlu, *Kur'an'ı Anlamanın Anlamı*, ss. 10-11

71 Mustafa Öztürk, *Tefsirin Halleri*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016, s. 39.

72 Süleyman Koçak, "Açık ve Anlaşılır Bir Kur'an Çevirisinin Temel İlkeleri", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 1 (2008), s. 309.

73 Dücane Cündioğlu, *Sözlü Kültürden Yazılı Kültüre Anlamın Tarihi*, İstanbul: Kapı Yayınları, 2014, s. 2.

ibaret olmadığına göre, burada başka unsurlar devreye girmektedir. Bunların en önemlisi metnin içerisinde varlık kazandığı ortam, yani “*bağlam*”dır. Dil ve metnin varlık kazandığı bağlam zemini harici bir unsurdur.⁷⁴ Cündioğlu, Kur’an’ı anlama noktasında muhatapları “*doğrudan, dolaylı ve modern*” olarak gruplandırdıktan sonra çok özlü bir önermeyle bunu ifade eder;

“Kur’an’ı anlamak demek, bir dil’i (lisan’ı), dil’de, dil’le ifade edilmiş bir sözü (kelâm’ı) anlamak demektir.⁷⁵

Kur’an’ın nüzulü, çeşitli durumlar ve olaylar bağlamında yirmi üç yıllık bir sürede tamamlanmış, mevcut Mushaf tertibiyle kitaplaşması ise nüzul döneminden sonra gerçekleşmiştir. Kitap haline getirildikten sonra yazılı bir metin hüviyetine kavuştuğundan, nüzul tertibi ile Mushaf tertibi birbirinden farklıdır. Dolayısıyla farklı zaman ve mekânlarda ihtiyaca göre farklı hadiseler üzerine nazil olmuş vahiy birimlerini iç bütünlüğe sahip yazılı bir metin gibi kabul etmek ve nüzul sürecini göz ardı edip nüzulünden sonra gerçekleşen kitap halini esas almak yanlış olacaktır.⁷⁶

Demek ki Kur’an temelde dilsel bir hitaptır. Yani bilinen anlamıyla bir kitaba yazılan metin şeklinde gönderilmeyip Hz. Peygamberin diliyle insanlara hitâb ederek yazının değil de konuşma dilinin özelliklerini taşıdığı manasına gelir. Yazı dili ile konuşma dili arasında bazı farklılıklar mevcuttur. Yazı dili, yapısı gereği soğuk statik bir özellik taşıırken, konuşma dili canlı, sıcak ve etkileşimlidir. Bu sebeple yazılı bir metni anlamak ile sözlü bir metni anlamak elbette farklılık arz edecektir. Yazılı bir metinde anlam genelde metnin kendisinde olduğundan harici etkenlere fazla ihtiyaç duyulmadan sahîh anlama ulaşılabilir. Sözlü metinde ise onun tabii bağlamını bilmek, anlama dâhil olan diğer unsurları göz önünde bulundurmak gerekir ki bunların geneli tabii bağlamı oluşturan unsurlardır.⁷⁷

74 Cündioğlu, *Sözlü Kültür*, s.3

75 Cündioğlu, *Sözlü Kültür*, s. 2.

76 Mustafa Öztürk, *Kuran Dili ve Retoriği*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015, ss. 52-54.

77 Nihat uzun, *Bağlam ve Kur’an’ın Anlaşılması Üzerine*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016, s.17.

2.1.1.1. Semantik Tahlil

Kur'an semantiği de doğru anlam açısından gerekli olan bir ilimdir. Semantik, bir dili sadece konuşma ve düşünmenin aracı olarak değil, kendilerini çevreleyen dünyayı (tabii bağlamı) anlamının ve yorumlamanın bir aracı olarak kullanan insanların dünya görüşünü yansıtmaktadır. Bu sebeple bağlam söz konusu ise semantik tahlil de kaçınılmaz olacaktır. Semantik tahlile göre bir kelime geleneksel sabit kombinasyonundan koparılarak tamamen yeni ve farklı bir bağlam içerisine yerleştirilirse, bu yer değişikliğinden etkilenir ve eski bağlamında taşımış olduğu temel anlamı kaybederek yeni bağlamına göre anlam kazanır.⁷⁸

Semantik tahlili belli ilişkiler çerçevesinde yapmak, İzutsu'nun önerdiği bazı çalışmaları gerektirmektedir:

1. Konumsal tanımlama yapılır. Yani iç bağlamdan istifade ederek kelimenin manası, ilişkili olduğu diğer kelimelerle ve somut bir biçimde içinde bulunduğu konumda açıklanmaya çalışılır.

2. Tahlili yapılacak kelime veya kavramların eş anlamlılarından yararlanılır ancak bulunduğu konuma göre kazandığı anlamı da dikkate alınır.

3. Kelime veya terimlerin anlamsal yapısı zıt anlamlarından yararlanılarak açığa çıkar. Bu sebeple zıtlıklardan yararlanılır.

4. Bir önceki maddenin benzeri olarak olumsuzluklardan yararlanılır. İlgili kelimenin ne olduğu, "ne olmadığı" sorusuyla tespit edilir.

5. Bir lisanın tüm söz dağarcığı son derece girift bir semantik gruplaşmalar ağı oluşturduğundan anlam sahasının sınırları tespit edilir ve kalıplaşmış anlam ilişkilerinden yararlanılır.

6. Aynı bağlamda kullanılan kelime ve kavramlar arasındaki paralellik yardımıyla sonuç elde edilmeye çalışılır.

7. Kelimelerin genellikle kullanılan, alışlagelmiş anlamlarının aykırı kullanımlarını tespit etmek yararlıdır.⁷⁹

78 Toshihiko Izutsu, *Kur'an'da tanrı ve insan*, çev. M. Kürşad Atalar, İstanbul: Pınar yayınları, 2016, s. 37-38.

79 Toshihiko Izutsu, *Kur'an'da Dinî ve Ahlakî Kavramlar*, çev. Selahattin Ayaz, İstanbul: Pınar Yayınları, 2013, ss.63-69.

2.1.2. İç Bağlam

İç bağlam, Kur'an söz konusu olduğunda ayetler ve sûreler arasındaki münasebeti ifade etmek için kullanılır.⁸⁰ Bu münasebet kişiyi doğru anlama ulaştıracak unsurları ihtiva eder. Bunlar dilsel bağlam, konumsal bağlam, sınıflandırıcı bağlam, işlevsel bağlam, varoluşsal bağlam gibi unsurlardır. Bu unsurları kısaca açıklayacak olursak dilsel bağlam; ilk olarak metinde kullanılan kelimelerin hangi anlama geldiğinin sorgulanmasıyla başlayan sürecin yanı sıra, kelimelerin birbiriyle, cümleyle ve cümlelerin metnin geneliyle olan ilişkisini ifade eder. Bu sayede bir kelime metindeki irtibatı ve bağlamı sebebiyle karşımıza sözlükteki manasından farklı bir manayla çıkabilmektedir. İşte metin içi bağlam dikkate alındığında o kelimenin hem izafi, hem çokanlamlı bir kelimeyse hangi manayı ifade ettiğini anlamamız bu şekilde kolaylaşır.⁸¹ Konumsal bağlam ise; metnin veya konuşmanın bütünlüğünün kavranması açısından son derece önem arz eder. Bazen aynı kelimeler farklı yerde kullanıldığında farklı manalara gelebilmektedir. Bunu konumsal bağlamı dikkate alarak tespit etmek mümkündür.⁸² İç bağlam hususunda dikkat edilmesi gereken diğer bir unsur ise sınıflandırıcı bağlamdır. Çünkü aynı ifadeleri farklı disiplinler kullandığında farklı manaya gelebilmektedir. Bunun yanında bir tarih veya edebiyat alanında ifadeler aynı olsa da ele alış biçimi farklı olabilir. Ayrıca sınıflandırıcı bağlam sadece disiplinler arası ayrımında değil semantik alan gibi kategorik ayrımları da içine almaktadır.⁸³ Bir ifadenin benzer gaye ve maksada yönelik olarak söylenen diğer konulardaki ifadelerle bağlantısının kurulmasına işlevsel bağlantı denir. Bu sayede metnin bütünlüğünde var olan uyum tespit edilir. Daha genel yani toplum, ulus, kültür, devlet, uygarlık gibi unsurlar göz önüne alındığında ise varoluşsal bağlam ortaya çıkar.⁸⁴ Metin içi ilişkiler ağını ifade eden “*iç bağlam*”, elbette bunlarla sınırlı değildir, dilbilimsel bağlamı destekleyici

80 Uzun, *Bağlam*, s.16.

81 Fatih Tiyek, *Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Rolü ve Meallerdeki Bağlamsal Sorunlar*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015, ss. 34-35.

82 Tiyek, *Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Rolü*, s.38.

83 Tiyek, *Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Rolü*, s.39.

84 Tiyek, *Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Rolü*, s. 40.

unsurlar olarak ayet çerçevesinden başlayıp, Kur'an'ın bütünlüğüne kadar uzanan ilişkiler bütünü kapsayabilmektedir. Bu ilişki âyet'in kendi iç bütünlüğünde olduğu gibi, ayetler arasında ve konular arasındaki münasebeti de ifade etmektedir. Tek başına hüküm ifade eden ayet veya cümlelerin yanı sıra, tek başlarına hüküm ifade etmeyen harfler veya kelimelerden oluşan ayetler de mevcuttur. Ayrıca Hz. Peygamber hangi ayetin nereye yazılacağını vahiy kâtiplerine bildirdiğinden, ayetlerin tertibi tevkifidir. Bu sebeple Kur'an'ı anlama, yorumlama ve açıklama faaliyetinde ayet fasılları değil, ayetlerden meydana gelen pasajların ele alınması daha doğru olur.⁸⁵

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere Kur'an lafızlarının ve ayetlerinin anlaşılmasında iç bağlam, doğru anlamın tespiti için hem asgari hem de temel şartlardan biridir. Herhangi bir ayeti salt lafzî anlamı ile anlamak ve açıklamak o ayeti bağlamından kopararak anlamak olacağı için kişiyi doğru anlamdan uzaklaştırarak, Kur'an'ın kastettiği mananın tersi bir manaya sürükleyebilir. Bu sebeple ilgili ayeti doğru anlamak için konusal olarak içinde yer aldığı ayet grubu veya sûre ve Kur'an bütünlüğü dikkate alınarak iç bağlamı zorunlu kılmaktadır.⁸⁶

2.1.3. Dış Bağlam

Dış bağlam Kur'an için kullanıldığında akla ilk olarak nüzul sebepleri gelmektedir.⁸⁷ Lakin her ayetin veya sürenin nüzul sebebi olmadığı malumdur. Bu durumda dış bağlamdan bahsedebilmek için tarihsel ve kültürel şartlar devreye girmektedir. Anlama sürecinin gerçekleşmesinde iç bağlam kadar dış bağlam da önem arz eder. Sözü söyleyene ya da metni yazana “ne demek istiyorsun?” sorusu sorulamadığı veya anlaşılmalardan hangisinin doğru olduğunu tespit edilemediği durumlarda dış bağlam son derece önem arz etmektedir.⁸⁸ Burada ifade biçimi, maksat ve en önemlisi de

85 Tiyek, *Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Rolü*, s. 103.

86 Celal Kırca, “Kur'an'ı Kerim'in Türkçe Çevirilerinde Metodolojik Anla(ma)ma Sorunları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 40, (2014), s. 26.

87 Uzun, *Bağlam*, s.16.

88 Cündioğlu, *Kur'an'ı Anlamanın Anlamı*, s. 10.

arka plan gibi hususlar devreye girer. Örneğin “kadınlar manto giymeye başladı” sözünü ele alalım. Arka plandaki tarihi 1900 yaparsak kadınların o günün şartlarına göre biraz açılmaya meylettiğini anlayabiliriz. Ancak arka plandaki tarihi 2010 olarak değiştirdiğimizde aynı cümleden çok daha farklı hatta tam ters bir mana olarak kadınların tesettüre ilgi göstermeye başladığını anlayabiliriz. İşte bu sebeple anlama faaliyetinde iç bağlamın tespiti kadar dış bağlama dair hususlarında bilinmesine ihtiyaç vardır. Demek ki dil, içinde bulunduğu kültürel ortamın izlerini yansıtabilmektedir.

Diğer taraftan burada bahsedilen tarihi ve kültürel bağlamın iki yönünden söz edilebilir. Birincisi söyleyen veya yazan üzerindeki etki, ikincisi ise alıcı üzerindeki etkidir. Bu etki sebebiyle metnin sahibinin veya kaynağın özelliklerinin bilinmediği veya dikkate alınmadığı durumlarda yanlış anlama olabilir. Aynı şekilde muhatapın içinde bulunduğu durum, kültürel doku, tarihsel dönem vb. unsurlar da göz önüne alınmazsa isabetsiz açıklamalar yapılabilir. Buraya kadar bahsedilen kurallar bütünü şüphesiz Kur’an içinde geçerlidir. Nüzul süreci, nüzul sebebi ve şekli muhatap oluş bakımından bazı şartlar çerçevesinde dikkate alınmak zorundadır. Bu şartlar; hangi ortamda (nerede) nazil oldu? Nasıl nazil oldu? Ne zaman nazil oldu? İlk muhataplar kimler ve kültürel özellikleri neler? Bu gibi sorulara alınacak cevaplar dış bağlam ile ilgili unsurlardır.⁸⁹

2.1.4. Bağlam ’ın Sınırları

Doğru anlama ulaşmak ve anlam çıkarım metotlarını belirlemek için öncelikle kaynağın ne olduğu belirlenmeli ve sınırları çizilmelidir.⁹⁰ Kelimelerin anlamlarının araştırılması, dil dışı olanlar da dâhil kelimelerin içinde bulunduğu ortamın ve bağlamın kapsamlı bir şekilde araştırılıp bilinmesi önemlidir çünkü anlam, kelimenin içinde bulunduğu bağlama göre değişebilir. Yani kelimenin anlamı dilsel dağılıma göre farklılık arz edebilir.⁹¹

89 Tiyek, *Kur’an’ı Anlamada Bağlamın Rolü*, s. 49.

90 Muhammed İsa Yüksek, *Kur’an’ın Anlaşılmasında Bağlam bilgisi, Referansları ve Sınırları*, İstanbul: M. Ü. İlâhiyat Fakültesi Yayınları, 2018, s.131.

91 Ahmet Muhtar Ömer, “Bağlam Teorisi”, *Bilimname*, C. 20, S. 1, (2011), s. 198.

Görüldüğü üzere bağlamı bilmenin önemi kaçınılmazdır. Ancak bağlam hazır, verili, herkes tarafından bilinen, sınırları çizili bir unsur değildir. Ayrıca metni yazan kişi, gelecek muhataba bir bağlam aktarma veya haberdar etme derdinde de değildir. Bu sebeple bağlamla ve ilgili unsurlarıyla detaylı bir çalışma elzemdir. Söz konusu Kur'an olduğunda ise bağlam açısından Kur'an'ın tamamını kapsayıcı bir bakış açısı yeterli değildir. Kur'an'ın bu özelliği kendine has bir durumdur. Mesela Kur'an'daki her ayet için bir nüzul sebebi bulmak mümkün değildir. İç bağlamla ilgili olan nüzul sebepleri esas alındığında âyet'i kerimeler "istenilmiş vahiy" ve "sunulmuş vahiy" ayrımına tabi tutulmuştur. Bir olay, bir olgu, bir şahıs veya sosyal bir durum sonucu inen vahiyler istenilmiş vahiy, böyle bir sebep olmaksızın veya böyle bir sebeple ilgisi hakkında bilgi bulunmayan ayetler "sunulmuş vahiy" olarak nitelenir. Buradaki problem sunulmuş vahiylerle ilgilidir. Çünkü bu ayetlerle ilgili bağlamsal çerçeve tespit edilememekte olduğundan muhatabı kişisel tespit ve yorumlara yöneltebilmektedir.⁹²

Kur'an'a bağlamsal açıdan yaklaşıldığında bu unsurlar birden çok anlamı destekleyici mahiyette olabilir. Bu özellik bağlamın ihtiva ettiği unsurların çeşitliliğidir. Böylece doğru anlamı destekleyici birden çok unsur olabilir. Böyle bir durumda farklı anlamın sebebi bu unsurların çeşitliliği değil, muhatabın bu unsurlardan birini tercih edip, diğerlerini dışarıda bırakması sonucu oluşur. Bu sebeple tespit edilen bütün bağlamsal unsurlardan istifade edilmeli, biri diğerine tercih edilmeden objektif bir yaklaşım sergilenmelidir.⁹³ Kur'an'ın anlaşılmasına katkı sunacak diğer bir ilim ise Mekkî-Medenî ayetleri ele alan ilimdir. Söz konusu ilim ayetler arası münasebetin yanı sıra iç ve dış bağlamın tespitinde oldukça önem arz etmektedir. Usulcüler ve müfessirler nüzul dönemine ait bilgilere ulaşmak, hangi ayetin önce hangi ayetin sonra indiğini tespit etmek için bu ilme her daim müracaat etmişlerdir. Mekkî-Medenî ilmi, nüzul dönemine ait içerdiği

92 Celal Kırcı, "Hayatın İçinde Hayatla Birlikte Kur'an'ı Anlama", Marifet Yayınları, İstanbul: 2010, ss. 169-171

93 Tiyek, *Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Rolü*, ss. 244-245.

bilgiler, nassın anlamlandırılmasına sunduğu katkılar, İslam davetinin gelişim süreci ve geçirdiği evreler hakkında önemli bilgiler içerdiği kanıtlanmıştır.⁹⁴

Buraya kadar bahsedilen bağlam ve ilgili unsurlar konusunda belirleyici olan nakil, şeriat, dil, örf, delaleti kat'î olan nas gibi unsurlardır. Aklî ve zihnî gerekçelerle kurulacak irtibatlar ve zihnî çıkarımların genel geçer olmadığı kabul edilmektedir. Ayrıca müfessirin –rivayet azlığı sebebiyle- hakkında Mekki-Medenî bilgisi bulunmayan, bağlam bilgisi ve irtibatı kurulamayan ayetlerde mümkün olduğu müddetçe ayetler arası münasebeti gözetmesi, tekellüfe kalkışmaması ve öznellikten kaçınması da tavsiye edilmiştir.⁹⁵

2.2. Kur'an'a Mana Verirken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Buraya kadar yapılan açıklamalar “bağlam” kelimesi etrafında şekillenerek daha çok bir metnin veya hitabın doğru anlaşılabilmesi için gerekli kurallar manzumesi olarak nasıl kaçınılmaz ise, Kur'an içinde aynı durum söz konusudur. Ancak çalışmamız Kur'an ayetleri üzerine olduğundan bu açıklamalara ilaveten kendi disiplini içerisinde sistemleşmiş olan bazı hususlara değinmemiz gerekmektedir. Bu durumda yeri geldikçe yine bağlam kelimesinin yanı sıra, nüzul sebebi, tarihsellik-evrensellik, nasih-mensuh, parça-bütün ilişkisi gibi hususlar açıklanmalıdır.

2.2.1. Tarihsellik-Evrensellik

Tarihsellik ve tarihselcilik bazı farklılıklar ihtiva etmekle beraber zaman içerisinde birbirinin yerine kullanılan kavramlardır. Metinler, normlar, hitaplar ve olaylar, hep belli zaman ve mekânda cereyan etmektedir. Tarihsellik; belli bir zamanda ve mekânda ortaya çıkan bu unsurları oluşum ve neliği üzerinde durarak mahiyet ve nasıllık açısından ele alır. Tarihselcilik ise; bu unsurların nasıl ele alınacağı, elde edilen bilginin geçerliliği ve değeri açısından inceleyen metodolojik bir eğilim olarak tanımlanır.⁹⁶ İnsan ve

94 Yüksek, *Kur'an'ın Anlaşılmasında Bağlam bilgisi*, s. 136.

95 Yüksek, *Kur'an'ın Anlaşılmasında Bağlam bilgisi*, s. 139.

96 Recep Demir, *Kur'an Tefsirinde Tarihselci Yöntem*, (Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2004, YÖK: Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 190118), s. 20.

tarihle ilgili değişmez hakikatler arayan soyut akılcılığın karşısında yer alan tarihselcilik, tarihsel dönemler arasında anlamlı bir karşılaştırmadan söz edilemeyeceğini savunarak, her çağın kendi terimleriyle anlaşılabileceğini savunur. Aslında batı kaynaklı olan bu terimin İslam dünyasına ilk defa Mısırlı duşunur Taha Hüseyin (1889-1973) ve Muhammed Halefullah (1916-1997) tarafından taşındığı kabul edilir. Daha sonra bu çizginin Fazlur Rahman, Muhammed Arkoun, Hasan Hanefi gibi âlimler tarafından günümüze kadar devam ettiği kabul edilmektedir.⁹⁷ Tarihselcilik tartışmaları aslında “Kur’an’ın indiği dönemdeki muhataplarını mı, yoksa gelecek nesillerdeki okurlarını da hesaba katarak inşa edilmiş bir metin midir” sorusuna dayanmaktadır.⁹⁸ Tarihselcilere göre bu soruya verilen cevap özetle, Kur’an evrensel mesajlar ihtiva eder ancak form itibarıyla tarihsel bir metin ve sözdür. Bu sebeple Kur’an’ın formunu oluşturan bu özelliktir. Evrensel mesajın anlaşılması için bu form yerine onun ihtiva ettiği dern mananın anlaşılması elzemdir.⁹⁹

Bu durum karşısında evrenselci yaklaşımın benimsediği goruş ise; her din ve olay gibi İslam Dini de belli bir mekân ve zamanın belli bir kesitinde doğmak zorundadır. Dolayısıyla Yüce Allah mesajını elbette belli bir dil aracılığıyla ve seçtiği peygamberin içinde yaşadığı sosyal ve kültürel durumunu kullanarak iletteği bir gerçektir. Bu durum Yüce Allah’ın sonsuz ilminden yansıyan Kur’an’ın tarihsel olmasını gerektirmemektedir. Her ne kadar ayetler arasında tarihsel motifler mevcut olsa da getirdiği ilke, hüküm ve prensipler kıyamete kadar her zaman ve mekânı kapsayıcı nitelikte olup, belli bir dönemle sınırlı değildir.¹⁰⁰

Tarihsel(cilik), evrensellik, tarihsellik ve bağlam ilişkisi gibi konular, malum olduğu üzere başlı başına bir çalışma gerektiren, oldukça detaylı ve geniş konulardır. Bu konuda bazı ilim adamlarımız tarafından gerekli

97 Recep Demir, “Kur’an Tefsirinde Tarihselci Yöntem”, *Tarih, Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, C. 1, S. 1 (2002), s. 44.

98 Ömer zsoy, “Kur’an Hitabının Tarihselliği ve Tarihsel Hitabın Nesnel Anlamı zerine”, *İslmi araştırmalar Dergisi*, C. 9, S. 2 (1996), s.123

99 Tiyek, *Kur’an’ı Anlamada Bağlamın Rolü*, s. 81.

100 Tiyek, *Kur’an’ı Anlamada Bağlamın Rolü*, s. 82.

araştırmalar yapılmış, detaylı veriler ortaya konmuş olduğundan konuyu onlara havale ederek biz burada bu kadarıyla iktifa edeceğiz.

2.2.2. Kur'an'ı Yorumlamada Gerekli Olan İlimler

İlk nesil Müslümanlardan itibaren Kur'an'ı anlama ve yorumlama çabaları, Tefsir ilmini sistemli bir hale getirmiş, müfessirin Kur'an'ı tefsir ederken riayet edeceği hususlar, büyük ölçüde mukaddimelerinde gösterilmiştir. Bunun yanı sıra tarih boyunca tefsir ilmiyle ilgili ilkeler manzumesi oluşturularak, bu ilmin kaideleri, asılları ve usulleri belirlenmiş, *Kavaid fi İlmî't-Tefsir* veya *Mukaddime fi Usûli't-Tefsir* başlıkları altında kitaplar yazılarak, tefsir dendiğinde onun bir ilmi ve usûlü olduğu belirtilmiştir.¹⁰¹ Hicrî IX. yüzyılda yaşamış Tefsir usûlcülerinden Ebû Abdullah el-Kâfiyeci (ö. 879/1474), Kitâbu't-Teysîr fi Kavâidi İlmî't-Tefsîr adlı eserinde tefsir ilminin muhtaç olduğu on beş ilmi şöyle sıralar:

(Tefsirin muhtaç olduğu 15 ilimden):

Birincisi: Müfred lafızların konuldukları manaya asıl itibariyle delâletlerini bilmektir. Bu da *lugât* ilmidir.

İkincisi: Bazı müfred lafızların diğerleriyle olan münasebetlerini bilmektir ki, bu da *iştikak* ilmidir.

Üçüncüsü: Yapısı ve tasrifî bakımından müfred lafızlara arız olan hükümleri bilmektir ki, bu da *sarf* ilmidir.

Dördüncüsü: Mananın aslına delâleti bakımından terkiib itibariyle lafızlara ârız olan irab hükümlerini bilmektir ki, bu da *nahiv* ilmidir.

Beşincisi: Mananın manası diye tabir olunan, mananın aslı için lazım olanı ifade etme yönünden kelâmın terkiplerinin özelliklerini bilmektir ki, bu da *meâni* ilmidir.

Altıncısı: Delaletin açık veya gizli, ziyade veya noksan olmasından meydana gelen ihtilâflar bakımından kelâmın terkiplerinin hususiyetlerini bilmektir ki, bu da *beyan* ilmidir.

Yedincisi: Manevi ve lafzi güzelliklerle sözü güzelleştirme yönlerini bilmektir ki, bu da *bediî* ilmidir.

Sekizincisi: Kur'an'ın zatına taalluk eden şeyi bilmektir ki, bu da *kıraat* ilmidir.

101 Cündioğlu, *Kur'an'ı Anlama'nın Anlam'ı*, s. 2.

Dokuzuncusu: Kur'an ayetlerinin nüzul sebeplerine taalluk eden şeyleri bilmektir. Bu bilgi, *nüzul sebepleri* hakkında tedvin edilmiş kitapları mütalaa ile mümkün olur.

Onuncusu: Peygamberlere ve geçmiş zamanlara ait, Kur'ân sûrelerinin ihtiva ettiği kıssaları şerh etmektir ki, bu da *âsâr* ve *haberler* ilmidir.

On birincisi: Hz. Peygamber (S.A.S.) den ve vahye şâhid olan sahabeden, ittifak ve ihtilâf olarak nakledilen, mücmeli, beyân veya müphemî tefsir eden hadislerin zikridir ki, bu da *hadis* ilmidir.

On ikincisi: Nâsîh ve mensuhu, umum ve hususu, mücmel ve mübeyyeni, muhkem ve müteşâbihi, zâhir ve müevveli, mantûk ve mefhûmu, iktizâ, işaret ve delâleti, icma'ı ve şer'î kıyası, kıyasın nerelerde sahih olup olmadığını bilmektir ki, bu da *usûl-i fıkıh* ilmidir.

On üçüncüsü: Dinin ahkâm ve adabı ile nefse, akrabaya ve reayaya ait olan üç siyaset âdâbını bilmektir ki, bu da *fıkıh* ve *ahlak* ilmidir.

On dördüncüsü: Akli delilleri, hakiki burhanları, taksim ve tahdidi, akli olanlarla zarûri olanlar arasındaki farkı ve bunlar gibi olan diğer şeyleri bilmektir ki, bu da *nazar* ve *kelâm* ilmidir.

On beşincisi: *Mevhibe* ilmidir. Bu öyle bir ilimdir ki, Allah Teâla ilmiyle amel edenleri ve Allah'tan sakınıp, ihsanda bulunanları ona varis kılar.¹⁰²

Burada, tefsirde ihtiyaç duyulan ilim dallarının ilk sekizi doğrudan, iki tanesinin ise dolaylı olarak “*dilbilimle*” alakalı olması dikkat çekicidir. Bu nedenle dil, Kur'an'ın amacı değil fakat amacının ifadesi ve biçimidir. O halde Kur'an büyük ölçüde dilsel bir olgudur. Bu durum metnin amacının dışına çıkılmaması gerektiğini özellikle vurgulamaktadır. Metnin amacından kasıt ise, Kur'an ayetlerini okurken, hedefi doğrultusunda okumaktır. Yani içerisinde mevcut diye, tarih, astronomi, tıp vb. ilim dallarının dil sistematüğini dikkate almak yanlış olur. Çünkü Kur'an'ı tarih, astronomi veya tıp kitabı gibi ele almak, bizi Kur'an'ın hedefi ve amacı dışına çıkaracaktır.¹⁰³ Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, anlama gayretine girişen muhatabın anlamaya konu olan söz veya yazının özel bağlamını tespit etmesi

102 Muhyiddin Ebu Abdillah Muhammed b. Süleyman el-Kâfiyeci el-Hanefî, *Kitâbu't-Tefsîr fî Kavâidi İlmî't-Tefsîr*, çev. İsmail Cerrahoğlu, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1974, s. 52.

103 Cündioğlu, *Kur'an'ı Anlama'nın Anlam'ı*, ss. 5-7.

gerekliliğidir. Yani nasıl ki bir tarih veya bir edebiyat kitabının bağlamı farklıysa, Kur'an'ın da kendine özel bağlamı vardır.¹⁰⁴

Kur'an'ın kendine özel bağlamı yukarıda zikrettiğimiz ilkelerin yanı sıra “sibak-siyak” olarak ifade edilebilir. Sibak ve siyak kelimeleri terkip olarak ele alındığında sibak; kelimenin veya sözün öncesine, geçmişine, baş tarafına, siyak ise; sözün gayesi ve yönüne veya yöneldiği şeye atıfta bulunduğu söylenebilir. Yani sibak-siyak terkibi sözün hem bağlamına hem de söylenme amacına işaret etmektedir. Dolayısıyla siyak kelimesi tek başına dahi kullanılsa, dilimizdeki “bağlam” kelimesini karşılayabilmektedir. Kur'an ilimlerine ilaveten metin içi bağlamını ifade için münasebetu'l-ây ve's-suver (ayetler ve sureler arası ilişkiler), metin dışı bağlamı ifade için ise, esbâu'n-nüzûl (nüzul sebepleri) ifadesi kullanılmaktadır.¹⁰⁵ Bağlamı dikkate almadan yapılan bir anlama faaliyeti eksik ve hatalı olabileceği gibi, bu hatalı anlayışa bina edilen değerlendirme ve yorumlarda doğal olarak yanlış olacaktır.¹⁰⁶

Bu açıklamalara ilaveten şu hususlarda zikredilebilir:

1. Ayetlerin taşıdığı yakın ve uzak manaları kavrayabilecek keskin bir zekâyâ sahip olmak,
2. Kur'an'a uygun bir hayat yaşıyor olmak, zira dini hususlarda nâhoş davranan birinin dünyevî işlerine dahi güven duyulmaz,
3. Ön yargılı olmamak. Sağlıklı sonuçlara varabilmek için gerekli en önemli şartlardan biri objektif olmaktır. Objektiflik ise ancak ön yargıdan uzak durmakla olur. Bu sayede kişi tarafsız bir şekilde Kur'an'ı Kur'an'ın düşünce sistematigi içinde okuyup anlayabilir.¹⁰⁷
4. Konunun özelliğine göre doğru bir anlama yöntemi takip etmek ve bu yöntemin nasıl kullanılacağını tespit etmek,
5. Anlamaya konu olan metin, bölüm, ayet veya konu ile ilgili önbilgiler toplamak,

104 Tiyek, *Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Rolü*, s. 32.

105 Uzun, *Bağlam*, s. 15.

106 Uzun, *Bağlam*, s. 16.

107 Muhammed Aydın, “Ayetleri Yorumlamada Düşülen Hatalar Üzerine Bir İnceleme”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 3, S. 4 (2001), ss. 120-121.

6. Doğrunun ölçütü olarak şahıs, mekân ve zamanı değil, ilke ve prensipleri benimsemek,

7. Doğru bir mantık anlayışına sahip olmak.¹⁰⁸

8. Manası verilen metnin, bölüm veya ayetin, hem yalnız başına kendi müstakil anlamını ifade ettiğine, hem de birlikte bulunduğu ayetlerle veya bölümle ilgili ortak manayı ifade ettiğine dikkat etmek.

9. Şayet varsa ayetlerdeki anlam sınırlamalarına dikkat etmek, mutlak ifadelerden kaçınmak.¹⁰⁹

2.2.3. Kur'an'ı Yorumlamada Kaçınılması Gereken Bazı Hususlar

Kur'an'ı anlamaya veya yorumlamaya kalkışan bireyin bu hususların yanı sıra yeteneği, bilgi düzeyi, kalitesi, zihniyeti ve anlamada kullandığı yöntemin özelliği ve niteliği ayrıca önem teşkil etmektedir. Çünkü kavramlarla düşünmek yerine sloganlarla düşünmek, ön bilgili olmak yerine ön yargılı olmak, analitik düşünce yerine kategorik düşünceyi bir yöntem olarak kullanmak ve bunun sonucunda genellemelere gitmek, Kur'an'ı anlama ve yorumlamada karşımıza çıkan temel sorunlardandır. Ayrıca dîni anlamada ve yorumlamada kullanılan mantık ile Kur'an'ın özünde var olan nitelik farkını da bilmek gerekir. Kur'an'ın özünde var olan mantık korumaya ve ispata yönelik değil, beyan ve hidayete yöneliktir.¹¹⁰

Kur'an'ı yorumlarken genel olarak şu hususlardan kaçınmak gerekir:

1. Tefsir için gerekli olan ilimleri, zarurat-ı diniyye ve makasıd-ı şer'iyyeyi bilmeden tefsire kalkışmak. Bu durumda zarurat-ı diniyye ve makasıd-ı şer'iyye ile kastedilen akıl, can, mal, nesil ve din gibi hususlar tehlikeye girer ve telafisi zor sonuçlara sebep olabilir.

2. Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceği gayb ile ilgili konularda ve vahyin açıklık getirmediği hususlarda yorum yapmak.

108 Tiyek, *Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Rolü*, ss. 53-54.

109 Yusuf Işıcık, "Kur'an-ı Kerim'in Terceme Edilmesi ve Âyetlerinin Sıhhatli Anlaşılması Konusunda Bazı Mülâhazalar", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C.1, S. 11 (2001), s. 52.

110 Celal kırca, "Mûsâ Cârullâh'a Göre Kur'ân'ın Doğru Anlaşılmasındaki Mantık Sorunu Üzerine Bazı Düşünceler", *Kur'an Mesajı, İlmî Araştırmalar Dergisi*, C. 2, S. 22,23,24 (1999), ss. 113-114.

3. Kişinin ayetlere kendi mezhep ve ideolojisinin penceresinden bakarak, istek ve arzusuna hizmet edecek şekilde yorumlaması.¹¹¹ Burada bir yanlış anlamamanın önüne geçmek için şu açıklamayı yapmak faydalı olacaktır.

Kur'an'a yorum zenginliği katan iki unsurdan biri insan, diğeri de Kur'an da bulunan bazı özelliklerdir. Her insanın bilgi ve kültür düzeyi, kavrama ve muhakeme gücü farklı farklıdır, Kur'an'ı anlayış ve yorumları da elbette farklı olacaktır. Zira kişisel özellikleri, yaşadıkları dönem, buldukları çevre, yetişme tarzları gibi birçok unsur bu farklı anlayışların sebepleri arasında zikredilebilir. Bununla beraber insanlar Kur'an'ı yorumlarken mensubu oldukları mezhep ve mesleklerinde tesiri altında kalmışlardır. Bir sünnî ile bir şîi'nin, bir filozof ile bir sûfi'nin Kur'an'ı anlayışları farklı olduğu gibi, bir hukukçu ile bir filoloğun Kur'an'ı yorumlayışları da farklı olmuştur. Bazıları ilmî, edebî, felsefî açıdan, bazıları mezhebî açıdan, bazıları psikolojik, sosyolojik, ekonomik. vb. açılardan Kur'an'a bakmışlardır. Bu durum tefsir ekollerinin oluşmasının sebebidir.¹¹²

Yukarıda bizim temas etmek istediğimiz durum ise farklıdır. Tercih edilen ideolojik düşüncenin merkeze konularak Kur'an'ın bu düşünce istikametinde anlaşılması veya bu düşünceyi destekleyen bir malzeme konumuna getirilmiş olmasıdır. Bunu sağlayabilmek içinde pek çok sözcüğün terimleşmesi, soyut kavramların somutlaştırılması ve iç ve dış bağlamlarına bakılmaksızın ideolojik düşünceye uygun gelecek tarzda tahsislendirilmesi gerekmektedir.¹¹³ Bu açıdan Kur'an'a dayalı her söylem, meşruiyetini sadece kendisine inananların kabullerinde bulmamalı, kendisine yöneltilen itirazları da geri çevirebilmelidir.¹¹⁴ Tarih boyunca ve günümüzde meydana gelen siyasi ve toplumsal olayların Kur'an ayetleri üzerinden yoruma tabi tutulup, bu olaylarda rol alanların haklılığının ya da haksızlığının Kur'an üzerinden

111 Aydın, "Ayetleri Yorumlama", s. 122

112 Abdurrahman Çetin, "Kur'an'ı Anlamamanın Önemi ve Bu Konudaki Çalışmalar", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 9, S. 9 (2000), ss. 200-201

113 Celal Kırca, "Kur'an'ı Anlama Sorunları ve Yöntemleri", *Bilimname*, C. 26, S. 1 (2014) s. 14.

114 Düccane Cündioğlu, *Anlamın Buharlaşması ve Kur'an*, İstanbul: Kapı Yayınları, 2015, s. 22.

ispatlanmaya çalışılması sonucu ortaya çıkan ihtilaflar, Kur'an kaynaklı değil insan kaynaklıdır.¹¹⁵

4. Kişinin delillerden ve ilkelerden yoksun bir şekilde yaptığı tefsirin veya verdiği mananın, Allah'ın bizzat muradının olduğunu söylemesi.¹¹⁶ Dil'in genel bilgisi (*muvâdaa*) ile sözün sahibinin muradı (*kasd-ı mütekellim*) arasındaki ilişkinin sınırlarına bağlam denir. Bu bağlam bilindiği takdirde doğru anlama ulaşılabilir, yoksa bu iki ilkedен biri ihmal edilirse anlam buharlaşıp yok olabilir.¹¹⁷

5. Ayetlerin yorum ve tefsirinin israiliyyat olarak bilinen haberler üzerine bina edilmesi.¹¹⁸ İsrailiyyat, tefsirden hadise, fıkhıtan fiten ve melahime kadar birçok farklı alanı ilgilendirir. Özellikle rivayet ağırlıklı tefsir edebiyatının müzmin bir problemi olarak ifade edilmektedir. Bu sebeple daha çok tefsir bağlamında ele alınıp tartışılmış, zira Kur'an kıssalarının önemli bir bölümü İsrailoğulları ve onların peygamberleriyle ilgili olduğundan söz konusu kıssaların tefsirinde Yahudi kaynaklarına başvurma ihtiyacı duyulmuştur. Kapsam olarak ise başta Yahudilik olmak üzere, Hıristiyanlık, Mecusilik gibi farklı din ve kültürlerden İslam kaynaklarına giren ve genellikle hurafe, efsane, esatir türünden olduğu kabul edilen haberlerin yanı sıra münafık, zındık, oryantalist ve misyoner gibi isimlerle anılan çevrelerin İslam karşıtı söylemlerini de içine alabilmektedir.¹¹⁹

Bu ilkelerin yanı sıra Kur'an'ın bilgi bütünlüğünün korunmadan mana verilmesidir. Yani alanlar arası ilişkiye dayalı anlama ve anlatma bütünlüğü korunmadığında, Kur'an'ın bilgi bütünlüğü de korunmamış olacaktır. Zira Kur'an'daki bir konunun doğru anlaşılması için, diğer konularla bir bütünlük içinde ele alınması zorunluluk arz etmektedir. Parçayı anlamak için bütünü bilmenin gerekli olduğu aşikârdır. Aksi halde doğru bilgiye ulaşmak zorlaşır ve parçayı bütünün yerine koymak gibi daha büyük bir hata ile

115 Uzun, *Bağlam*, s. 39.

116 Aydın, "Ayetleri Yorumlama", s. 122.

117 Cündioğlu, *Anlamın Buharlaşması* s. 54

118 Aydın, "Ayetleri Yorumlama", s. 122-123

119 Mustafa Öztürk, *Tefsirin Halleri*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016, s. 167.

sonuçlanabilir.¹²⁰ Bunun sonucunda ise anlam daralması veya genişlemesi olacağından Kur'an'ı bağlamından kopuk salt bir metin haline getirir ve Kur'an' merkezli anlamdan uzaklaşmış olur.¹²¹

120 Kırca, "Musa Cârullâh", s. 117

121 Celal Kırca, "Bir Anlama Sorunu Olarak Kur'an Yorumlarında rasyonalizasyon", *Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar*, (2010), s. 32

3. BÖLÜM

CİHÂDÎ SELEFİLİĞİN KULLANDIĞI ÂYET'İ KERİMELEİN TESPİTİ, TAHLİLİ, ELEŞTİRİSİ

3.1. Cihâdî Selefliğin Yayın Organlarına Genel Bir Bakış

Bu bölüm çalışmamızın asıl kısmını oluşturmaktadır. Burada öncelikle Cihâdî Selefliğin yayın organlarında yer alan ayet-i kerimleri kullandıkları sıklık oranına göre sırasıyla ele alacağız. Ayetlere yaptıkları yorumu inceleyerek hangi bağlamda kullandıklarını, ne gibi faaliyetlerine dayanak gösterdiklerini, ne gibi sonuçlar doğurduğunu tespit edeceğiz. Sonrasında buraya kadar zikrettiğimiz ilkelere uymayan kısımları eleştirel bir yaklaşımla ele alıp, bu ilkelere uygun şekliyle yorumlayarak çalışmamızı tamamlayacağız. Ele aldığımız ayetlerin yorumunu paylaşırken, o ayetin yorumunda başka bir ayete atıf yapıldı ise ona da o yorum içerisinde yer vereceğiz ancak ilgili ayet gerekli olduğu takdirde ayrıca bağımsız olarak da ele alınacaktır. İncelediğimiz yayın organlarında oldukça fazla ayete atıf yapılmış, aşağıda görüleceği üzere her ayeti faaliyetlerine dayanak gösterme çabasına girişilmiştir. Kullandıkları ayetlerin tamamını bu çalışmada ele almak mümkün olmadığından çalışmamızı cihad/kıtal ayetleriyle sınırlandırdık. Ancak ilgisi olmadığı halde bazı ayetleri de istişhâdî operasyon adını verdikleri eylemlerine ve kendilerinden olmayan herkesi tekfir etmeye dayanak gösterdikleri görülmüştür. Adeta karakter edindikleri tekfirci yaklaşımın sonucu birçok intihar eylemleri, terör faaliyetleri, canlı bomba saldırıları gerçekleştirerek, barış dini olan İslam'ın küresel ölçekte bir şiddet dini gibi algılanmasına yol açmışlardır. Bu sebeple dolaylı yoldan da olsa çalışmamızla ilgili olan ayetleri de tespit edebildiğimiz kadarıyla ele almaya çalışacağız.

Yaptıkları faaliyetlerin küresel ölçekte bir yelpazeye sahip olması, medya ve yayın organlarını etkin ve profesyonel bir şekilde kullanmaları, günümüz dünyasında iletişim ve yayın organlarının önemini farkında olduklarını göstermektedir. Bu sebeple farklı türlerde yayın yapan birçok medya organizasyonları bulunmaktadır. Al-Hayat Medya hem çeşitli videolar hazırlamakta, hem de farklı dillerde dergiler yayınlamaktadır. Yukarıda da

kısaca bahsettiğimiz *Dabıq dergisi* İngilizce, *Dar Al-İslam* Fransızca, *Konstantiniyye Türkçe*, *Al-Manba'* Rusça, *En-Nebe* Arapça, *Rumiyah dergisi* ise ilk başlarda altı dilde iken gelişen süreç içerisinde İngilizce, Fransızca, Almanca, Türkçe, Uygurca, Rusça, Boşnakça, Kürtçe, Endonezce ve Peştunca olmak üzere on dilde, ancak aynı içerikte yayınlanmaktadır. Ayrıca arşiv niteliğindeki *El-Furkan medya*, üyelerini motive amaçlı '*neşid*' isimli müziksiz marşlar hazırlayan *Ajnad medya*, *El-Amak* adlı bir haber ajansı, Suriye ve Irak'ta yayın yapan *El-Beyan* radyosu, *El-Himme* isimli bir yayınevleri bulunmaktadır. Yüksek kalitede hazırladıkları vahşi infaz videolarını ise Google Drive, You Tube, Yandex, Dailymotion.com gibi platformlar aracılığıyla Twitter, FaceBook, Instagram gibi sosyal medya araçları üzerinden paylaşmaktadır.¹²²

Ayrıca bizim yaptığımız araştırma sonucu, himmet ofisi.com linkinden birçok yayına kolayca ulaşılabilir. Bu yayınlar arasında Muhammed b. Abdulvehhab'ın "üç esas, altı kural ve dört kaide" kitabı, Ebu Hamza el-Muhaciriye nispet edilen "İslam Devleti Emirlerine ve Askerlerine 30'ar Tavsiye" kitabı, , çeşitli broşür, kitap ve makaleler yer almaktadır.¹²³ Tevhidvesunnet.com adlı bir sitede ise Ebu Bekir el-Bağdadî'nin tüm yayın ve konuşmaları, yayınladıkları dergilerin tüm sayıları, tevhit akidesi, cihat meseleleri analizler ve reddiyeler, İslam Devleti'nin akidesi-ilmî silsile (altı alt başlık ile) ve güncel itikat meseleleri gibi linkler altında birçok makale ve kitap yer almaktadır.¹²⁴

122 Bünyamin Ayhan ve Mehmet Emin Çiftçi, "İşid, Propaganda ve İslamofobi", *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, C. 1, S. 1 (2018), ss. 22,23.

123 <https://himmetofisi1.wordpress.com/>

124 <https://tevhidvesunnet.wordpress.com>

3.2. Cihâdî Selefliliğin Kullandığı Ayet Örnekleri, Tahlili ve Eleştirisi

1. Tевbe Sûresi 111. Âyet:

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَىٰ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ
وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِنِعْمَتِ اللَّهِ الَّذِي بَايَعَكُمْ بِهِ
وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾¹²⁵

“Allah, kendi yolunda çarpışırken öldüren ve öldürülen müminlerin canlarını ve mallarını, karşılığında cennet vermek üzere satın almıştır. Bu, Allah’ın Tевrat’ta, İncil’de ve Kur’an’da yer almış gerçek bir vaadidir. Kim Allah’tan daha fazla sözüne bağlı olabilir! O halde yaptığınız bu alışverişten ötürü sevinin. İşte büyük bahtiyarlık da budur”;

A- Cihâdî Selefliliğin Yorumu

Bu ayet-i kerime ‘müşrikleri bulduğunuz yerde öldürünüz’ başlığı altında yorumlanmıştır. Hemen öncesinde yer alan önsözde savaşta kadınların ve çocukların öldürülmesinin hükmü olarak, aslında caiz olmadığını fakat canlı kalkan yapılmaları, gece baskınları, mancınık atışları gibi durumlarda bunun caiz olduğu belirtilmiş, kadın ve çocukların ölümüne sebep olsa da tank, top, füze, havan gibi silahlarla saldırmak caizdir, çünkü kadınlar ve çocuklar ölmesin diye cihad iptal edilemez denilmiştir. Bu sebeple tüm Muvahhid Müslümanların rabbinin emri gereği müşrikleri, tağutları, tağutların askerlerini, polislerini ve onların tüm destekçilerini yakaladığı yerde öldürmesi gerekir. Sonra bu ayete atfen ilgili başlık altındaki yorumlar yer almaktadır. Allah yolunda savaşmak, Allah’a verilen ahde vefanın delilidir. Allah’u Teâlâ ahde vefa gösterenleri, ona hakkıyla iman edenler olarak belirtmiş ve yukarıdaki ayette bu hususu zikretmiştir. Dolayısıyla muvahhid bir Müslüman imanının tam olması için Allah’u Teâlâ ile yapılan bu alışverişin şartlarını yerine getirmelidir. Aksi halde Allah’u Teâlâ’nın imanı tam olan mü’min kullarına vaad ettiği cennete giremez. Şehitliğin derecesi çok yüksek olduğundan mü’minler bu merteye için birbiriyle yarışmalıdır. Bu sebeple Allah’a yakınlaşmak ve O’nun yolunda ölümü tatmak için her savaşa çağrıldıklarında, savaş meydanlarına koşarak birbiriyle yarışır. Ahde vefalı

125 Tевbe, 9/ 111.

olan bir mü'min Allah'a yakınlaşmak adına kendinden istenen ilahi talepleri asla unutmamalıdır. Bu çeşit bir Allah'a yakınlaşma ise ancak müşrikleri öldürerek ve boyunlarını vurarak olur. Bu türde Allah'a yakınlaşmanın faziletinin delili ise Allah'ı Teâlâ'nın kâfirleri öldürüp kanlarını akıtmayı günahlara kefarete sayması ve Müslümanlardan bunu kim yaparsa ebediyen ateşten kurtulacağına dair söz vermesidir. Ayrıca Allah'ı Teâlâ kâfirleri öldürmenin imanı artıracığını belirtmiş ve bunu yapan kimselere çok fazla ecir vereceğini haber vermiştir. Bunun delili ise Tevbe süresinin yüz yirminci ayetidir.

مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطَؤُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ
عَدُوِّ نَيْلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٢٠﴾

'Ve düşmana karşı herhangi bir başarı kazanmaları gibi hiçbir olay yoktur ki; karşılığında kendilerine iyi bir amel(in sevabı) yazılmış olmasın. Şüphesiz Allah, iyilik yapanların mükâfatını elbette zayi etmez'.¹²⁶

Allah'ı Teâlâ kâfirleri öldürmedeki tüm bu faziletleri mü'minlere bahşetmiştir.¹²⁷

Konstantiniyye dergisinin birinci sayısında ise bu ayeti kerime Şeyh Mücahid Ebu Muhammed el Adnanî Eş Şamî tarafından 'öldürürler ve öldürülürler' cümlesiyle müstakil bir başlık altında ele almıştır. Bu başlığın altında kurdukları İslam devletine cihad için Batı Afrika'dan katılanları çeşitli müjdelere kutlamaktadırlar. Devamında ise, Müslümanlar için buradan başka bir yerde izzet ve şeref olmadığı, cihad ve istişhad ümmeti asla yenilmeyeceği ifade edilmektedir. Haçlılara, Yahudilere, Ateistlere ve Rafizîlere bir seslenişle hilafetin yükselişini durduramayacaklarını, yenilmeye mahkûm olduklarını, İslam'a karşı açtıkları bu savaşı kaybedeceklerini ve Kendilerinin *tek İslam ordusu* olduklarını beyan etmektedirler. Müntesiplerine ise cennetin kokusu burada, İslam Yurdu burada, hilafet toprağı burada, cihad çarşısı burada, vela ve bera burada, izzet

126 Tevbe, 9/120.

127 Rumiya, Muharrem 1438, S. 2. ss. 2,3

burada, onur burada gibi ifadelerden sonra “haydi Müslümanlar savaşa” diye çağrıda bulunulmuştur. “Dünyanın dört bir yanından devletinize hicret edin ve onu savunun. İlerleyişine ve yükselişine eşlik edin, özellikle Türkiye, Kuzey Irak ve İran’daki Kürt Müslüman kardeşlerimize sesleniyoruz, haydi kavminizdeki kâfirlere karşı savaşın. Bu savaşın iman ile küfrün savaşı olduğunu ispatlayın. Eğer bu çağrıya kulak vermeyip İslam Devleti ortadan kalkarsa artık size Mekke ve Medine yok (kalmaz). Sonra Rafıziler, başta Peygamberinizin ve Râşit Halifelerin mezarını kazar, onların hizmetçisi ve kölesi olarak yaşarsınız”.¹²⁸

Kendini Müslümanların Emiri ve Müslümanların Halifesi olarak ilan eden Ebu Bekir El-Bağdadî ise yine bu ayeti kerimeye atfen, gerek hafif ve gerekse ağır olarak savaşa çıkın çağrısı yapmaktadır. Cihat askerlerine sabredin, sabit kalın, nefsinizi değer vermeden Allah yolunda harcayın gibi ifadelerden sonra, Müslümanlara karşı birleşmiş olan küfür milletleriyle çeşitli karargâhlarda savaşan mücahitleri övüp, buna devam etmelerini telkin ederek zaferin yakın olduğunu müjdelemektedir.¹²⁹ Bu konuşmanın aynısı Dabık dergisinin dokuzuncu sayısında da yayınlanmış ancak farklı olarak sonunda şu ifadeleri eklenmiştir:

Halife aynı zamanda şöyle dedi; “Ey Müslümanlar! İslam dini hiçbir gün barış dini olmadı. İslam dini savaş dinidir. Zira sizin peygamberiniz âlemlere rahmet olarak kılıçla gönderildi ve sadece Allah’a kulluk edilene kadar savaşmakla emrolundu. O (sallallahu aleyhi ve sellem) kendi halkının müşriklerine, ‘Sizi kesmeye geldim’ dedi. Aynı şekilde kendisinden sonra ashabı ve tabiin de kılıcın keskin yanıyla yeryüzüne hâkim olana, doğuyu-batıyı fethedene, milletler kendilerine tabi olana, topraklar kendilerine verilene kadar yumuşamadılar ve onlarla iyi geçinmediler. Kıyamete kadar onlara tabi olanların hali de böyle kalacak. Zira Peygamberimiz (sallallahu aleyhi vesellem) bize ahir zamanda olacak savaşları (Melâhim) haber verdi. Bize bu savaşlarda zafer kazanacağımıza dair vaatte bulunup müjdeledi ki o (sallallahu aleyhi vesellem) sadık (doğru sözlü) ve masduktur

128 Konstantiniyye, Şaban 1436, S. 1, s. 19.

129 Konstantiniyye, Ramazan 1436, S. 2, s. 30

(doğrulanandır). İşte biz bugün bu savaşların başlangıcını görüyor ve bu savaşlarda zaferin kokusunu alıyoruz.”¹³⁰

Başka bir sayısında çok evlilik hususunda kadınlara tavsiyeler yapılmaktadır. “İkişer, Üçer ve Dörder Evlenin” başlığı altında yine bu ayete atıf yapılarak evlenecek erkeklere ve kadınlara bazı hitaplar yer almaktadır. Evlenen erkeğin hanımına haber vermesinde birçok maslahat vardır. Razi gelmezlerse onları Allah’ın ayetleri ve Rasulullah’ın hadisleriyle korkutun. İnat ederlerse bunun Allah’ın bir şeriatı olduğunu ve bu hükümlerin hâkim olduğu bir devlette yaşadıklarını hatırlatın. Yine laf dinlemezlerse “Ey Peygamber! Eşlerinin rızasını arayarak, Allah’ın sana helâl kıldığı şeyi niçin sen kendine haram ediyorsun? Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir,”¹³¹ ayetini okuyun. Bu sebeple ey kardeşim! Sen de Allah’ın sana helal kıldığı bir şeyi, dul bir kadına veya bir yetime sahip çıkmayı sırf hanımının rızasını kazanmak için kendine haram kılma ifadeleri yer almaktadır. Kadınlara olan tavsiye ise şu şekildedir;

Küfür ve nifak ülkeleri koalisyonlar kurup İslam Devletiyle savaşınca cepheler çoğaldı ve Tevbe süresi 111. ayetin müjdesi gereği nice kimseler şehit olmakta ve arkalarında hanımları dul ve çocukları yetim kalmaktadır. Eğer sahabe efendilerimiz olsaydı şehit olan arkadaşımın hanımına sahip çıkmak için evlenme yarışına girerlerdi.¹³²

İslam Devletinin resmi sözcüsü sıfatıyla Ebu’l-Hasan El-Muhaciri’nin bu ayeti kerimeye atfen yaptığı konuşma özel makale olarak yayınlanmıştır. Makalede bu ayetle ilgili özetle şu hususlar zikredilir: “Allah’ın Diniyle ancak tevhidî gerçekleştirenler, sıkıntı, savaş ve hayatının tüm evrelerinde bunu gerçekleştirenler izzetlenir. Yüzünü Astana’ya, ağzını tağutlara çevirenler buna erişemez. Ey hilafetin askerleri ve ey İslam’ın Aslanları! Allah’ın rahmetine ve cennetine kuruntularla ulaşılmaz. Allah mağfiret ve geniş rahmetini ancak, sebat eden, sabreden ve sadık olup Allah’ın onlara vaad ettiğini tasdik edenlere verir. Allah’ın şu sözünü okumaz mısınız?” dedikten sonra Tevbe 111. ayeti okumuş ve “Ey Hilafetin Askerleri! Allah’a

130 Dabık, Şaban 1436, S. 9, ss. 52-53

131 Tahrim, 66/1.

132 Konstantiniyye, Safer 1437, S.4, s. 21.

and olsun ki bu karlı bir ticarettir. Bizler bu ticareti bozmadık ve bozmayı da istemedik. Düşmanla karşılaştığımız zaman ticaretinize sadık kalın. Allah'ın kelimesinin yükselmesi ve şeriatının ikamesi için O'nun yolunda nefislerini ucuz bir şekilde yine O'na satan mü'min kullarına has kıldığı kârlı bir alış verıştır. Mücahidin ulaşmak istediği gayesi rabbinin rızasıdır, bu da ancak din tamamen Allah'ın oluncaya kadar ve tüm yeryüzünde O'nun şeriatıyla hükmedilene kadar her mıntıkada düşmanla çarpışmakla olur".¹³³

B- Tevbe Sûresi 111. Ayeti'nin Bazı Tefsirlerdeki Yorumu

Buraya kadar Cihâdî Selefilîğin yorumunu özetle aktarmaya çalıştık. Bu yorumları okurken insanı dehşete düşüren, yukarıda zikredilen ilkelerin birçoğuna aykırı şekilde ilginç bir bağlamsız yorum örneği sergilenmiştir. Ayeti kerimenin nüzul sebebi, siyakı sibakı, tarihi bağlamı vb. hususlar dikkate alınmadan yorum yapılarak, sadece müntesiplerini öldürmeye ve öldürülmeye sevk eden bir bağlamda kullanılmıştır. Ayrıca bu çağrılarını uymayan herkesi çok rahat bir şekilde tekfir ederek, etki alanlarını genişletme çabasına giriştikleri görülmüştür. Şimdi aynı ayeti kerimenin bazı tefsirlerdeki yorumunu ele alarak, yukarıdaki yorumların durumunu daha net bir şekilde ortaya koymaya çalışacağız.

Bu âyet'i kerime Muhammed. b. Ka'b el-Kurâzî ve aynı rivayeti nakleden âlimlere göre ikinci Akabe Biatı sırasında hicretten az bir zaman önce, Rasulullah (as) ile O'na destek veren Medineli Müslümanlar arasında geçen bir konuşma üzerine inmiştir.¹³⁴ Kurtubî, bu konuşmayı şöyle nakleder;

Ensar'dan bu bey'ate katılan erkeklerin sayısının 70 dolaylarında olduğu bey'at budur. Aralarında yaşça en küçükleri Ukbe b. Amr idi. Bunlar, Rasûlullah (sav)'in yanında Akabe denilen yerde bir araya gelmişlerdi. Abdullah b. Revaha'nın, Peygamber'e (sav): Rabbin için de kendin için de dilediğini şart koş, demesi üzerine Peygamber (sav) şöyle buyurmuştu: "Rabbim için, O'na ibadet etmenizi, O'na hiçbir şeyi ortak koşmamanızı şart koşuyorum. Kendim için de beni, kendinizi ve mallarınızı neye karşı ve nasıl koruyor iseniz öylece korumanızı şart koşuyorum." Bunun üzerine bey'ate

133 Rumiya, Şaban 1438, S.9, s. 28.

134 Abdulfettah el-Kâdî, *Esbâb-ı Nüzul*, çev. Salih Akdemir, Ankara: Fecr Yayınları, 2013, s.194.

katılanlar: “Bunu yerine getirecek olursak bize ne var?” Diye sordular, Hz. Peygamber: “Cennet” diye buyurunca, “böyle bir alış veriş kârlıdır. Biz ne bu alışverişten döneriz, ne de dönme teklifini kabul ederiz”, demeleri üzerine: “Şüphesiz Allah müminlerden canlarını ve mallarını -onlara cenneti vermek karşılığında- satın almıştır” ayeti nâzil oldu. Diğer taraftan bu âyet-i kerime onlardan sonra kıyamet gününe kadar Muhammed’in (sav.) ümmetinden Allah yolunda cihad eden her bir mücahit hakkında da umumîdir.¹³⁵

Ayrıca bu ayetin içeriği ve bağlamı dikkate alındığında Tebük seferine yakın bir tarihte, Medine’de indiği ve Müslümanlar tarafından büyük bir sevinçle karşılandığı rivayeti de kabul görmektedir. Aslında evrendeki bütün varlıklar, insanların canları ve malları Allah’ındır. Ancak Allah insanı ilahi iradeyle sınava tabi tutmasının bir uzantısı olarak canları ve malları müminlere izafe etmiş ve seçme özgürlüğüne dikkat çekmiştir. Müslümanları kritik bir zamanda düşmana karşı savaşmayı özendiren bu ayet, Allah’ın huzurunda yapılan bir anlaşma ile ölümü ve öldürmeyi göze almanın ancak Allah’ın Rızasını kazanma amacını taşıması ve yine Allah’ın koyduğu ilkeler çerçevesinde olması gerektiğini ifade eder. Beşeri ihtiraslar veya dünyevi çıkarlar uğruna böyle bir şeye girişmek altından kalkılmaz bir vebaldir.¹³⁶

Bazı âlimler bu ayette geçen “Allah yolunda savaşır, öldürürler veya öldürülürler...” ifadesi hakkında ihtilaf etmiş, bir kısmı bunun bizzat vurularak savaşmayı ifade ettiğini söylerken, diğerleri ise bu ifadenin her türlü cihat çeşidini kapsadığını savunur. Her çeşit cihadı kapsadığını savunan âlimler delil olarak Abdullah b. Revaha’dan nakledilen yukarıdaki hadisi gösterir. Hüccet getirerek tevhidin delillerini ortaya koymanın savaştan daha etkili olduğunu ifade ederler. Deliller ile yapılan cihadın savaşarak yapılan cihada ihtiyacı yoktur. Savaşarak yapılan cihat ise, delillerle yapılan cihattan sonra mükemmel ve etkili olur. Allah’ın son derece kıymet ve değer atfettiği

135 İmam Kurtubî, *el-Câmiu Li Ahkâmi'l-Kur'ân Ve'l-Mübeyyinu Limâ Tedammenehû Mine's-Sünneti Ve Âyi'l-Furkân*, Tahkik: Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Lübnan: Müessesetür-Risale, 2006, C. 10. ss. 389-390.

136 Hayrettin Karaman ve öte., *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2006, C. 3, s. 64.

‘nefis’ son derece kıymetli bir cevherdir. Bozukluk onun zatında değil, onunla beraber bulunan cehalet ve küfür sıfatındadır. Asıl cevhere dokunmadan ondaki fasit sıfatı izale edip gidermek daha evladır.¹³⁷

Yüce Kitabımız Kur’an her şeyde olduğu gibi Allah için öldürme ve öldürülme ile ilgili de bir takım kurallar koymuştur. Aynı sürenin beşinci ayetinde;

فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرْمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَأَخْضِرُوا لَهُمْ كُلَّ

مَرْصِدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥﴾

“Haram aylar çıkınca, müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün, esir alın, kuşatın ve onları her geçit yerinde gözetleyin. Şayet tövbe ederler, namazlarını kılarlar ve zekâtlarını verirlerse artık onları serbest bırakın. Allah yarlıgayıdır, bağışlayıcıdır”¹³⁸ buyrulur. Bu ayetin tefsirinde, haram aylar çıktıktan sonra artık müşriklerin sıkı bir takibe alınması, süre verilerek yapılan bu bildirimden sonra karşı tarafın hala ilgili yasak bölgede müşrik olarak varlığını sürdürmesi savaşı tercih etme manasına gelir. Onlara bu konuda verilecek bir taviz, Kâbe’yi tekrar putperestlere teslim etme sonucunu doğurabilirdi. Bu sebeple hiçbir taviz verilmeden sıkı bir takip ile Kâbe ve çevresi ebediyen müşrik varlığı ve egemenliğinden temizlenecektir. Ancak aynı ayete göre müşriklere tevbe yolu açık tutularak, namazlarını kılıp zekâtlarını verdikleri müddetçe onlara dokunulması yasaklanmıştır.¹³⁹

Ayetteki ince mana gereği Yüce Allah lehine olan yolları daraltıp onları ağır cezalara uygun gördükten sonra, inkârlarından vazgeçip tövbe ederler, namazlarını kılıp zekâtlarını verirlerse dünyadaki bütün bu felaketlerden kurtulacaklarını ifade etmiştir. Bununla beraber sayılan bu ibadetlerin hakkını verirlerse Yüce Allah’ın lütfuyla ahirette de kurtuluşa ererler.¹⁴⁰ Ayette zikredilen önlemlerin kendi içinde tutarlı olması dikkate alındığında ise öldürmenin son çare olduğu görülür. Çünkü önce öldürme cihetine gidilirse

137 Fahrüddîn er-Râzî, *Tefsîrü'l-Fahri'r-Razî el-Müştehir bi't-Tefsîri'l-Kebîr ve Mefâtîhi'l-Gayb*, Lübnan: Daru'l-Fikr, 1981, C. 16. s. 205.

138 Tevbe, 9/5.

139 Karaman ve öte., *Kur'an Yolu*, C. 2, s. 728

140 Râzî, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 15, s. 234.

diğer önlemler ortadan kalkacaktır. Bu sebeple zikredilen önlemleri göz ardı ederek öldürme eylemine gidilmemesi hatırlatılmaktadır. Zira peşinden gelen ayette de İslam üzerinde düşünmek ve öğrenmek için güvence isteyen müşriklere bu imkânın verilmesi tavsiye edilir. Zaten Kur'an'da Müslümanlara yöneltilen “اقتلو” (öldürün) şeklindeki emir kipi sadece üç sürede (Tevbe 5, Bakara 191, Nisa 89, 91) geçmekte, bu da doğrudan değil ancak karşı savaş ve saldırı bağlamında kullanılmaktadır.¹⁴¹

Burada yeri gelmişken İslam'da savaş hukuk kurallarına kısaca değinmek yerinde olacaktır. İslam âlimleri düşmanın İslam ülkesine saldırdığı durumda savaşa katılmanın farz-ı ayn, bunun dışındaki savaflara katılmanın ise farz-ı kifaye olduğu hususunda ittifak halindedirler. Farz-ı kifaye olan durumlarda savaşa katılacak kişinin Müslüman, ergen, hür, erkek olması ve vadesi gelmiş borcunun olmaması, ayrıca fiziki gücünün yerinde olup anne ve babasının rızasını alması gerektiğini ifade ederler. Diğer önemli bir husus ise savaşın başlangıcının ilan edilmesi ve taraflarca bilinmesiyle ilgilidir.¹⁴² Bu sebeple karşı tarafla girişilecek olan savaştan önce eğer bir anlaşma varsa bunun bozulduğunu haber vermek Kur'an'ın açık emirlerindedir.¹⁴³

Ayrıca "*Düşmanla karşılaştığın zaman ona üç seçenek sun. Bunlardan hangisini seçerse sen de kabul et ve onlara dokunma. Onları önce Müslüman olmaya çağır, kabul ederlerse onlara dokunma. Eğer kabul etmezlerse cizye vermelerini iste; olumlu cevap verirlerse kabul et ve kendilerine dokunma. Eğer bunu da kabul etmezlerse Allah'tan yardım dileyerek savaş*"¹⁴⁴ mealindeki hadisi şerif gereği İslam hukukçuları bu ilkeler hususunda ittifak etmişlerdir. Yüce dinimiz İslam'da Müslüman savaşçıların savaş ortamı gibi zor bir durumda dahi belli ahlaki ve hukuki kurallar çerçevesinde davranmaları istenmiştir.

141 Karaman ve öte., *Kur'an Yolu*, C. 2, s. 728

142 Ahmet Yaman, “Savaş”, TDV İslam Ansiklopedisi, C. 36, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2009, s. 191

143 Enfal, 8/58.

144 Müslim b. Haccac el-Kuşeyrî en-Nişabûrî, *Sahihu Müslim, Kitâbu'l Cihad ve's-Siyer* 3, Tahkik: Nizar b. Muhammed Elfâryâbî, Beyrut: Daru Taybe, 2006, s. 828.

Bu kurallar özetle şöyledir:

1. Savaş halinde Müslümana İslam ülkesinde haram olan, düşman topraklarında da haramdır.

2. Savaşın asıl hedefi yok etmek değil, zararsız hale getirmek olduğundan, öldürücü niteliği sınırlı silahlar kullanılmalıdır.

3. Savaş hileleri meşrudur.

4. Savaşa bizzat veya dolaylı biçimde katkıda bulunmayan kadınlar, çocuklar, akıl hastaları, özürllüer, hastalar, yaşlılar, mâbedlerde inzivaya çekilmiş din adamları ile kendi işlerini yürütmekte olan çiftçi, işçi ve iş adamlarının öldürülmesi yasaktır.

5. Düşman askerlerini yakmak, üzerinde tahribat yapmak yasaktır.

6. Düşman tarafın kadınlarına tecavüz etmek veya gayr-i meşru ilişki kurmak yasaktır.

7. Karşı taraf rehinelere öldürse bile, rehinelere öldürmek yasaktır.

8. Yağmalamada bulunmak kesinlikle yasaktır.

9. Beslenme ihtiyacı, harekât zarureti gibi hususlar dışında bitki dokusunu ve diğer canlıları yok etmek doğru değildir.

10. Düşman kendi kadın ve çocuklarını veya elindeki Müslüman esirleri kalkan olarak kullanırsa bu durumda bütün fakihler, bunların da isabet alabileceği korkusuna bağlı olarak savaşın en düşük yoğunlukta sürdürülmesi gerektiği konusunda görüş birliğine varmıştır.¹⁴⁵

Örneğini verdiğimiz Tevbe Sûresi 111. Ayet-i kerimesine Cihâdî Selefilik'in yaklaşımı incelendiğinde müntesiplerini saldırgan bir tutuma sevk ettiği aşikârdır. Ayeti kerimedeki cihad çağrısını ve faziletini tamamen ilkesiz ve Kur'an ruhuna aykırı bir şekilde yorumlamıştır. Daha da ileri giderek bu çağrılarını uymayanları kolayca tekfir etmiş ve her ne şartta olursa olsun öldürülmesi gerektiği hükmünü vermiştir. Hâlbuki burada da bir bölümünü paylaştığımız tefsirlerdeki yorumuna bakıldığında, bu ayete böyle bir yaklaşımın ne kadar yanlış olduğu görülür. İslam, sosyal hayattan ibadetlere, inanç esaslarından ahlak ilkelerine kadar her alanda bir takım ilkeler

145 Ahmet Yaman, "Savaş", TDV İslam Ansiklopedisi, C. 36, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2009, s. 193.

getirmiştir. Kişinin mubah olan işlerde bile bir düzen ve belli kaideler çerçevesinde davranmasını istemiştir. Hal böyle iken “Cihad” gibi önemli bir konuda da elbette bir takım kurallar ve kaideler olması muhakkaktır. Cihâdî selefilik, görüldüğü üzere birçok ilkeyi göz ardı ederek, yaptıkları tüm faaliyetleri Kur’an’a ve Sünnete dayandırmakta ancak ayetlere olan yaklaşımları incelendiğinde aslında Kur’an’a ve Sünnete tam ters bir tutum içerisinde oldukları ortaya çıkmaktadır.

2. Bakara 191. Âyet-i Kerîme/ Tevbe 5. Âyet-i Kerîme

وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقْتُلُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجْتَهُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تَقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ

الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى يُقَاتِلَكُمْ فِيهِ فَإِنْ قَاتَلَكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ ﴿١٩١﴾

“Onları yakaladığınız yerde öldürün; sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkarın. Fitne öldürmekten daha kötüdür. Mescid-i Harâm civarında onlar sizinle savaşmadıkça siz de orada onlarla savaşmayın. Şayet sizinle savaşmaya kalkışarlarsa o zaman onları öldürün. İşte kâfirlerin cezası böyledir”

فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرْمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَأَخْضِرُوا لَهُمْ كُلَّ

مَرْصِدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Haram aylar çıkınca, müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün, esir alın, kuşatın ve onları her geçit yerinde gözetleyin. Şayet tövbe ederler, namazlarını kılarlar ve zekâtlarını verirlerse artık onları serbest bırakın. Allah yarlıgayıdır, bağışlayıcıdır."

A- Cihâdî Selefiliğin Yorumu

Bu iki âyet’ mana benzerliğinden dolayı çoğunlukla beraber kullanılarak yorumlanmış, özellikle ‘müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün/ onları yakaladığınız yerde öldürün’ kısmı kullanılmıştır.¹⁴⁶

Allah’u Teâlâ kâfirlerin ölümünü takdir etmesine rağmen onları öldürmedeki tüm faziletleri Müslümanlara bahsetmiştir. Bunun delili ise, “فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى” (Savaşta) onları siz öldürmediniz, fakat Allah onları öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın,

146 Rumiyah, Zilhicce 1437, S. 1, s. 8.

fakat Allah attı."¹⁴⁷ âyetidir. Yüce Allah iman ehlini kâfirleri öldürme fiilini nasip ederek nimetlendirmektedir. Bu ayetteki öldürme emrinin kesinliği ile alakalı başka ayetlere de atıf yaparak, hem faziletinden hem zaruretinden bahsedilmektedir. Şöyle ki; müşrikleri öldürmekle Allah'a yaklaşmak, ibadet etmek, onların kanlarını akıtarak hatalardan ve günahlardan bağışlanma dilemek, bizden önceki muvahhitlere de emredilmiştir. Allah'ı Teâlâ;

وَأَذَى قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنَّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمُ الْعِجْلَ فَتُوبُوا إِلَى بَارِيكُمْ فَأَقْتُلُوا
أَنْفُسَكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ عِنْدَ بَارِيكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿٥٤﴾

*'Musa, kavmine dedi ki: 'Ey kavmim! Sizler, buzağıyı ilah edinmekle kendinize yazık ettiniz. Gelin yaratıcınıza tevbe edin de nefislerinizi öldürün. Bu, Yaratıcınız katında sizin için daha iyidir. Böylece Allah da onların tövbesini kabul etti. Çünkü O, tövbeleri çok kabul edendir, çok merhametlidir.'*¹⁴⁸ buyurarak İsrailoğullarından Müslüman olanlara mürted olanları öldürmelerini emretti. Hatta İsrailoğulları buzağıya ibadet ederek şirke düştüğünden, tövbeleri ancak bu şartla kabul edilir. Allah'ı Teâlâ daha evvel İsrailoğullarından kan dökmeme hususunda söz almıştı. Fakat şirk adam öldürmekten ve kan dökmekten daha şiddetlidir. Allah'ı Teâlâ şirk suçunun ağırlığından dolayı mürtetleri öldürmeyi emretmektedir. Kâfirlerin ahiretteki şiddetli cezasından önce dünyadaki cezası budur. Bunun delili ise Bakara 191. ayetidir. Bu ayet-i kerime gereği muvahhid bir Müslüman kâfirlerin dünyadaki cezasının Müslümanlar tarafından öldürülmek olarak takdir edildiğini bilmelidir. Bunu bildiği zamanda her fırsatta kâfirleri öldürmelidir. Allah'a karşı kulluk görevini ancak bu şekilde yerine getirir. Allah kişiyi gücünün yettiği ölçüde sorumlu tutmuştur. Bu sebeple muvahhid bir Müslüman, müşriklerin yanında değeri düşük bile olsa hiçbir müşriği öldürmeyi küçük görmemelidir. Ancak imkânı varsa küfrün imamlarını, tağutları, tağutların askerlerini, onları savunan âlimleri ve Karun'un torunlarını hedef almalıdır. Bu açıklamalardan sonra şöyle bir seslenişle konuya devam etmektedirler;

147 Enfal, 8/17.

148 Bakara, 2/54.

“O halde ey İbrahim milletinin takipçileri! Allah yolunda şehadete hırslı olduğunuz kadar müşrikleri öldürmede de hırslı olun. Allah düşmanlarına saldırılar düzenleyin, içlerine dalın ve müşriklerden olabildiğince çok kişiyi öldürün. Çünkü öldürdüğü her bir kişi onun için Salih bir amel, günahlara kefarete, ateşten kurtulmak için bir sebep, müşrikler için bir yenilgi ve ceza, müminlerin kalplerine bir şifa ve kalplerindeki öfkeyi giderecek bir sevinç ve Allah Teâlâ'nın Muvahhid kullarından dilediğini bağışlayacağı bir tevbe olacaktır. Allah, her şeyi bilen ve hikmet sahibi olandır.”¹⁴⁹

“Allah’u Teâlâ bize Tevbe süresi 5. ayette müşrikleri öldürmeyi emretmekte ve bunu bu kimselerin şirkine bağlamaktadır.¹⁵⁰ Eğer dinin rükünlerinde gevşeklik gösterip, namazı kılıp zekâtı vermezseniz, bidat ve hurafelerinizi terk etmezseniz bu şirkinizden tevbe edinceye kadar sizinle savaşmamız Allah’ın bize emridir.¹⁵¹ Bugün Türkiye hükümeti Müslümanları katletmekte, hapsedip her türlü zulmü yapmaktadır. Tağut Erdoğan ve hükümetinin yaptığı bu zulme karşı, özellikle Türkiye’de yaşayan muvahhitlerin sorumluluğu daha büyüktür. Müslümanlara her türlü eziyeti yapan bu tağutların öldürülmesi vaciptir. Ayrıca size hicret yolunu da kapatmışlardır. O halde bu küfrün önderlerine suikast yapın, onları vurun, bıçaklayın, kanlarını sokaklarda akıtın. İslam Devletini kötüleyen bu tağutları ve destekçilerini en feci şekilde öldürün, onlara acımayın ki diğerlerine ibret olsun.¹⁵² Allah bize mürtetlerin ve tağutların elindeki Konstantiniyye ve Roma’yı kendi ellerimizle fethetmeyi nasip etsin”.¹⁵³

B- Bazı Tefsirlerdeki Yorumu

Bakara 191. Âyet-i Kerîme:

Bu ayetin nüzul sebebi olarak sahabeden birinin, kâfirlerden birini haram aylarda öldürmesi ve diğer müminlerin bundan dolayı sahabeyi kınaması zikredilir. Buna göre haram aylarda kâfirleri öldürmeye yönelmek suç sayılmaz çünkü kâfirlerin küfre yönelmeleri daha büyük bir suçtur. Ancak

149 Rumiya, Muharrem 1438, S. 2, s. 3.

150 Konstantiniyye, Zilkade 1437, S. 7, s.4.

151 Konstantiniyye, Şevval 1436, S. 2, s.4.

152 Rumiya, Rebiulahir 1438, S. 5, s. 8.

153 Rumiya, Zilhicce 1437, S. 1, ss. 8-11

Allah’u Teâlâ’nın “*uktulûhum*” emri her mü‘mini ilgilendiren bir hitap ise de Hz. Peygamber ve O’nunla hicret eden Müslümanlar kastedilmiştir. Buradaki “*hum*” zamiri öldürülmeleri emredilen Mekkeli kâfirlere raci’dır. Böylece Allah’u Teâlâ Hill ve Harem bölgesindeki kâfirlerin öldürülmesini emretmiştir.¹⁵⁴

Bu ayetteki ‘*Onları yakaladığınız yerde öldürün*’ ifadesindeki onlardan kasıt bir önceki ayette geçen Müslümanlara karşı savaş açanlardır. Doğal olarak Savaş zamanında savaş kuralları, barış zamanında barış kuralları geçerlidir. Önceki ayette Müslümanlara her türlü aşırılık yasaklanarak savaşın genel ahlak ilkeleri açıkça bildirilmiş, burada ise savaşı kazanmanın gereği olarak düşman askerlerinin yakalanıp öldürülmesi emredilmiştir. Çünkü zamanın şartlarına göre insan gücünün kırılması savaşı kazanmak adına oldukça önemlidir.¹⁵⁵

Müslümanlar ilk başlarda müdafaa şeklinde bile olsa savaştan men edilip anlaşmaya memur kılınmış, daha sonra gelen savaş ayetleriyle bu yasak kalkmıştır. Ancak inen savaş ayetlerinin bir kısmı cevaz ifade ederken, bir kısmı ise savaş ve cihadı emrederek vücup ifade etmektedir. Bu ayette ise savaşmak emredilmektedir. Bu savaş emriyle beraber Hz. Peygamber’in geçmiş kitaplarda kılıç ve cihatla ilgili bahsedilen özel vasıfları ortaya çıkmış ve ilahi mucize gerçekleşmiştir. Bu ayet-i kerimenin kendisinden sonra gelen kısım ya da tevbe süresinin 36. ayetinde yer alan ‘*müşriklerle topyekûn savaşınız*’ ifadesiyle nesh edilip edilmediği hususu âlimler arasında ihtilaf konusu olmuştur. Düşman hücumuna karşı savunma harbine mahsus bir emir olduğunu söyleyenler nesh edildiği, doğrudan harp ilanı olduğunu anlayanlar ise muhkem olduğu görüşündedir.¹⁵⁶

Hz. Peygamber’in hicretten itibaren düzenlediği seriyyeler, daha çok düşmanı tanıma ve gücünü büyük gösterme amaçlı olduğu, karşı taraftan bir saldırı olamadıkça, harp ve savaşa izin vermediği nakledilir. Ancak bunun ilk varid olan ilahi emirler gereği mi, yoksa bugünkü gibi taarruza müsait olduğu

154 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 5, ss. 140-141.

155 Karaman ve öte., *Kur’an Yolu*, C. 1, ss. 294-295.

156 Elmalılı Hamdi Yazır, “*Hak Dini Kur’an Dili I-X*” İstanbul: Eser Neşriyat ve Dağıtım, 2000, C. 2, ss. 696-697

halde kendi görüş ve siyasetine mi bırakıldığı hususu tartışılmıştır. Elmalılı Hamdi Yazır bu noktada Avrupalıların iki çelişkili fikir yaydığını ifade eder. Birincisi doğrudan harp ilanını öne sürerek İslam'ın saldırgan tutumu sayesinde kılıç kuvvetiyle yayıldığını iddia ederek, ilmî, ahlakî, edebî, hukukî bakımdan manevi nüfuzunu inkâr etmektedir. İkincisi ise, İslam'daki harp yalnızca müdafaa için meşru kılınmış, silahı terk etme teorisiyle ilim ve akla önem vererek ikna gücüyle yayıldığını savunur. Bu görüş İslam'ı savunur gibi görünse de aslında Kur'an'daki bütün savaş emirlerinin yalnızca müdafaa harbine mahsus olduğunu ileri sürerek daha ince ve siyasi bir görüşü takip eder. Bu fikrin altında ise Avrupa ve Hıristiyanlık açısından doğrudan taarruz hakkından mahrum olan Müslümanların, gerektiğinde savunma harbinden de mahrum kalması sonucunu doğurma arzusu yatmaktadır. Birinci kısmı, Müslümanlığın silahı emrettiği için kötü bir şey olduğunu, ikinci kısmı ise Müslümanlığın silahı bırakmak fikrini emrettiği için iyi bir şey olduğunu savunur. Her iki görüşte Müslümanları silahsız ve savunmasız bırakma fikrinde birleşmektedir. Doğrusu ise İslam dininde ilk emirlerden itibaren hem müdafaa hakkı, hem yeri geldiğinde (Allah yolunda olmak kaydı ile) taarruz hakkı meşru hatta gereklidir. Özetle aktarmaya çalıştığımız bu ifadelerden sora Elmalılı bu konuyla ilgili şu açıklamayı yapar;

“Bundan dolayıdır ki Avrupalıların düşündükleri mana ile "Saldırgan harbin, İslâm dininde yeri yoktur." demek caiz olabilir. Din fikrine ters düşecek harp de, ne müdafaa ne taarruzdur. Allah yolunda ve hak bir iş uğrunda olmayan, tağut fikri ve sırf saldırma maksadıyla olandır. Hâlbuki İslâm'da harp halinde bile, harbi güzel gösterebilecek gayeye aykırı olarak saldırma haramdır. Bunun için taarruz harbinde de riayet edilmesi gereken harp hukuku vardır. Bunu, insanlık tarihinde ilk önce İslâm dini ortaya koymuştur. *"Haksız yere taarruz etmeyiniz. Çünkü Allah, haksız taarruz edenleri sevmez."* (Bakara, 2/190). Bu bakımdan, "İslâm dini sırf silah kuvvetiyle yayılmış bir saldırı dinidir." demek, sırf iftira olduğu gibi, "İslâm'ın yayılmasında silahın hiç hizmeti yoktur." demek de Kitap ve Sünnete aykırı bir yalan olur.”¹⁵⁷

157 Yazır, *Hak Dîni*, c.2.s. 692.

Tefsirlerdeki benzer açıklamalardan sonra ayetteki fitne kelimesi üzerinde durulmuş, çeşitli tanımları yapılmıştır. Fitne, kâfirlerin Allah'a ortak koşmalarından, O'nu inkâr etmelerinden, onların sizi ayıpladıkları öldürmek fiilinden daha ağırdır. Kâfirlerin sizi zorlayarak küfre dönmenizi arzulamaları fitneden daha ağırdır.¹⁵⁸ Benzer bir tanım ise şöyledir; fitne, Allah'ı inkâr etmek demektir. Küfür yeryüzünde zulüm, fesat ve her türlü kargaşaya sebeptir. Küfürde her türlü fitne zaten mevcuttur ve bir adamı öldürmekten daha büyük bir suçtur. Çünkü küfür, sahibini daimi olan bir cezaya sürükler. Öldürmek ise böyle değildir. Bu vb. sebeplerle küfür öldürmekten çok daha büyük bir günahdır. Bu ayette zikredilen fitnede çok şiddetlidir. Kâfirlerin Müslümanları saptırması, korkutması, çoluk çocuk ve vatanlarını terk etmeye zorlanması, durumlarını zorlaştırmaları, büyük bir fitnedir ve öldürmekten çok daha ağırdır.¹⁵⁹

Âyet'i Kerimenin devamında zikredilen, "*Mescid-i Harâm civarında onlar sizinle savaşmadıkça siz de orada onlarla savaşmayın. Şayet sizinle savaşmaya kalkışarlarsa o zaman onları öldürün. İşte kâfirlerin cezası böyledir*", kısmıyla ilgili ise kısaca şu yorumlar zikredilir: müşrikler size Mescid-i Haram civarında savaş açmadıkça sizde savaş açmayın, yani savaşı ilk başlatan siz olmayın. Ancak savaş açtıkları takdirde sizde onlarla savaşın ve onları öldürün. Buna göre mü'minler Mescid-i Haram bölgesinde yaşayan müşriklere ancak savaş açarlarsa karşılık verebilecekler. Bu hususla ilgili, Katâde, Rebi' b. Enes ve İbn-i Zeyd, ayetteki bu ifadenin İslam'ın ilk yılları ile ilgili olduğunu, daha sonra inen Bakara 193 ve Tevbe süresinin 5. Ayetiyle nesh edildiğini söylerken, Mücahid ise ayetin muhkem olduğu görüşündedir.¹⁶⁰

Tevbe 5. Âyet-i Kerîme:

Bu âyette geçen haram aylar ile ilgili iki görüş zikredilir. Birincisi; Hz. Peygamber ile müşrikler arasında bir antlaşma vardı. Bu antlaşma Kurban

158 Kurtubî, *el-Câmiu Li Ahkâmi'l-Kur'ân*, C. 3, s. 242.

159 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 5, s. 141.

160 Ebu Cafer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Câmi'ul Beyân fi Tefsîr'il Kur'an*, *Tefsîr-i Taberî*, Tahkik: Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Kahire: , 2001, Daru Hicr, C. 11, s. 296.

Bayramı'nın birinci günü başlayıp dört ay sonra bitecek olan süreydi. İkinci görüş ise antlaşması olmayan topluluklar için Muharrem ayının sonuna işaret etmektedir. Allah'ı Teâlâ müminlere bu sürelerin bitiminde harem bölgesi içinde veya dışında ya da Kâbe'nin yanında müşriklerle savaşmayı emretti.¹⁶¹ Âyet-i kerimenin devamında yer alan '*müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün*' ifadesinin bütün müşrikler hakkında umumi olmasının yanında, rahipler, çocuklar, kadınlar vb. kimselerin hariç tutulması ifade edilir.¹⁶² Ayrıca bu ayet, Dehhak ve Süddî'ye göre Muhammed Süresi 4. ayetiyle nesh edilmiştir. Mücahit ve Katâde'ye göre bu âyet Muhammed Süresi 4. ayetini nesh etmiş, İbn Zeyd ise iki ayetinde muhkem olduğu görüşünü bildirmiş ve 'onları alıkoyun' ifadesinden, sizin topraklarınıza girmeleri ve tasarrufta bulunmaları ancak izin ve emân verme şartına bağlandığını ifade etmiştir.¹⁶³ Bu konuda Taberî de, bu ayetler birbirinin hükmünü kaldırarak mahiyette olmadığını, dolayısıyla herhangi bir neshin söz konusu olmadığını ifade etmiştir.¹⁶⁴

Ayet-i kerimeyle ilgili Cihâdî Selefilik'in yorumuna baktığımızda, tamamen bağlamından kopuk, diğer ayetlerden bağımsız, nüzul sebebi ve Kur'an ilkeleriyle bağdaşmayan, hatta âyet'i kerimenin sadece baş kısmını baz alarak, siyak-sibak gözetmeksizin kendi eylemlerine uygun bir şekilde yorumladığı net bir şekilde görülmektedir. Hâlbuki tefsirlerdeki yorumunu incelediğimizde bağlamı, nüzul sebebi, siyak-sibakı, kıraat farklılıkları, nasih-mensuh ilmi gibi birçok ilke gözetilerek Kur'an'ın kendi bütünlüğü içerisinde yorumlandığı görülmüştür. Sonuç olarak iki yorum arasında herhangi bir benzerlik bulunmamaktadır. Ayrıca tefsirlerdeki yorumunu aktarırken kısaca değindiğimiz Avrupa Hıristiyan dünyasının İslam'ın kılıçla yayılan şiddet karakterli bir din olduğu telkinine veya Müslümanları savunmasız bırakmak adına ileri sürdükleri kurnazca yorumları destekleyen bir hataya düşmüşlerdir.

161 Celâleddin es- Suyûtî, *ed-Dürrü'l-Mensûr fi't-Tefsîr bil-Me'sûr*, Beyrut: Daru'l Fikr, 2011, C. 4 ss. 131-132.

162 Kurtubî, *el-Câmiu Li Ahkâmi'l-Kur'ân*, C. 10, s.109.

163 Kurtubî, *el-Câmiu Li Ahkâmi'l-Kur'ân*, C. 10, s. 110.

164 Taberî, *Câmi'ul Beyân*, C. 1, s. 518.

3. Enfal 39. Âyet-i Kerîme/ Bakara 193. Âyet-i Kerîme

﴿٣٩﴾ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

*“Fitne ortadan kalkıncaya ve dinin tamamı Allah için oluncaya kadar onlarla savaşın. Vazgeçerlerse kuşkusuz Allah yaptıklarını görmektedir.”*¹⁶⁵

﴿١٩٣﴾ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ

*Fitne ortadan kalkıncaya ve din yalnız Allah’ın oluncaya kadar onlarla savaşın; fakat vazgeçerlerse, artık zalimlerden başkasına saldırmak yoktur.*¹⁶⁶

A. Cihâdî Selefilîğin Yorumu

Bu iki âyet’i kerime birbirine çok yakın olduğundan, genellikle ikisine beraber atıf yapılmıştır. Hatta çoğu zaman tamamen aynı olan kısmını, yani *“Fitne ortadan kalkıncaya ve din yalnız Allah’ın oluncaya kadar onlarla savaşın...”* kısmını kullanılmıştır. Allah yeryüzünün sahibidir ve onu müminlere mirasçı kılmıştır. Bu mirasçılık ise yalnızca İslam’ın zirvesi olan Allah yolunda cihat ile hak edilir. Kâfirler küfürlerini ve insanları fitneye çağırmayı ancak savaş ile bırakır. Müslümanların işlerini yürütmekle görevli olan halife, İslam devletinin saltanatını tüm yeryüzüne yaymakla da görevlidir. Bu topraklarda ise kâfirin hiçbir hakkı yoktur. Bu ifadelerden sonra ilgili ayeti kerimeler Nisa süresindeki iki ayetle beraber şöyle zikredilmektedir;

Bu yeryüzü mirasçılığı ise yalnızca İslam’ın zirvesi olan Allah yolunda cihatla olur. Kâfirler, küfürlerini ve insanları İslam dininde fitneye uğratmayı ancak rahmanın dostlarının şeytanın dostlarına karşı yapacağı savaşla bırakır. Allah’u Teâlâ şöyle buyurdu: *“Fitne kalmayıncaya ve dinin hepsi Allah’ın oluncaya kadar onlarla savaşın.”* [Enfal, 8/39] Ve Allah’u Teâlâ şöyle buyurdu: *“Size ne oluyor da, Allah yolunda ve ‘Ey Rabbimiz! Bizleri halkı zalim olan şu memleketten çıkar, katından bize bir dost ver, bize katından bir yardımcı ver’ diye yalvarıp duran zayıf ve zavallı erkekler, kadınlar ve çocukların uğrunda savaşa çıkmıyorsunuz? İman edenler, Allah yolunda savaşırlar. İnkâr edenler de tağut yolunda savaşırlar. O hâlde, siz*

165 Enfal, 8/39.

166 Bakara, 2/193.

şeytanın dostlarına karşı savaşın. Şüphesiz şeytanın hilesi zayıftır.” [Nisa, 4/75-76] Eğer İslam Devleti kurulmaz ve askerleri, zayıf müminleri kâfirlerin ve ehlinin pençelerinden kurtarmak için Allah yolunda savaşın gerekliliklerini yerine getirmese kim bunu yapacak?¹⁶⁷

Bu ayeti kerime gereği, din tamamen Allah’ın oluncaya kadar ısrarla savaşaacağız. Bizler Allah’ın Dinini kabul etmek veya şeriatla hükmetmek hususunda insanlara ricada bulunacak değiliz. Allah’ın şeriatından hoşnut olmayanların burnunu yerde sürteceğiz. Mürtetleri tekfir edip onlardan uzak olacağız. Kâfirlere ve müşriklere her daim kin besleyeceğiz. Kendisini islâmî olarak isimlendiren mürtet gruplar, kâfirlerin ulusal askerî konseylerini, mürtetleri, demokratik ve laik grupları dost edinip koalisyonlar kurmuştur. Biz onlar gibi yapamayız, onları dost edinip destek olamayız. Eğer kâfirlere karşı düşmanlık ve kinimizi izhar etmezsek, din yok olur ve müminler kâfirlerle karışır. Salih selefimiz kan akmasını önlemek veya herhangi bir maslahat için kâfirlere bir karış yer teslim etseydi bizde yapardık. Ancak bu aziz ve yüce bir Kur’an’dır. Bozulmayı ve ödün vermeyi kabul etmeyen sağlam bir menhettir. O halde bizde kanlar aksa da, evler yıkılsa da, ırlara halel gelse ve ekinler telef olsa da, ölene kadar savaşaacağız.¹⁶⁸

Allah Bakara sûresi 193. âyette kendi sisteminin dışındaki sistemlerin yeryüzünden kökünü kazımayı ve kendi sistemini hâkim kılmayı emretmektedir.¹⁶⁹

Cihad Allah Yolunda verilen her türlü mücadeleyi kapsamaktadır. Bunda herhangi bir saptırma veya ihtilaf yoktur. Ancak şeytan, muvahhitleri cihadın bir kısmına daldırıp bir kısmından alıkoyarak kandırmaktadır. Allah rızası için para yardımı yapmak, ilim tahsil etmek, davet yapmakta cihattır ama sadece bunlar yapıldığında cihad farzı tüm çeşitleriyle yerine getirilmiş olmaz. Kişi bütün bunları yapıp gücü yettiği halde kıtal cihadını yapmazsa günahkâr olur. Kıtal saflarında yer alıp bu çeşit işlerden biriyle görevlendirilenler bundan müstesnadır. Bugün küfür diyarında müşriklerin arasında dolaşıp biz davet yapıyoruz diyen bazı muvahhitler, kıtal savaşından

167 Rumiya, Zilhicce, 1438, S. 13, s. 17.

168 Konstantiniyye, Zilkade 1437, S. 7, s. 54.

169 Konstantiniyye, Rebiülahir, 1437, S. 5, s. 6.

geri durdukları için günahkârdır. Çünkü tağutlar davetçinin iki çift lafıyla makamlarını terk etmezler. Bundan dolayı Allah onların ve şirklerinin kökünü kazıyınca kadar kıtal cihadını bizlere farz kılmıştır.¹⁷⁰

Başka bir sayıda ise '*hilafetle savaşmak riddet midir*' başlığı altında İslam Devleti'nin Resmî Sözcüsü sıfatıyla Şeyh Ebu Muhammed Adnanî eş-Şamî 'nin sözleri olarak yazılan benzer ifadeler bulunmaktadır. Bu yazıda hilafet devletiyle savaşanların irtidatına hükmedilip kâfir olduğu, hilafet devleti dışında yeryüzünün hiçbir yerinde şeriatla hükmeden devlet veya koalisyon olmadığı, mümin bir kimsenin tek çaresinin bu hilafete biat edip tağutlara karşı cihad yapmak olduğu uzunca anlatılmaktadır. Kontrolü altında olan topraklarda kendilerinin şeriatı uygulayan tek İslam Devleti olduğu, bu devletin halifesine tüm Müslümanların itaat etmesinin farz olduğu, uygulanan bazı had cezası örnekleri ve zekât dağıtımı gibi hususlar örneklerle anlatılmaktadır. Devamında ise konumuz olan ayet gereği Süleyman bin Abdullah bin Muhammed bin Abdulvehhab'tan naklettiklerini ileri sürdükleri bazı görüşler zikredilmiştir. Bu ayetler gereği İslam Şeriatından yüz çeviren hangi kavimden olursa olsun, şeriata tam bağlanıncaya kadar onlarla savaşmak farzdır. İnkâr etmeseler bile dinin vaciplerine bağlı kalmayan, haramlarından imtina etmeyenlerle, bunları uygulayana kadar savaşılır. Kelime-i şehadeti telaffuz edip şeriatın bazılarını uygulayan bu taife, namaz, oruç, hac, zekât veya içki, kan, kumar, zina gibi kaidelerden birini ihmal ederse, bu taifeyle din tamamen Allah'ın oluncaya kadar ve şeriatın tamamına uyana kadar onlarla savaşmak vaciptir. Dinin bir kısmı Allah'ın, bir kısmı başkaları için olursa, tamamı Allah'ın oluncaya kadar savaşılır. Allah faizi en son haram kıldığı halde ona bulaşan kimseyi Allah ve Rasûlüne savaş açanlar olarak niteliyor. En son haram kıldığı böyle ise, ondan önce haram kılınanlar evveliyatta da öyledir. O halde Allah'a itaat etmeyen her güç sahibi Allah ve Rasûlüne savaş açmış durumdadır ve her biriyle savaşmak farzdır.¹⁷¹

Diğer bir sayıda ise biraz daha farklı bir bakış açısıyla şu ifadelere yer verilir; "Türkiye'de ve dünyanın onlarca ülkesinde gerçekleşen milletvekili,

170 Konstantiniyye, Zilhicce 1436, S. 3, ss. 27-28.

171 Konstantiniyye, Şevval 1436, S.2, ss. 40,41.

belediye, parlamenter, yerel ve genel seçimlerin tümü ilah ve rab seçimleridir. Bu seçimlerde seçenlerde seçilenlerde kâfirdir, müşriktir. Çünkü Allah'ın dışında kanun koyucu rablerini seçmektedirler. Türkiye'de yapılan yeni Anayasa ve başkanlık seçimleri aslında ilah ve rab seçme seçimleridir. Bu seçimlere herhangi bir şekilde iştirak eden herkes, ister aday olsun, ister seçmen olarak nasıl oy kullanırsa kullansın aralarında fark yoktur, hepsi kâfirdir, müşriktir. Bu sebeple Müslümanların oy kullanılan mekânlardan uzak durması, oraya gidenleri tekfir edip düşmanlık ve kin beslemeleri gerekir". Özetle aktardığımız benzer açıklamalardan sonra konuyu şöyle bitirmektedirler;

Türkiye'de bazı kimseler İslam Devleti'nin referanduma 'Evet' veya 'Hayır' diyeceğini iddia edip bizi kendi siyasetlerine alet etmek istemektedirler. Bunu iddia eden budalalar hala anlamadılar mı ki; biz onlarla demokrasi, laiklik, Allah'ın şeriatının dışında başka anayasalar koymaları ve benzeri diğer şirk ve küfürleri sebebiyle savaşıyor ve onlara düşmanlık ediyoruz. İslam Devleti sizden, Allah'ın dışında taptıklarınızdan, demokrasinizden, laikliğinizden, anayasanızdan, kanunlarınızdan, milletvekillerinizden, onlara oy verenlerinizden beridir ve yalnızca âlemlerin Rabbi olan Allah'a ibadet edinceye kadar aramızda kin ve düşmanlık vardır. Bunun yanı sıra tüm muvahhid kardeşlerimizden; Allah'ın hükmetme özelliğinin Allah'tan alınıp tağut milletvekillerine verildiği, Allah'ın dışında rablerin seçildiği ve Allah'ın anayasasının dışında başka anayasaların tercih edildiği tüm oy kullanma mekânlarının hedef alınmasını istiyoruz. Oralari basın, yakın, yıkın ve ateşe verin. Hem tağutları hem de referandumda oy kullanarak onlara ibadet eden tüm kâfirleri ve müşrikleri öldürün. Yeryüzünde din tamamen Allah'ın oluncaya kadar kâfirleri her şirk mabetlerinde yakalayın ve öldürün. "Fitne ortadan kalkıncaya ve din tamamen Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın! (İnkâra) son verirlerse şüphesiz ki; Allah onların yaptıklarını çok iyi görür." [Enfal, 39]¹⁷²

Himmet ofisinin yayınlamış olduğu broşürlerde de bu ayetle beraber birçok ayete atıfla 'Ey oturanlar! İfadesinden sonra şu tavsiyeler yer almaktadır;

172 Rumiya, Recep 1438, S.8, s. 21.

Allah’u Teâlâ’nın hükmünün yeryüzünde uygulanması nimetiyle nimetlenmek ve mazluma insaf edip zalimden hakkını almayı istemiyor musunuz? Mallarımız, ırzlarımız ve canlarımız güvenli bir şekilde uyumak istemiyor musunuz? Hilafet gölgesi altında başlarımız dik ve izzetli bir şekilde yürümek istemiyor musunuz? Bunların bir bedeli yok mudur? Mücahitler kendilerini feda ederlerken sizler refah içindesiniz! Ey oturanlar! Allah’u Teâlâ şöyle buyurmuyor mu? “Fitne kalmayınca ve din tamamen Allah’ın oluncaya kadar onlarla savaşın.” [Enfal, 39]¹⁷³

Dabık dergisinde yine bu ayete atıfla Ebu Mus’ab ez-Zerkavî tarafından bazı yorumlar yapılmıştır. Bu yorumlarda kendilerinin bir avuç toprak ya da skyes veya picot tarafından çizilen hayalî sınırlar için değil, Allah’ın dini üstün olsun ve din tamamen Allah’ın olsun diye cihad ettiklerini ifade eder. Devamındaki yorumları özetle şöyledir; bu uğurda yolumuza çıkan herkes bizim düşmanımızdır. İsmi ve soyu ne olursa olsun kılıçlarımızın hedefidir. Allah’ın hükmü eğlence değil, kesindir. Muvahhit kardeşlerimiz bugün sevinmelidir. İçinde izzet içinde yaşayacağımız, egemenliğimizin geri geleceği, birçok ırktan Müslümanların kardeşçe yaşadığı bir hilafet devletimiz vardır. Milliyetçilik, aşiretçilik, devrimcilik asla bizim topraklarımızda yaşayamaz. Bu devletin sınırları ise ulusal sınırlar değildir. Müslümanlar bu bilinçle her daim savaşmakla yükümlüdür.¹⁷⁴

B. Enfal 39 ve Bakara 193. Ayetlerin Bazı Tefsirlerdeki Yorumu

Allah’u Teâlâ kâfirlerin küfürlerinden vazgeçtikleri takdirde bağışlanacaklarını beyan etmiş, ancak inkârlarında ısrar ederlerse geçmiş ümmetlere uyguladığı tutum ile tehdit ettiğini bildirdikten sonra, Müslümanlara onlarla savaşmayı emretmiştir. Bu ayetle ilgili olarak Urve bin Zübeyr, İslam davetinin ilk zamanlarında müminler, Allah’ın Dininden vazgeçirilmeye çalışılıyordu ve bazıları dininden dönmüştü. Hz. Peygamber bu sebeple Habeşistan’a hicret emrini verdi. Diğer bir fitne ise ikinci Akabe Biatından sonra Kureyşli müşriklerin yaptıkları müşavere sonucu Müslümanlara uyguladığı baskı ve şiddet idi. Ayette zikredilen fitne buydu ve bu fitne ortadan kalkıncaya kadar Allah’u Teâlâ Müslümanlara savaşmayı

173 Hilafet Erlerinden Cihattan Geri Kalanlara Bir Mesaj, Mektebetü’l Himme, s. 2.

174 Dabık, Cemaziulahir 1436, S. 8, s. 4.

emretti.¹⁷⁵ Bakara sûresindeki âyet ile ilgilide yakın bir görüş olarak Razi şöyle der; “Onlara gâlib gelinceye kadar, onlarla savaşın, sakın onlar sizi dininiz hususunda fitneye düşürmesin; sakın şirke düşmeyin.”¹⁷⁶ Benzer bir görüşte ise, Habeşistan’a hicret eden Müslümanlar, Mekke’deki durumun sakinleştiği, artık dinlerinden dönmeye zorlanmayacakları düşüncesiyle Mekke’ye dönüş yaptılar. Ancak Medine’de Müslümanların çoğalmaya başladığını öğrenen Müşrikler kızdı ve Müminleri tekrar dinlerinden dönmeye zorladılar. Hz. Peygamber bu kez Müslümanlara Medine’ye hicret etmeleri emrini verdi ve kendisi de bir süre sonra hicret etti. Bundan sonra ise müşriklerin müminleri tekrar Allah’a ortak koşma fitnesine düşürmemeleri için kâfirlere karşı savaş emri geldi.¹⁷⁷ Diğer bir izah ise şöyledir: İnsanlar dinlerini canlarından daha kuvvetli sever. Bu sebeple kâfirler, bütün gayretiyle müminlere eziyet etme, onların kalplerine şüphe ve nifak tohumları saçma hususunda çaba sarf ederler. Savaş başlayınca ise kâfirlerin küfrü ve meşakkatleri sona erdi ve fitne ortadan kalkarak İslam kurtulmuş oldu. Allah’u Teâlâ müminlere önce savaşmayı, sonra savaşın sebebini bu ayetle bildirerek farz kıldı. Bu maksat ise küfür tamamen zail olunca olur. Ayette bildirilen ‘onlarla savaşın’ emri ya bu mananın mevcut olmasından, ya da bu manayı gerçekleştirmek içindir. Eğer birinci mana kastedildiyse bu neticenin savaşla gerçekleşmesi gerekir. Bu ayeti kerimede ifade edilen ‘din tamamıyla Allah’ın oluncaya kadar...’ emriyle, maksat orada tahakkuk ettiği için Mekke ve havalisinde gerçekleşmesi murad edilmiştir. Buradaki manayı bütün beldelere hamletmek mümkün değildir. Eğer öyle bir mana kast edilseydi, Allah’ın bu savaş emrine rağmen oralarda küfür devam edemezdi. İkinci mananın kast edildiği düşünülürse ise, bütün âlemden küfrü silmek imkânsız değildir. İnsanın her maksadı tahakkuk edemez. O halde ister tahakkuk etsin ister etmesin bu maksadı gerçekleştirmek için bu savaş emredilmiştir.¹⁷⁸

175 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 15, s. 168.

176 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 5, s. 143.

177 Taberi, *Câmi’ul Beyân*, C. 11, s. 171.

178 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 15, s. 169.

Ayeti kerimede geçen ‘fitne ortadan kalkıncaya ve dinin tamamı Allah için oluncaya kadar’ ifadesi ile ilgili eski müfessirlerce iki görüş nakledilir. Birincisi; dünyanın hiçbir yerinde müşrik kalmayıncaya ve herkes Müslüman oluncaya kadar savaşmak, ikincisi ise; din ve vicdan hürriyetinin iyice yerleşmesi, herkesin hak olsun batıl olsun din seçimini özgürce yapabilmesi, dini hayatını ve samimi inancını baskıyla değil, rahat bir şekilde yaşayabilmesidir. Buradaki görüşlerden ikincisi daha çok tercih edilmiştir.¹⁷⁹

Kâfirlerle savaş emrinin sebebi fitnenin ortadan kalkması ve dinin Allah için olması gerekçesine bağlanmıştır. Kur’an olduğu sürece hak ile batıl birbirine karışmayacaktır. Fitne, düzensizlik, anarşi ve zulümdür. Ayette geçen ‘dinin Allah için olmasının’, bütün insanlığın İslam’a girmesi şeklinde anlaşılması mümkün değildir. Çünkü Ehl-i kitabın cizye vererek, gayri müslim olarak yaşamasına izin verileceği hususunda ittifak vardır. İnsanların zorlama ile din değiştirmeleri hem imkânsız, hem de hükümsüzdür. Savaşın sebebi insanlara zorla İslam’ı kabul ettirmek değil, bilakis din yüzünden olan baskının kalkması, güçlü olanların hukuku çiğnemelerinin engellenmesi, din ve vicdan hürriyetinin sağlanmasıdır. Müslüman olmayan kimseler, bu hak ve hukuk düzenine uydukları müddetçe, kendi inançlarını yaşayabilirler.¹⁸⁰

Bu ayeti kerime ile ilgili iki yorumu karşılaştırdığımızda, Cihâdî Selefiliğin yorumunun ilkesiz, kuralsız, tamamen kurmuş oldukları sözde İslam Devleti’nin faaliyetlerini destekler nitelikte olduğu görülmüştür. Kendilerine göre ayeti kerimede zikredilen fitneyi ortadan kaldırmayı amaçlarken, aslında bahsedilen fitnenin kaynağı konumuna düşmüşlerdir. Hatta bunu yaparken *Salih Selef’in* yolunda olduklarını ileri sürmüşlerdir. Allah’ın emrettiği İslam’ın ise sadece kurdukları sözde İslam Devleti’nin topraklarında yaşandığını, bu devletin sözde halifesine itaatin farz olduğu ve bu bayrağın dışında kalan herkesin tağutlara hizmet ederek müşrik ve kâfir olduğu hükmünü vermişlerdir. Bu sebeple kendileri dışındaki herkesle savaşmanın farz olduğu, yeryüzünde İslam’ın hâkimiyeti veya ayette geçen fitnenin ortadan kalkmasının bu şekilde gerçekleşeceği ve dinin tamamının

179 Karaman ve öte., *Kur’an Yolu*, C. 2, s. 690.

180 Karaman ve öte., *Kur’an Yolu*, 1. C. 1, s. 406.

ancak bu şekilde Allah'ın olabileceği ifade edilmiştir. Ayeti kerimenin nüzul ortamı, diğer ayetlerle ilişkisi, bağlamı, asıl amacı göz ardı edilerek, hedeflediği fitneyi kaldırmak amacının tam tersi bir tutum içine girmişlerdir.

Bazı tefsirlerdeki yorumunu incelediğimizde ise arzu edilen barış ortamının sağlanması, insanların dinini özgürce ve güven içinde yaşaması, Müslümanların dininden döndürülme fitnesinin ortadan kaldırılması gibi amaçların hedeflendiği görülmektedir. Yeryüzünde yaşayan tüm insanları zorla ve savaşla Müslüman yapmanın imkânsızlığı ifade edilmiştir. Ayeti kerimenin bağlamı, diğer ayetlerle olan ilişkisi, nüzul ortamı vb. kaideler göz önüne alındığında fitnenin ortadan kalkması ve dinin tamamen Allah için olmasından murad, barış ortamının sağlanması, din ve vicdan hürriyetinin yerleşmesi, herkesin inancını rahat bir şekilde özgürce ve güven içinde yaşayabilmesi olarak anlaşılmıştır.

4. Bakara Sûresi 207. Âyet-i Kerîme

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠٧﴾

'İnsanlardan öylesi de vardır ki, kendisini Allah'ın hoşnutluğunu kazanmaya adanmıştır. Allah, kullarına çok şefkatlidir.'

A. Cihâdî Selefilğin Yorumu

Bu ayeti kerimeye, "istişhâdî operasyonların câizliği ve fazileti" başlığı altında ele alınarak üç defa atıf yapılmış, canlı bomba vb. eylemlerin câizliği hususunda kaynak gösterilmiştir. Öncelikle istişhâd ile intihar eylemlerinin farkı belirtilmiş, devamında ise cennete girmenin en kestirme yolu olarak istişhâdî operasyonlar tavsiye edilmiştir.

Bu bağlamda şu hususlar zikredilmiştir;

İntihar; şer'î bir gerekçeye dayanmaksızın, Allah'ın rızasından ve Müslümanların maslahatından uzak, dünyevî sıkıntılara katlanamayıp kişinin kendi kendisinin veya başkasının aracılığıyla hayatına son vermesidir. İstişhâd ise, öncelikle şehitlik arzusu, Allah'ın dinini yüceltmek ve Müslümanların umum maslahatı için kişinin kendini feda etmesidir. Büyük bir kâfir topluluğun içine öleceğini bildiği halde tek başına veya birkaç kişi ile beraber, şehitlik arzusu, Allah'ın dininin yücelmesi ve Müslümanların maslahatı için dalan kişilere "ingimasi" (fedâî) erleri denir. İntihar ve istişhad eylemleri şekil ve sonuç olarak birbirine benzese de asıl itibarıyla çok

farklıdır. İntihar eyleminde kişi, herhangi bir ilâhî rıza gözetmeden dünyevî kurtulmak istemiş, istişhatta ise şehitlik arzusu, Allah'ın dinini yüceltmek, Müslümanların maslahatı gibi amaçlar hedeflenmiştir. Bu iki eylemin sonucu ölüm olsa da aralarındaki bu farklar onları hükümde asla birleştirmez. Bir amelin intihar veya şehitlik olduğunu belirleyen husus kişinin niyetidir. İstişhadi operasyonların amacı intihar eyleminden çok farklı olduğundan faziletli bir ameldir. Sahabe efendilerimiz Rasulullah'ın huzurunda tek başına kâfirlerin içine dalmıştır. Bu amelin günümüzdeki şekli, Rasulullah'ın, sahabe ve selef âlimlerinin hayatında olmasa bile, ihtiva ettiği anlam bakımından aynı vakiadır. Müslümanlar o günün şartlarına göre şehadet aşkı, Allah rızası ve Müslümanların maslahatı için ellerindeki kılıç ve mızrakla kâfirlerin içine dalarak şehit oldular. Eğer bugünkü gibi ellerinde patlayıcı yüklü kamyonlar olsaydı, kâfirlere zarar vermek, Allah'ın dinini yüceltmek ve şehitlik arzusuyla buna tevessül ederlerdi. Çünkü istişhâdî ve inğimesi operasyonların günümüzde sayılamayacak kadar çok faydası vardır. Yüzlerce mücahitte fethedilemeyen yerler, bir veya iki operasyonla kolayca ele geçirilmektedir. Yüzlerce mücahidin feda edilmesinden, bir veya iki mücahidin feda edilmesi ise maslahat gereği daha hayırlıdır. İstişhadi operasyonlar, savaşta kâfirlerin kalplerine korku salarak, mücahidi en kestirme yoldan cennete götürdüğünden, fazilet açısından eşi benzeri olmayan bir ameldir. Kâfirler bir anda yüzlerce hatta binlerce kayıp verdiğinden en bereketli amel bu operasyonlardır. İslam Devleti fetihlerinin çoğunu bu operasyonlar sayesinde gerçekleştirmiştir. Dünyada bu özelliğe sahip tek devlettir. Gerek İslam devletinde, gerekse başka ülkelerde bu ameli ifa için sırasını bekleyen binlerce hilâfet aslanı vardır.¹⁸¹

B. Bakara Sûresi 207. Âyet-i Kerîmenin Bazı Tefsirlerdeki Yorumu

Ayeti kerimenin nüzul sebebi ile ilgili üç farklı rivayet nakledilmektedir. Birincisi; Abdullah İbn Ced'ân'ın kölesi Suheyb İbn Sinan hakkındadır. Mekke müşrikleri bu adama eziyet etmek istemiş, o ise ben ihtiyar bir adamım, benim sizden veya düşmanlarınızdan olmam size zarar vermez, malım ve servetimde var, malımı ve servetimi size verip dinimi satın almak

181 Konstantiniyye, Zilhicce 1436, S. 3, ss. 41-43.

istiyorum demiş ve müşrikler bunu kabul etmiştir. Bunun üzerine oradan Medine'ye hicret için yola çıkmış, Medine'nin girişinde Hz. Ebu Bekir'e rastlamış ve Hz. Ebu Bekir O'na: 'Alış-verişin kârlı olsun ey Suheyb!' demiştir. O'da cevaben; 'Senin alış-verişinde zarar etmesin' ama noldu ki? Demesi üzerine Hz. Ebu Bekir'in; 'Allah senin hakkında şu ayeti indirdi' diyerek bu ayeti okuduğu rivayet edilir.¹⁸²

İkincisi; Hz. Ömer ve Hz. Ali'nin, 'İyiliği emredip kötülükten men eden bir zat hakkında inmiştir', dedikleri rivayet edilir.

Üçüncüsü; hicret gecesi Hz. Peygamber'in yatağına yatan Hz. Ali'nin kahramanlığı üzerine inmiştir diye rivayet edilir.¹⁸³

Bu ayetin siyakiyla şiddetli bir ilgisi vardır. 204. âyet'i kerîme'den itibaren iki insan tipinden bahsedilmektedir. Birisi güzel sözlü ancak kötü niyetli, bozguncu ve yıkıcıdır. Diğerisi ise kendini Allah'ın hoşnutluğuna adayan ve bu sebeple kendini kötü niteliklerden arındıran kimsedir. Bazı münafıkların Hz. Peygamber'in yanında dost gibi görünüp arkasından yıkıcı faaliyetlerde bulunması üzerine bu âyetlerin indiği rivayetide mevcuttur.¹⁸⁴ Ayrıca müfessirlerin çoğuna göre bu ayetler, zikredilen kötü niteliklere sahip herkesi kapsamaktadır.¹⁸⁵ Allah'ı Teâlâ bir topluluğu bazı kötü nitelikleri yüzünden yediğinde, o kişilerin zatını değil niteliklerini yediği anlaşılır. Böylece kim bu nitelikleri taşırsa yergiyi hak eder anlamı çıkarılmıştır.¹⁸⁶ Konumuz olan âyet'i kerimede ise temiz ve dürüst dindarlığa ve içtenliğe teşvik vardır. İnsan bu dünyada ya nefsanî tutkularını tatmin için yaşayacak, ya da kendini Allah'ın hoşnutluğunu kazanmaya adayacaktır. Nefsini tatmin yolunda olanlar daima kişisel çıkarlarının peşinde olacak, Allah'ın hoşnutluğunu kazanma peşinde olanlar ise davranışlarını hep ona göre düzenleyecektir. Aynı sürenin 200-201 âyetlerini dikkate aldığımızda bu kişilerden birincisi yalnız dünyayı isteyen, ikincisi ise hem dünyanın hem de

182 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 5, s. 221.

183 Yazır, *Hak Dîni*, C. 2, s. 736.

184 Karaman ve öte., *Kur'an Yolu*, C. 1, s. 321.

185 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 5, s. 221.

186 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 5, ss. 221-222.

ahiretin iyiliğini isteyen kişi olarak anlaşılmıştır.¹⁸⁷ Bu âyet ile ilgili Fahreddin Razi şöyle bir rivayet nakleder;

Rivayet olunmuştur ki Hz. Ömer (r.a), bir ordu gönderir. Bu ordu bir kaleyi kuşatır. Derken içlerinden biri ileri atlar ve öldürülünceye kadar savaşı. Bunun üzerine bazı kimseler, “O, kendisini göz göre göre tehlikeye attı” derler. Hz. Ömer (r.a) de, “Siz yalan söylediniz. Allah falancaya rahmet etsin” der ve *وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ* "İnsanlar içinde, Allah'ın rızasını elde etmek için canını satan kimseler vardır" ayetini okur.

Sonra bil ki insanın katlandığı sıkıntılarla bu âyet'in hükmüne girebilmesi için, bu sıkıntıların mutlaka şeriata uygun olması gerekir. Fakat bunlar şer'î olmaz ise, insan bu âyet'in hükmüne girmez, aksine bu, insanın kendisini tehlikeye atması kabilinden olur. Meselâ cünüplükten gusledeceği hastalanıp öleceğinden korktuğu halde, insanın yıkanması gibi.¹⁸⁸

Bu ifadelerde de dikkat edilirse kişinin yaptığı fiilin bu ayetin kapsamına girebilmesi için *şer'î bir gerekçe ile şeriata uygun* olması lazımdır. Yukarıdaki durum incelendiğinde Hz. Ömer'in bir savaş halinde kaleyi kuşattığı, İslam savaş hukuk kurallarının devrede olduğu ve bu fiilin ancak böyle bir durumda işlerlik kazanacağı aşikârdır. Aksi halde kişi şeytanî bir gururla gönlündeki eğilimi sırf Allah'ın rızası zannederek taassup ve cahiliye gayreti ile Allah'ın şeriatının tam tersi bir duruma düşer ve kendini faydasız yere tehlikeye atmış olur.¹⁸⁹

Âyet-i kerime ile ilgili Cihâdî Selefilik'in yorumu incelendiğinde, kastedilmesi muhtemel manaların çok uzağında, bağlamından kopuk, siyaksibak ilminden bağımsız, Kur'an ruhuna aykırı, müntesiplerini vahşi bir tutuma sevk ederek canlı bomba eylemlerinin dayanağı olarak yorumlandığı görülmüştür. Sözde İslam devletinin vazgeçilmez bir ameli olduğu, Müslümanlar için cennete gitmenin en kestirme yolu bu ayetin emri gereği istişhâdî operasyon adını verdikleri eylemler olduğu ifade edilmiştir. Bu tarz yorumlardan sonra üslubunu daha da sertleştirmiş ve gerek kendi içlerinde, gerekse dünyanın çeşitli bölgelerinde bu amel için sırasını bekleyen binlerce

187 Karaman ve öte., *Kur'an Yolu*, C. 1, s. 323.

188 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 5, s. 222.

189 Yazır, *Hak Dîni*, C. 2, s. 733-734.

müntesibi olduğunu bildirerek tehditkâr bir tutum sergilemişlerdir. Oysa bazı tefsirlerdeki yorumunu incelediğimizde müfessirlerin nüzul sebebi başta olmak üzere birçok ilke ve kaide doğrultusunda, önceki âyetleri de dikkate alarak bir mana bütünlüğü gözettileri görülmüştür. Murad'ı İlahi'ye muhtemel manaları da zikrederek çoğu neredeyse aynı doğrultuda yorum yapmışlardır. Bu durumda âyetten anlaşılan, Müslümanları nefsinin esaretinden, arzularından korumak, şeytanî tavırlardan uzak tutmak ve böylece temiz, içten, samimi bir dindar olmaya teşvik yolundaki tavsiyelerdir. Yeri geldiğinde kişinin Allah rızası uğruna canını ve malını seve seve feda edebilmesi, her daim hak için mücadele etmesi tavsiye edilmiş ancak bu hususlarında belli kural ve kaideler dâhilinde şeriata uygun olması gerektiği ifade edilmiş, aksi takdirde kişi kendi eliyle kendini tehlikeye atacağından, Kur'an'a aykırı bir tutum sergilemiş olur.

5. Tevbe Sûresi 123. Âyet-i Kerîme

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غُلظَةً وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

'Ey iman edenler! İnkârcılardan hemen yakınınızda bulunanlarla savaşın. Onlar sizin çetin gücünüzü görsünler. Biliniz ki Allah, buyruğuna karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir.'

A. Cihâdî Selefliğin yorumu

Bu âyet'i kerime, 'ey kavmimiz, Allah'ın davetçisine icabet edin' başlığı altında üç ayetle birlikte ele alınmıştır. Ele alınan diğer ayetler şunlardır;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى

الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ

يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse bilsin ki Allah öyle bir kavim getirecektir ki Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler; müminlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı vakarlıdır; Allah yolunda cihad ederler ve hiç kimsenin kınamasından korkmazlar. İşte bu Allah'ın dilediğine verdiği bir lütfudur. Allah'ın lütfü geniştir; O, her şeyi bilir.¹⁹⁰

190 Maide, 5/54.

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءُؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَا اسْتَغْفِرُ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

﴿٤﴾

İbrâhim'de ve ona uyanlarda size güzel bir örneklik vardır; onlar kavimlerine şöyle demişlerdi: Bilin ki bizim sizinle ve Allah'ı bırakıp da taptıklarınızla bir ilişigimiz yoktur. Sizi (ve değerlerinizi) reddediyoruz. Sizinle bizim aramızda, siz bir tek Allah'a iman edinceye kadar sürüp gidecek bir düşmanlık ve nefret açıkça ortaya çıkmıştır. Ancak İbrâhim'in, babasına "Hiç şüphelen olmasın bağışlanman için dua edeceğim, ama Allah'tan sana geleceklere karşı yapabileceğim bir şey de yoktur" demesi başka. Rabbimiz! Sadece sana dayanıp güvendik, sana yöneldik; dönüş de ancak sanadır.¹⁹¹

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ ...

O, Allah'ın elçisi Muhammed'dir. Onunla beraber olanlar da kâfirlere karşı sert, kendi aralarında merhametlidirler.¹⁹²

Bu âyetleri konumuz olan âyetle beraber delil göstererek Müslümanları cihada davet etmişlerdir. Ramazan Ayı'nın hemen öncesine tekabül eden bu sayıda, Ramazan ayında cihadın diğer zamanlara göre on kat daha faziletli olduğunu, bu durumun mü'min için değerlendirilmesi gereken bir fırsat olduğunu dile getirerek kısaca şöyle yorumlamışlardır;

Allah'ın dinini üstün kılma ve şeriatıyla yönetmeleri için seçtiği mücahit-mü'min kullarının sıfatlarından biri de, kâfirlere karşı izzetli ve üstün olmalarıdır. Bu üstünlük onların akideleri ve tevhitleri sebebiyledir. Onlar Rablerinin emrini insanların kınamasından korkmadan yerine getirirler. Allah'ın kendilerini seçtiği ve sevdiği, dinini uygulama ve hükmünü dayatma hususunda kendilerine lütufta bulunduğu bu kimselerin bir özelliği de, kâfirlere karşı ayrılmaları, onlara karşı düşmanlık ve öfke ilan etmeleri, yarıdakçılık yapmamaları, aralarında oturmamaları ve onlarla ittifak

191 Mümtetine, 60/4.

192 Fetih, 48/29.

yapmamalarıdır. İslam devleti dışındaki Müslümanlık iddiasında bulunanların, son yıllarda Peygamberlerin yolundan saptığını, kâfirlerle ittifak kurarak yordakçılık yaptığı görüyoruz. Onlardan fayda elde etmek ve zararlarından emin olmak için yaltaklanarak yalvardığını gözlemliyoruz. İslam devleti ise Peygamberin izinden giderek ona sımsıkı sarılmıştır. Bu uğurda hiçbir kınayıcının kınamasından korkmuyoruz. Milletler üzerimize üşüşse, ilim eşekleri çamura kaysa da bize bir zarar veremeyecektir. O halde ey Allah'ın kulları! Ramazan Ayı'nın kıymetini bilerek en faziletli amellere koyulun. En faziletli amel ise şüphesiz ki cihattır. Ramazan ayındaki cihad, diğer zamanlardaki cihattan on kat daha faziletlidir. Ramazanı Allah yolunda saldırı ile geçirene müjdeler olsun. Allah ramazan ayında şehit olanın ecrini on kat arttırır. O halde ey mü'minler! Ramazanı kâfirlere kötülük ayı kılmak için saldırın. Bu açıklamalardan sonra özellikle Irak'ta bulunan Sünnîlere çağrıda bulunarak, Bağdat'ta ve çeşitli bölgelerde Rafizilerin eziyetleri anlatılmış, İslam Devleti'nin Allah'ın hükmüyle hükmettiği hatırlatılmış ve bu devletle savaşanların kâfir olduğu ifade edilmiştir.¹⁹³ Başka bir sayıda ise konumuz olan âyet'e özellikle atıf yapılarak şu hususlar zikredilmiştir;

Allah Resulü, rahmet peygamberi olduğu kadar savaş peygamberidir. Allah Resulü'nün Allah dostlarına olan merhametini ve yumuşaklığını Allah düşmanlarına indirgemek, ancak Müslümanların düşmanlarına yalalaklık yapmak isteyen tağutların dostlarının yoludur. Bu kişiler Müslümanları emri altında yaşatmak isterler. Bir Müslüman bulunduğu bu durumdan silkelenip Allah'ın düşmanlarına saldırırsa, bu şeytanlar İslam'ın ve Müslümanlığın suretini değiştirir ve insanları ona karşı uyarır.¹⁹⁴

B. Tevbe Sûresi 123. Âyet'in Bazı Tefsirlerdeki Yorumu

Âyet'i kerimenin veda haccı öncesi, bütün Arapların İslam'ı kabul ettiği, İslam coğrafyasına en yakın düşman topraklarının Hristiyan Araplardan müteşekkil Bizans hâkimiyetindeki Suriye bölgesi olduğu dönemde indiği rivayet edilir. Bu bölge Müslümanların varlıklarını koruyabilmeleri açısından stratejik bir öneme sahipti. Tarihi şartlar dikkate alındığında, o dönemde

193 Konstantiniyye, Zilhicce 1436, S. 3, ss. 6-7.

194 Rumiya, Muharrem 1438, S. 2, s. 25.

Müslümanların yakın çevrelerini güvence altına alacak bir fetih hareketini sürdürmeleri için bir buyruk olarak anlaşılmıştır.¹⁹⁵

Hasan el-Basrî'nin (ö. 110/728) ise, 'bu ayet bütün müşriklerle savaşmakla ilgili emir gelmeden önce nazil oldu, daha sonra 'bütün müşriklerle savaşın'¹⁹⁶ ayetiyle nesh edildi' dediği rivayet edilir. Muhakkik ulema bu neshi kabul etmemiş ve şöyle yorumlamıştır: Allah'ı Teâlâ bütün müşriklerle savaşmayı emrederek müminleri en doğru yola sevk etmiştir. Bu sebeple müminlerin cihad fiiline en yakından başlayarak uzağa doğru genişletmeleri gerekmektedir. Davet işi de aynı şekilde olduğuna göre, savaşta da aynı tertip izlenmelidir.¹⁹⁷

İbn Ömer'den, burada kastedilenlerin Deylemliler olduğunu söylediği rivayet edilmiştir. Yine O'ndan gelen bir rivayete göre, 'önce kimlerle savaşmalı' diye sorulduğunda, 'Bizanslılarla' diye cevap vermiştir. İbnü'l-Arabî'ninde önce Bizanslılarla savaşmayı tercih ettiği rivayet edilir. Çünkü O'na göre yakınlığın yanındaki diğer sebep, onların kitap ehli olduğundan delilleri daha kesindir. Ayrıca Peygamberlerin yurtları onların toprakları içinde daha fazladır. Bu toprakların onlardan kurtarılması da vaciptir.¹⁹⁸

Hz. Peygamber'de (s.a.v) ilk önce kavmiyle, sonra diğer Araplarla, sonra da Şamlılarla savaşmıştır. Savaşa yakın bölgeden başlamanın birçok sebebi vardır. Şöyle ki;

- a. Kafirlerin tamamına aynı anda karşılık vermek imkansızdır,
- b. En yakından başladığında yapılacak harcamalar, ihtiyaç duyulacak binit ve mühimmatlar daha azdır,
- c. Savaşan birlik uzağa giderse, geride bıraktığı aile efradını tehlikeye atmış olur,
- d. Yakındaki düşman güçlü ise, saldırması uzaktakine göre daha yıkıcı olur,
- e. Yakındaki düşman daha iyi tanındığından, onunla savaşmak daha kolaydır,

195 Karaman ve öte., *Kur'an Yolu*, C. 3, s. 75.

196 Tevbe, 9/36

197 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 16, s. 234.

198 Kurtubî, *el-Câmiu Li Ahkâmi'l-Kur'ân*, C. 10, s. 435.

f. İki vazife bir araya gelince kolay olan tercih edilir, yakınlıkta bir kolaylıktır,

g. Hz. Peygamber de bütün işlerinde hep yakından başlamıştır.

Âyet'i kerimede zikredilen sertlik ise ancak dine davet ile ilgili hususlarda muteberdir. Bu da ancak ya delil getirmekle veya cihad etmekle olur. Normal şartlarda (alış-veriş, yeme-içme, oturup kalkma gibi hususlarda) bu sertlik doğru değildir.¹⁹⁹

Ayrıca yakındaki düşmanı bırakıp Müslümanlara fazla bir zarar veremeyecek olan uzaktaki düşmanla uğraşmak savaşın hikmetine aykırı bir tutumdur. Ayetin devamında Müslümanlara tavsiye edilen sertlik ise, diğer konularda İslam'ın nezaketini, zarafetini ve inceliğini korumak, savaş halinde ise kararlı, azimli ve tavizsiz bir tutum tavsiye edilmiştir.²⁰⁰

Bu açıklamalara Kur'an'ın bütünlüğü içinde bakıldığında, Müslümanların yakın çevresindeki gayr-i Müslimlerle sürekli savaş halinde olmaları anlaşılmalıdır. Sadece düşmanlık edenlere karşı bu tavır tavsiye edilmiştir. Dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri de, âyet'i kerimede emredilen sertlik ve güç, ancak savaş halinde tavizsiz ve kararlı davranma anlamındadır. Normal şartlarda yürütülen insan ilişkilerinde, örneğin turizm, ticaret gibi alanlarda gayr-i Müslimlere karşı bu buyruğun işletilmesi asla doğru değildir.²⁰¹

Bu âyet ile ilgili Cihâdî Selefilik'in yorumuna baktığımızda, beraberindeki ayetlerle toplu bir şekilde ele alarak kâfirlere karşı şiddeti, sertliği ve sürekli bir kıtal cihadını tavsiye ettiği görülmüştür. Âyetlerde zikredilen merhamet, şefkat gibi hususlara hiç değinmeden sadece cihadın fazileti noktasında ele alınmıştır. Yaklaşan ramazan ayını kâfirler için kâbusa çevirmenin ve onları öldürmedeki sevabın bu ayda on kat fazla olacağı bildirilerek, müntesiplerini savaşa çağırılmaktadır. Bu durum ise ayette zikredilen emir ve tavsiyelerle asla örtüşmemektedir. Ayetin tarihi dokusundan ve bağlamından uzak, nüzul dönemindeki şartları göz ardı

199 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 16, s. 236.

200 Yazır, *Hak Dîni*, C. 4, s. 429.

201 Karaman ve öte., *Kur'an Yolu*, C. 3, s. 76.

ederek, Kur'an ruhuna aykırı, her şartta ve zeminde öldürmeye kodlanmış bir zihniyet çerçevesinde kendilerine göre yorumladıkları görülmüştür.

Oysa devamında örneğini verdiğimiz bazı müfessirlerin yorumunda, ayette zikredilen savaş emrinin bazı kural ve kaideleri olduğu görülür. Müslümanlara sair zamanlarda İslam'ın nezaketi, zarafeti, inceliği tavsiye edilirken, savaş halinde kararlı, sert, azimli ve cesaretli olmaları tavsiye edilmiştir. Çünkü cihad ve savaş gibi ciddi bir konuda Müslümanların küçük bir gevşekliği veya tavizi, başlarına daha büyük belalar açabilir. Cihattan geri durma veya savaş halindeki bir gevşeklik sonrasında mağlubiyet olacağından, sonraki hayatlarını esaret altında korku içinde yaşamaya sebebiyet verecektir. Bu sebeple Müslümanlar kâfirlere karşı savaşmakla emr olunmuşlardır. Ancak bu durum barış hallerinde değil savaş halinde geçerlidir. Aksi halde yukarıda da ifade edildiği gibi, çarşıda, sokakta, pazarda aramızda dolaşan gayri Müslimleri öldürmekle mükellef olurduk.

6. Maide 44. Âyet-i Kerîme

إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَابُ
بِمَا اسْتُخْفِطُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشَوْنَ النَّاسَ وَاحْشَوْنِي وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا
وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾

Kendilerini Allah'a vermiş olan peygamberlerin ve -Allah'ın kitabını korumaları kendilerinden istendiği için- rablerine teslim olmuş zâhidlerin, bilginlerin yahudiler arasında kendisiyle hükmettikleri, içinde hidayet ve aydınlık bulunan Tevrat'ı elbette biz indirdik. Hepsi onun (hak olduğunun) şahitleri idi. O halde insanlardan korkmayın, benden korkun da âyetlerimi az bir bedel karşılığında satmayın. Kim Allah'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.

A. Cihâdî Selefiliğin Yorumu

Bu âyet'i kerime aslında çalışmamızın kapsamında olan cihat ayetlerinden değildir. Ancak yukarıda da ifade ettiğimiz üzere dolaylı yoldan yine bizim kapsamımıza girmektedir. Çünkü bu ayeti delil göstererek kendilerinden başka herkesi tekfir eden Cihâdî sefilik, bu sayede ilkesizde olsa cihad ayetlerine atıf yaparak kâfirlerin öldürülmesinin faziletinden bahsetmektedir. Bu âyet'i kerime ile ilgili yorumları kısaca şöyledir;

Yasamada, hükümde ve muhakemede Allah'ın birleşmesi olarak tevhidin üç rüknü vardır. Bu tevhidî bozan ve kişiyi müşrikler safına katan bazı durumlar vardır. İtikat yönünden bozukluk; Allah'ın şeriatının eksik, her zaman ve mekâna uygun olmadığına, Allah dışında başkalarının kanun yapma hakkı olduğuna, Allah'ın indirdiği dışındakilerle hükmedileceğine inanmakla olur. Yasamada bulunmak, Allah ile rububiyet açısından çekişmektir. Yasamada bulunanlar tağuttur. Yasama seçimlerinde aday olanlar, oy kullananlar, kanun koymada oy kullananlar tağuttur. Laik biri ile kendisine Müslüman diyen biri arasında fark yoktur. Allah'ın indirdikleri dışındakilerle hükmetmek konusunda şu hususlar zikredilir;

Beşerî kanunlar, aşiret örfleri veya ticari kuruluşların koydukları hükümler ile hükmeden hâkimler ve kadılar gibi Allah'ın indirdiklerinin dışındakilerle hükmedenler tağuttur. Yürütme ve icra seçimlerinde aday olanlar ile oy kullananlar bunlarla aynı hükümdedirler. Bu konuda laik biri ile kendisine Müslüman diyen biri arasında fark yoktur. Maslahat ve zaruret gereği küfür ve şirk, mubah olamaz.²⁰²

Allah'ın dışındaki şeylere mahkeme olan kişi de kâfirdir, müşriktir. Bu hükümlerin doğru olduğuna inanan ile inanmayan arasında fark yoktur. Her ikisi de müşrik ve kâfirdir. Her hangi bir yararı celb etmek veya zararı def etmek için beşerî sistemlerdeki tağutların askerî, ticarî, aşiret örfleri vb. mahkemelerine müracaat edenler kâfirdir, müşriktir.²⁰³

Diğer taraftan Allah'ın bir tek haramını serbest kılan veya bir helalini yasaklayan kâfir olur. Hal böyle iken Erbakan ve Erdoğan, Allah'ın tüm haramlarını serbest kıldılar, tüm helallerini ve farzlarını yasakladılar. Bu tağutlar birçok içki fabrikası açtılar, hatta Erdoğan'ın bir bakanı, Tekirdağ'da iki içki fabrikası varken bunu on sekize çıkararak övünmüştür. Allah'ın en nefret ettiği faiz günahını herkes için zorunlu hale getirerek, her caddeye bir faiz bankası kurdular. Fahişelere sigorta yapıp genelevlere ruhsat vererek onlardan vergi aldılar. Birçok kumar çeşidinin yer aldığı tesisler kurdular. Cihad eden mücahitleri terörist ilan ettiler. Hicretin kapısını kapadılar ve rabbim Allah diyen birçok kişiyi hapse tıkdılar. Bunların yasakladığı helaller

202 Rumiyah, Safer 1438, S. 3, s. 31.

203 Rumiyah, Safer 1438, S. 3, s. 32.

ve serbest bıraktığı haramlar saymakla bitmez, neredeyse Allah'ın tüm haramlarını serbest, hatta zorunlu hale getirmiş ve tüm helallerini ve farzlarını yasaklamışlardır.²⁰⁴

Konumuz olan âyet'i kerimeye tekrar atıf yaparak nüzul sebebini de zikretmiş ve şöyle yorumlamışlardır;

Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir.” [Maide, 44] Bu ayetin nüzul sebebini Buhari ve Müslim, Abdullah bin Ömer'den şöyle rivayet etmektedirler: “Abdullah bin Ömer şöyle demektedir: Resulullah'a zina etmiş bir Yahudi erkekle bir Yahudi kadın getirildi. Bunun üzerine Resulullah kalkarak Yahudilerin yanına gitti ve: 'Zina eden bir kimseye siz Tevrat'ta ne (ceza) buluyorsunuz?' diye sordu. Yahudiler: Yüzlerini karaya boyar; kendilerini yük üzerine bindirir; yüzlerini birbirlerine ters döndürürüz ve (sokaklarda) dolaştırılırlar! dediler. Allah Resulü, 'Eğer doğru söylüyorsanız o halde Tevrat'ı getirin!' dedi. Yahudiler hemen Tevrat'ı getirerek okudular. Recim ayetine gelince, okuyan genç elini recim ayetinin üzerine koymuş ve onun evvelindeki ve sonundakini okudu. Allah Resulü'nün yanında bulunan Abdullah bin Selâm peygamberimize: Buna emir buyur da elini kaldırsın! dedi. Yahudi elini kaldırıncı baktılar ki; altında recim ayeti var! Bunun üzerine Resulullah recim edilmelerini emretti ve her ikisi de recmedildi. Abdullah bin Ömer: Ben de onları recmedenler arasında idim. Yemin olsun erkeğin, kadını kendi vücudu ile koruduğunu gördüm! dedi.” Yahudiler Allah'ın tek bir hükmünü değiştirdiği için Allah bunlara kâfir dedi ve kendi kanunlarıyla insanlar arasında hükmetmeyenlerin kâfir olacağını ifade etti. Allah'ın yasalarıyla hükmedilen mahkemelerin dışında başka mahkemelere başvuranlar kâfirdir. Nitekim Allah bunu yemin ederek ifade etmektedir. “Hayır! Rabbine and olsun ki; onlar, aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp, sonra da verdiği hükme, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe iman etmiş olmazlar.” [Nisa, 65] Evet, Erbakan ve Erdoğan, Allah'ın yasalarıyla ve kanunlarıyla değil de, insanların kendi kafalarına göre uydurdukları kanunlarla hükmeden mahkemeleri tesis ettiler ve onları ayakta tuttular. O mahkemelere kendileri başvurdular, insanlara dayattılar ve insanlar arasında hükmedilmesi için o mahkemelere kanunlar çıkardılar. O mahkemeler, Erbakan ve Erdoğan tağutlarının çıkardıkları kanunlarla insanları

204 Rumiya, Rebiülevvel, 1438, S. 4, s. 14.

yargıladılar ve cezalandırdılar. Allah bu mahkemelerde hükmedenler için bakınız ne demektedir: “(Ey Muhammed!) Sana indirilen Kur’an’a ve senden önce indirilene inandıklarını iddia edenleri görmüyor musun? Tağutu tanımamaları kendilerine emrolunduğu hâlde, onun önünde muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan da onları derin bir sapıklığa düşürmek istiyor.” [Nisa, 60] Allah bu ayet-i kerimede, Allah’ın yasalarıyla hükmedilmeyen mahkemelerde hükmedenlere tağut demektedir. Ayrıca Erbakan ve Erdoğan’ın mahkeme konusundaki küfürleri sadece kendilerinin beşeri kanunlarla hükmeden mahkemeleri tesis etmeleri veya tesis edilen mahkemeleri idame etmeleri değildir. Tüm bunların üstüne, onların Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Lahey Uluslararası Ceza Mahkemesi gibi uluslararası küfür mahkemelerine hem başvurmaları hem de o mahkemeleri mahkeme olarak tanımaları, onları ayrıca küfre sokan bir unsurdur.²⁰⁵

Bu açıklamalardan sonra konuyu kısaca şu şekilde bitirmektedirler;

Tağut Erbakan ve Erdoğan Türkiye yasama meclisine girerek hem tağutluğunu hem de rabliğini ilan etmiş oldu. Daha da ileri giderek parti kurdular ve diğer tağutları da yanlarına alarak kendilerini ilah ilan ettiler ve insanlardan kendilerine kulluk etmelerini istediler. Erbakan yıllar boyunca laiklikle mücadele ettiğini söyleyen ikiyüzlü bir münafıktır. Tağut Erbakan ve Erdoğan kendi takipçilerini demokrasiyi araç olarak kullandıklarını söyleyerek kandırdılar. Demokrasi ister amaç olsun ister araç olsun şirktir. İslam düzeni için bunu kullanan da müşriktir. Çünkü Allah bizi gücümüzün yetmediğinden sorumlu tutmamıştır. Tağut Erbakan ve tağut Erdoğan’ın küfrü, sapıklığı ve şirki kitaplara sığmayacak kadar çoktur. İki de kâfir ve müşriktir. Bu konuda onlara oy verenler, onları destekleyenler ise, ikisine ibadet eden kâfir kullarıdır. O halde her Müslümanın bunlara öfke duyması, kin beslemesi ve olabildiğince düşmanlık etmesi gerekir.²⁰⁶

Başka bir sayıda yine benzer ifadelerle kısaca şu yorumu yapmaktadırlar: “Kanun koyma Allah’ın ilahlık özelliklerindedir. Bu özelliği Allah’tan başkasına veren kâfir, Allah ile beraber bir başkasına veren müşriktir. O halde kanun koymak üzere Allah’tan başka birini seçmek, tayin etmek ve bu amaçla

205 Rumiya, Rebiülevvel, S. 4, ss. 15-16.

206 Rumiya, Rebiülevvel, S.4, s. 16.

herhangi bir iş yapmak küfür sebebidir. Allah dışında hüküm koyucu kimse olmadığı için seçimlerde oy kullananlar, kendilerine ilah seçmektedirler”.²⁰⁷

B. Mâide 44. Âyet’in Bazı Tefsirlerdeki Yorumu

Âyet’i kerimenin nüzul sebebi olarak bazı rivayetler vardır. Birincisi; Tevrat’ta İsrailoğullarından zina edenlere recm cezası emredilmişti ve uygulanıyordu. Bir gün ileri gelenlerden birisi zina etmiş, fakat büyükler, seçkinler recm için izin vermeyip yasaklamıştı. Başka bir zaman ise zayıflardan biri zina edince recm için toplanmışlar, ancak düşkünler güruhu; “arkadaşımızı recm etmedikçe bunu da etmeyin, ikisini de recm edin” diye itiraz edince, mesele zorlaştı diyerek recmi bırakıp tahmim karar vermişler. Tahmim uygulaması için yünden örülmüş zifte bulanmış bir kamçı ile kırk kırbaç vurulur, yüzleri karaya bulanır, sırt sırta gelecek şekilde bir eşeğe bindirip dolaştırarak teşhir edilirmiş. Hz. Peygamberin Medine’ye teşrifine kadar bu uygulama devam etmiş. Hz. Peygamber Medine sokaklarında bir Yahudi’nin bu şekilde dolaştığını görünce Yahudi âlimlerinden birini çağırarak, önce yemin ettirmiş ve “sizde zina eden kimsenin cezası böylemi” diye sormuş, gelen adam “eğer bu şekilde yemin ettirmeseydin doğruyu söylemezdim” demiş ve ardından Tevrat’taki hükmün recm olduğunu bildirmiş. Daha sonraları ise ileri gelenlerinden Yüstre adında bir kadın, Hayberli bir Yahudi ile zina yapmış ve hükmünü öğrenmek üzere Kureyzaoğullarından bazılarını Hz. Peygambere göndermişler. Eğer değnekle vurma cezası derse tutunuz, recm derse sakınınız diye tembih etmişler. Hz. Peygamber gelen adamları dinledikten sonra Yahudilerin dershanesine giderek en bilginleri olarak gösterdikleri İbnü Sûriya’dan Tevrat’taki asıl hükmün recm olduğunu öğrenmiş ve zina eden erkek ve kadının recm emrini vermiştir. İbnü Sûriya sonraları diğer Yahudilerin baskısıyla bu dediğini inkâr etmiş ve bu tahrif hatırlatılarak ayeti kerime öncesindeki üç ayetle beraber nazil olmuştur.²⁰⁸ İkinci rivayet ise; ayetlerin bağlamı dikkate alındığında adam öldürme, halkın huzurunu kaçırma ve dünyada fesat çıkarma vb. sebeplerle ilgili olduğu rivayet edilir. İslam öncesi

207 Rumiya, Recep 1438, S. 8, s. 18.

208 Yazır, *Hak Dîni*, C. 3, ss. 1683-1685.

Medine’de yaşayan Nadîroğulları ve Kurayzaoğulları arasında çıkan savaşta Kurayzaoğulları yenilmişti. Barış antlaşması sonucu ise galip taraftan öldürülenlerin diyetinin iki kat olması kararı alındı. Hz. Peygamber Medine’de hâkimiyeti ele alınca yenik taraftan biri galip taraftan birini öldürdü ve galip taraf iki kat diyet istedi. Yenik taraf ise Hz. Muhammed’in destek olacağını bildiğinden dolayı itiraz etti ve “Dinleri, soyları, kentleri bir olan iki kabileden birinin diyeti, ötekinin diyetinin iki misli olur mu? Biz bunu sizin zulmünüzden korktuğumuz için kabul etmiştik. Ama artık Muhammed geldi, artık böyle diyet vermeyiz” dediler. Bunun üzerine galip taraf olan Nadîroğulları Hz. Peygamberin hükmünden şüphe duydukları için bazı münafıkları gönderdiler. Münafıklar Hz. Peygamber’in yanına geldiğinde bu âyet’i kerime öncesindeki üç ayetle beraber nazil oldu.²⁰⁹

Âyet’i kerimede geçen Rabbaniyyün ile Yahudi din bilginleri, Ahbar kelimesi ile âlimlerinin kastedildiği rivayet edilir. Bununla beraber Yahudilerin okuyucuları ve fakihleri, fakihleri ve âlimleri, idarecileri ve âlimleri, Allah’a ibadet edenleri ve âlimleri gibi çeşitli rivayetlerde vardır.²¹⁰

Bunun yanında Süddi, Sûriya isimli bir Yahudi’nin iki oğlu olduğunu da rivayet eder. Bunlar iki kardeş olup, Müslüman olmadıkları halde Hz. Peygamber’e tabi olduklarını söylemişti. Taberî bütün bu görüşlerin sonunda görüşünü şöyle özetlemiştir;

Bana göre bu mesele hakkındaki doğru görüş burada zikredilen “Rabbani”nin ve “Ahbar”ın, âlimlerin sıfatı olduğunu söyleyen görüştür. Bunlar, Suriya’nın iki oğlu da olabilir, başkaları da. Bunların bilinen Rabbani ve Ahbar olduklarına dair kesin bir delil yoktur. Nitekim Dehhak, Hasan-ı Basrî, Katâde ve Mücahid bunlardan maksat Yahudilerin kurraları ve fıkıhçıları olduğunu söylemişler, İbn-i Zeyd ise, Rabbanilerin idareciler, Ahbar’ın da âlimler olduklarını söylemiştir.²¹¹

Tevrat’la hükmetmek konusunda Kur’an’ın ifadelerine göre, Tevrat Allah tarafından insanlar için gönderilmiş bir kılavuz, Hz. Musa’dan itibaren Hz. Muhammed’e kadar bütün peygamberlerin Yahudilerin davaları

209 Karaman ve öte., *Kur’an Yolu*, C. 2, ss. 274-275.

210 Suyûtî, *ed-Dürrü’l-Mensûr*, C. 3, s. 86.

211 Taberî, *Câmi’ul Beyân*, C. 8, ss. 451-454..

hakkında hüküm verdiği ve şeriatıyla amel ettiği bir kaynaktır. Ayrıca Tevrat'la hükmedenlerin sadece Peygamberler değil, yukarıda zikredilen rabbaniler, ahbar, takva sahibi din bilginleri ve fakihler olduğu ifade edilir. Bu kişiler aynı zamanda Allah'ın kitabını korumak ve gözetlemek üzere görevlendirilmişlerdir.²¹²

Âyet-i kerimenin “Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir” kısmıyla ilgili de bazı yorumlar mevcuttur. Bu âyet'ten önceki ve sonraki ayetlerde de ehl-i kitabı'n kâfirlerinden bahsedilmiştir. Burada hitap kâfirlere olsa da hüküm umumîdir. Abdullah b. Abbas'a göre, Allah'ın indirdiğini inkâr ederek onunla hükmetmeyen kimse, Rasulullah'ın Peygamberliğini bildiği halde O'nu inkâr eden kimse gibidir.²¹³

Bunun yanında, âyette hazf edilmiş ifadeler olup, kim inkâr ederek Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse kâfir olur. İster Yahudi, ister Hristiyan isterse Müslüman olsun herkesi kapsar. Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, kâfirlerin işine benzeyen bir iş yapmış olur. Haram işlediğini bilerek böyle bir iş yapan fâsık olur, gibi rivayetlerden sonra Kurtubî kendi görüşünü şöyle ifade eder;

Şu kadar var ki Şa'bî: Bu âyet-i kerime yahudiler hakkında has (özel) dir. En-Nehhâs da bu görüşü tercih etmiş ve şöyle demiştir: Bunun böyle olduğuna da üç husus delâlet etmektedir. Bunlardan birisi, yahudiler bu buyruktan önce: “Onunla yahudilere hükmederlerdi” buyruğu zikredilmişlerdir. Dolayısıyla zamir onlara aittir. Diğer bir husus, ifadelerin akışı (siyak) da buna delalet etmektedir. Nitekim bundan sonra: “Biz, onda onlara şunu yazdık...” denilmektedir. Buradaki zamir de icmâ ile yahudilere aittir. Yine yahudiler, recmi ve kısası inkâr edenlerdir.²¹⁴

Bu âyetin devamındaki ayetlere işaretle ise kastedilenlerin Yahudiler, Hristiyanlar ve Müşriklerle ilgili olduğu rivayeti de vardır. Benzer görüşleri naklettikten sora Suyûtî şu ifadelere yer vermiştir;

Abd b. Humeyd, Hâkim b. Cübeyr'in şöyle dediğini bildirir: Saîd b. Cübeyr'e, Mâide sûresindeki: "...Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler

212 Karaman ve öte., *Kur'an Yolu*, C. 2, s. 278.

213 Taberi, *Câmi'ul Beyân*, C. 8, ss. 465-466.

214 Kurtubî, *el-Câmiu Li Ahkâmi'l-Kur'an*, C. 7, s. 498.

kâfirlerin ta kendileridir, ...Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler zalimlerin ta kendileridir, ...Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler fasıkların ta kendileridir bu üç ayeti sorup: "Bazı kişiler bu âyetlerin İsrailoğulları hakkında nâzil olduğunu ve bizimle alakalı olmadığını iddia ediyor" dedim. Bunun üzerine bana: "Ondan önceki ve sonraki âyet'i oku" dedi. Ben de bu âyetleri okuyunca: "Hayır, bu âyetler bizim hakkımızda indi" dedi. Sonra ben Abbâs'ın azatlısı Miksem'i gördüm. Mâide sûresindeki bu âyetleri ona sorup:

"Bazı kişiler bu âyetlerin İsrailoğulları hakkında nâzil olduğunu ve bizimle alakalı olmadığını iddia ediyorlar" dedim. O: "Bu âyetler, İsrail oğulları ve bize nâzil olmuştur. Bize inen onlara, onlara inen de bize inmiştir" dedi. Sonra Ali b. Hüseyin'in yanına girdim. Mâide sûresindeki bu âyetleri ona sorup bunu Saîd b. Cübeyr ve Miksem'e sorduğumu da anlattım. Bana: "Miksem sana ne dedi?" diye sorunca, Miksem'in bana söylemiş olduğunu söyledim. O da: "Doğru söylemiş, küfürdür; ama şirk küfrü gibi değildir. Fısktır, ama şirk fıskı gibi değildir. Zulümdür, ama şirk zulmü gibi değildir" dedi. Saîd b. Cübeyr ile karşılaşıp ona bunları söylediğimde bana: "Ne düşünüyorsun? Ben, onun senden, benden ve Miksem'den daha üstün olduğunu düşünüyorum" dedi.²¹⁵

Görüldüğü üzere bu âyet'i kerimeyle ilgili uzunca yorumlar mevcuttur. Bunlardan bir tanesi de, devamındaki iki ayete de işaretle Allah'ı Teâlâ hâkimlerden hevalarına uymamak, insanlardan değil kendisinden korkmak ve Allah'ın ayetlerini az bir pahaya satmamak hususunda üç ahit almıştır.²¹⁶ Son olarak bir kimsenin bu âyet-i kerimedeki "Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse..." kapsamına girebilmesi için hem kalbiyle hem lisanıyla inkâr etmesinin gerektiği ifade edilir.²¹⁷

Bu âyet aslında Cihâdî Selefilğin temel problemlerinden birini oluşturmaktadır. Çünkü bu ayete, özellikle "Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeyenler, kâfirlerin ta kendileridir" kısmına ciddi atıflar yaparak yoğun bir tekfir söylemi gerçekleştirmişlerdir. Sonrasında ise cihat ayetlerini sık sık kullanarak tekfir ettikleri kimselerin ne şartta ve ne durumda olursa olsun ilk fırsatta öldürülmesi gerektiği hükmünü vermişlerdir. Tekfirci

215 Suyûtî, *ed-Dürrü'l-Mensûr*, C. 3, ss. 88-89.

216 Kurtubî, *el-Câmiu Li Ahkâmi'l-Kur'ân*, C. 7, s. 499.

217 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 12, s. 7.

söylemlerine dayanak olarak gösterdikleri bu ayet kapsamında, ilkesiz, kuralsız, bağlamsız, Kur'an Ruhuna tamamen aykırı, nüzul sebebi, siyak-sibak ilmi gibi birçok kaideyi göz ardı ederek, tamamen eylemlerine uygun bir şekilde yorumladıkları görülmüştür. Zaten önceki yorumlarında da İslam Dini'nin emirlerinden herhangi birini ihmal eden veya yasaklarından birine dalan kişiyi kolayca tekfir ettikleri yukarıda ifade edilmişti. Kullandıkları tekfirci dile gelince, bunda bile aşırılığa kaçtıkları aşikârdır. Bu ayet'e yaptıkları atıflara dikkat edildiğinde ise, konu bütünlüğü açısından öncesi ve sonrası ile şiddetli bir mana ilişkisi olduğu halde bunu hiç dikkate almamışlar, hatta âyet'in kendi içindeki bütünlüğünü de göz ardı ederek, sadece "Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeyenler, kâfirlerin ta kendileridir" kısmını kullandıkları görülmüştür. Bununla beraber bir yerde âyet'in nüzul sebebini zikretmişler, hemen peşinden kendi yorumlarıyla ağır bir tekfir söylemi geliştirmişlerdir.

Hâlbuki bazı tefsirlerden örneğini verdiğimiz rivayetler değerlendirildiğinde, müfessirlerin nüzul sebebi, siyak-sibak'ı, kıraat farklılıkları, Kur'an'ın bütünlüğü ve tefsir ilmi için gerekli ilimleri dikkate alarak yorumladığı görülmüştür. Yukarıda örneğini verdiğimiz bu yorumlarda, ayet ile ilgili birçok rivayete yer verilmiş, bazı ihtimaller zikredilmiş, bu ihtimaller arasında kast edilen mana kesin olarak budur diye belirgin bir tercih yapılmamıştır. Asıl önemli nokta ise, yorumlarda yer alan bu ihtimallerin hiçbirisinde Cihâdî Selefilik'in yorumuna benzer bir yorum yer almamıştır.

7. Nisa Sûresi 76. Âyet-i Kerime

الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ

الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾

İman edenler Allah yolunda savaşırlar, inanmayanlar ise bâtıl dava uğrunda savaşırlar. Şu halde şeytanın dostlarına karşı savaşın. Şüphe yok ki şeytanın planı (tuzağı) daima zayıftır.

A. Cihâdî Selefilik'in yorumu

Cihâdî selefilik bu ayete oldukça fazla atıfta bulunarak birçok yorum yapmıştır. Öncelikle "Türkiye'deki belamaların çaresizliği" ana başlığı "küfrün önderlerini öldürün" alt başlığı altında şu yorumları dikkat çekicidir;

Küfür cephesi, İslam Devleti'nin o kadar saldırı karşısında yıkılmadığını ve bütün olumsuzluklara rağmen İslam Devletine olan yoğun katılımı görünce, ilmî ve dinî saldırıya başladılar. Bu uğurda her ülke kendi satılık âlimlerini medyada konuşturdu. Bu âlimler söylediklerine kendisi bile inanmıyordu ancak tağut ilahları böyle konuşmalarını emrediyordu. Son zamanlarda ağır bedeller ödeyen Tağut Erdoğan ve hükümeti, diyanet vasıtasıyla tam bir rezalet olan iki rapor hazırladı. Bu uğurda hutbeler okuttu ancak bunların hiçbiri ne bir delil ne de bir gerekçe sunamamıştır. Tamamen asılsız ve delilsiz olan bu raporlar ve açıklamalar, hiçbir delile dayanmadan sadece İslam Devleti'ni karalama amaçlı propagandadır. Bu kâfirler İslam Devleti'nin kaynak olarak Kur'an ve hadisleri kabul ettiğini görünce, hadis inkârcılarıyla yahut hadisleri selefî anlayışına göre değil kendi hevalarına göre yorumlayan kişilerle saldırmaya başladılar. Ayrıca İslam Devletine saldırma bahanesi ile televizyon programlarına çıkarak şirklerini ve küfürlerini kusmaktadırlar. Kendisini İslam'a nispet eden büyük bir kesim ise, İslam Devletiyle örtüşür korkusuyla bunlara karşı çıkamamaktadır. İslam Devleti gerek akidevî gerekse İslam'ın diğer yönlerinden tam bir istikamet üzere olduğundan, şu ana kadar hiç kimse bir reddiye vermemiştir. Türkiye tağutları İslam Devletiyle olan mücadelelerinde askerî, siyasî, ekonomik ve birçok açıdan olduğu gibi dinî ve ilmî açıdan da hüsrana uğramıştır. İçlerinde İslam Devletine ilmî açıdan cevap verebilecek kimse olmayınca, hadis inkârcılarından medet umar hale gelmiştir. Buna benzer uzun açıklamalardan sonra bazı isimleri de zikrederek müntesiplerine şöyle çağrıda bulunmaktadırlar;

Evet, ey Türkiye'deki muvahhitler! Ey tevhidi Türkiye'de yaymak isteyen davetçiler! Ey küfrün önderlerinin kanını dökmek isteyen mücahitler! Tevhit davetinin önünü açmak istiyorsanız, insanları küfre davet eden, toplumu ifsad eden, üç kuruş menfaat için Allah'ın ayetlerini gizleyen veya yanlış tevil eden, tevhid dinini ve Müslümanları kötüleyen küfrün önderlerini öldürün. Mehmet Görmez, Cübbeli Ahmet, Abdullah Yolcu, Mustafa İslamoğlu, Abdülaziz Bayındır, Caner Taslaman, Alparslan Kuytul, İhsan Eliaçık, Ubeydullah Arslan ve bunların dışında tağutları destekleyen, sabah-akşam İslam Devleti'ne dil uzatan, tevhid dinini kötüleyen, Müslümanlara ve mücahidlere hakaret eden küfrün önderlerini öldürün. Ey

Muhammed bin Mesleme ve Abdullah bin Atik'in torunları! Bu küfrün önderleri size çok yakın ve onları öldürmek size çok kolaydır. Allah Resulü'nün küfrün önderlerine karşı suikast sünnetini yaşatın. Tevhid akidesine dil uzatan, Müslümanları, mücahitleri ve cihadı kötöleyen bizim bilmediğimiz fakat sizin bildiğiniz tüm belamları öldürün! Onlara sakın acımayın! Onları diğerlerine ibret kılacak en feci bir şekilde öldürün! Bilin ki; sizler, Allah'ın yolunda savaşmaktasınız. Onlar da tağutları dost edinmiş ve onların rızası için İslam diniyle tağutların yolunda savaşmaktadırlar. Onların ve dost edindikleri şeytanın hilesi pek zayıftır. "İman edenler, Allah yolunda savaşır. İnkâr edenler de tağut yolunda savaşır. O hâlde, siz şeytanın dostlarına karşı savaşın. Şüphesiz şeytanın hilesi zayıftır." [Nisa, 76]. Tağut Erdoğan için oy kullanmak vacip diyen, tağut yolunda ölen ve İslam Devleti ile savaşan kâfirlere şehit diyen ve İslam Devleti mücahitlerine harici diyen Al-i Selul ve Erdoğan köpeği Abdullah Yolcu'yu en feci şekilde öldürün! Bilin ki; Mücahidlere ve tevhid akidesine dil uzatan bu belamı öldürmek size çok kolaydır. Bu belamların çoğunun koruması bile yoktur ve sohbet veya görev yaptıkları adresleri, dernekleri ve yerleri bellidir. Onları öldürmek için silaha bile ihtiyacınız yoktur. Elinize aldığınız herhangi bir bıçakla da onların dillerini çok rahat kesebilir ve onları çok kolay bir şekilde öldürebilirsiniz.²¹⁸

Başka sayılarında da yine bu ayet'e atıfla benzer yorumlar şöyle yer almaktadır. Muhammed b. Abdulvehhab'a nispetle, tağut ve tağutun kullarına düşmanlık sadece sözle olmaz. Bilakis bu düşmanlığın fiile dökülmesi lazımdır ifadeleri yer almaktadır. Tağuta küfretmenin zirvesi tağutlarla ve tabileriyle her şartta savaşmaktır. Devamında ise, kendi müntesiplerine, tevhidin şartı olarak mürtetlere ve kâfirlere düşmanlığın farz olduğunu, bunu başkalarına öğretmeleri gerektiğini, onlara sadece küfrederek ve tekfir ederek değil, bunu bizzat amele döküp şiddetli bir şekilde savaşmak gerektiği tavsiye edilmektedir.²¹⁹

218 Rumiya, Cemaziyelevvel 1436, S.6, ss. 10.11.
219 Rumiya, Rebiülevvel 1436, S. 4, s. 9.

Kişinin demokrasi, milliyetçilik, ırkçılık, mürtetlerin kanun koyuculuğu gibi zamanın tağutlarına küfrederek, her daim bunlara karşı kılıcıyla, mızrağıyla, kalemiyle tüm gücüyle savaşması lazımdır.²²⁰

Tağutî sistemlerde askerliğin hükmü konusunda yine bu ayete atıfla bazı yorumlar yapılmıştır. Allah'ın razı olduğu tek hayat İslam sistemidir ve bunun dışında kalan sistemler küfürdür. Bunlara destek verip peşinden gidenlerin imanı yoktur. Allah yeryüzünde kendi sisteminin dışındakileri kökünden kazımak ve kendi sistemini hâkim kılmak ister. Tağutî sistemlere destek veren, onlar için savaşan kişilerin ameli küfürdür. Allah dışında kendisine ibadet edilen her şey tağuttur. Türk Ordusu hem tağutları korumakta hem onlara destek vermektedir. Muvahhidlerin önündeki engellerden biri de bu asker ve polislerdir. Tağutları ve sistemlerini koruyan bu askerler ve polisler olmasaydı, onları yerle bir etmek çok daha basit olacaktı. Bu kişiler hem tağutu reddetmediği için hem de koruduğu için ikinci bir küfrü daha işlemiş olmaktadır. Tağutun reddedilip inkâr edilmesi gerekirken bu şekilde destekleyip onlar için savaşarak devamı sağlanmış olur ki buda en büyük küfürdür.²²¹

Tağut'un askeri olup ona hizmet eden, onun için savaşan, bu asker ve polislere yardım eden herkes Nisa 60. ayette buyrulduğu üzere ittifakla kâfirdir.²²²

Tağut Erdoğan Türkiye'yi PKK'lılara ve Haçlılara sattı. Türkiye topraklarını Özgür Suriye Ordusuna açarak Şam topraklarında birçok Müslüman'ın ölümüne sebep oldu. Şam'daki Müslümanları öldürmek için Türkiye'nin askerî hava üslerini haçlıların uçaklarına açtı. Türk halkını Haçlı Amerika'ya satarak köle yaptı. Bu sebeple pek yakında ülkenin doğusu PKK'nın, batısı ise haçlıların eline geçecek. O zaman fesadı yayıp çocuklarımızı öldürecekler, kadınların ırzına geçip sizi köle yapacaklar. Bu sebeple Türk Halkı, bir an evvel bu tağutlara karşı ayaklanıp savaşmalıdır. Demokrasiyi, laikliği, beşeri kanunları, kabirperestliği ve bunların dışındaki

220 Rumiya, Zilhicce 1437, S. 1, s. 10.

221 Konstantiniyye, Rebiulahir 1436, S. 5, ss.7-9.

222 Akide ve Menhec Meselelerini Beyan Eden İlmi Silsile, Zilhicce 1438, 5. Halka s.

tağutları inkâr etmelidir ki ancak o zaman savaşınız Allah yolunda cihad ve ölümlerinizi Allah katında şehit olur.²²³

Müslümanların başarısızlığı ise düşmanları sebebiyle değil, kendileri sebebiyledir. Çünkü Müslümanlar isyan ve günahlara dalarak kâfirlere fırsat vermiştir. Mü'min kimseler günahlara bulaşmadıkça kendilerine bir yenilgi gelmeyecektir. Bu sebeple yenilgi varsa Müslüman kendini hesaba çekmelidir.²²⁴

Allah'ı Teâlâ Firavunu boğmuş, nice toplulukları helak etmiştir. O'nun yolunda savaşırırsanız, mücahitlerin eliyle Amerika'yı, Rusya'yı, onların dostlarını en şiddetli bir azapla hezimete uğratacaktır. O'nun yolunda savaştığınız sürece bu Allah'ın vadidir. O halde ister hafif ister ağır olsun cihada koşarak Allah'ın davetine icabet edin. Eğer arkanızı dönüp cihat topraklarını terk ederseniz, kıyamet günü Allah'tan nasıl kaçacaksınız?²²⁵

B. Nîsâ Sûresi 76. Âyet'in Bazı Tefsirlerdeki Yorumu

Öteden beri Müslümanlara eziyet eden müşrikler, Medine'ye hicretten sonrada bir kısım Yahudilerle iş birliği yaparak Bedir, Uhud ve Hendek savaşları sonrasında Müslümanları bu yeni yurdundan da yok etmeyi amaçlamışlardı. Ancak bunu başaramayınca hicrî altıncı yılda Hudeybiye Antlaşmasını yaptılar. Buna göre bundan sonra Müslüman olup Mekke'den kaçanlar iade edilecekti. Bu durumda hicret imkânı bulamayan veya iade edilen Müslümanlar Mekke'de kaldı ve ailesiyle beraber çeşitli zulüm ve baskı görmeye devam ettiler. Bu şekilde yaşayan Müslümanlar, müşriklerin eziyeti arttıkça Allah'a dua ediyor, bir kurtarıcı veya kurtuluş yolu arıyorlardı. Konumuz olan ayetin, bir önceki ayetle beraber bu niyaza bir cevap olduğu ifade edilmektedir.²²⁶ Allah'ı Teâlâ zulme uğrayan bu müminlerin dualarının kabulünün alameti olarak, Hz. Muhammed'in eliyle Mekke'nin fethini nasip etti. Bu durumda anlaşılan, savaş ile bir yeri işgal etmenin amacı, Allah rızası için zulme uğrayanları kurtarmak, Allah'ın adaletini ve rahmetini yaymaktır.

223 Konstantiniyye, Zilhicce 1436, S. 3, s. 65.

224 Konstantiniyye, Rebiülahir 1437, S. 5, s. 30.

225 Konstantiniyye, Safer, 1437, S. 4, s. 53.

226 Karaman ve öte., *Kur'an Yolu*, C. 2, s. 95.

Aksi hallerde yani zulüm ve baskıyı artırmak, istila etmek, sırf tecavüz ve saldırı için savaşmak, İslam'a göre asla meşru olmayıp reddedilmiştir.²²⁷

Bununla beraber anılan bu tarihi bağlam ilişkisini aşan boyutları vardır. Bu manada en önemli husus, savaşın ahlâkî ve hukukî amaçlarının belirlenmesi ve onun bu ilkeler doğrultusunda amacından saptırılmaması gerektiği ifade edilir. Kur'an'daki savaş ayetleri incelendiğinde İslam'ın ancak zulmü, haksız saldırıyı, din yüzünden baskıyı kaldırmak için buna izin verdiği ifade edilir. Konumuz olan âyet'i kerimede de Allah rızasını elde etmek ve zulme engel olup adaleti tesis etmek gibi iki önemli amaç zikredilmiştir. Dolayısıyla Allah rızası için savaşmak, adalet, hukuk ve hakkaniyet gibi ilkeler uğrunda savaşmak demektir. İslam'a inanmayan kimselerinde doğal olarak bir önderleri, baş eğdikleri, tanrıları olacaktır. Kur'an bu kimseleri tağut olarak nitelemektedir. Bu tağutlara tabi olanların amaçları ise adalet ve hukuk gibi ilkeler olmadığından yaptıkları zulümdür.²²⁸

Ayrıca Allah'u Teâlâ bu âyet'i kerimede şeytanın ve onun dostlarının hilelerinin zayıf olduğunu bildirmiştir. Onlar bir taassup halinde oldukları için ne Allah'ın sevabını ümit ederler nede cezalandırmasından korkarak haksız yere savaşmaktan çekinirler. Oysa mü'minler Allah'ın rızasını ümit ederek savaşır ve yine Allah'tan korkarak haksız yere savaşmaktan uzak dururlar. Bu şekilde mü'minler bilinçli bir şekilde savaşmış olur. Zafer kazanırsa ganimet elde edeceğini, öldürülürse Allah katında mükâfat alacağını bilir. Kâfirler ise hem öldürülme korkusu olduğu, hem de ahiretten bir beklentileri olmadığı için manevî bakımdan korku içinde ve zayıftırlar.²²⁹

Allah'u Teâlâ cihadı farz kılınca dikkate alınacak olan hususun onun şekli değil, niyet ve maksadı olduğu ifade edilmiştir. Bu âyette müminlerin ancak Allah'ın rızası uğrunda ve kelimesini yüceltmek maksadıyla savaşması gerektiği belirtilerek, yaptığı her işte Allah'ın rızasını gözetmeyen kimsenin tağutun yolunda olduğu bildirilir. Allah'u Teâlâ, yolunda savaşan

227 Yazır, *Hak Dini*, C. 2, s. 1394.

228 Karaman ve öte., *Kur'an Yolu*, C. 2, s. 95.

229 Taberi, *Câmi'ul Beyân*, C. 7, s. 229.

kimselerden şeytanın dostlarıyla savaşmalarını istemiş ve onun hilekârlığının çok zayıf olduğunu bildirmiştir.²³⁰

Bu ayet’le ilgili cihâdî selefilik yorumunu incelediğimizde, Kur’an ruhuna tamamen aykırı, yıkıcı ve zalimce yorum yaptıkları görülmüştür. Allah’u Teâlâ zulmün, adaletsizliğin, fesadın, bozgunculuğun karşısında durmayı ve bunları yok etmeyi belli şartlar dâhilinde ve İslam Hukuk İlkeleri doğrultusunda tavsiye etmiştir. Cihadi selefilik ise, istenilen şartları ve İslam Hukuk İlkelerini göz ardı ederek Allah’ın emrini yerine getirdiğini iddia etmiş ancak bahsedilen zulmün kaynağı konumuna düşmüştür. Bunu yaparken de Kur’an ayetlerine atıfla, kurdukları sözde İslam devleti dışında kalan herkesi insafsızca tekfir ederek çok ağır ifadeler kullanmışlardır. Zaten cihâdî selefilik kullandığı bu üslubun kendisi başlı başına Kur’an ruhuna ve İslam ahlakına son derece aykırıdır. Âyet-i kerimeyi bazı ilkeler doğrultusunda yorumlamaları gerekirken, kendi yorumlarına ayeti uydurmaya çalıştıkları görülmüştür. Bu durumda ise istenilenin tam tersi, acımasız, saldırgan bir tutum içinde müntesiplerini motive ederek yeni katılımcıları da Allah yolunda cihat adı altında sözde hilafete biat etmeye çağırmaktadırlar.

Bazı tefsirlerden örneğini verdiğimiz yorumlarda ise müfessirlerin yorumlarının birbiriyle neredeyse aynı olduğu görülmüştür. Bu âyetten anladıkları ortak hususlar, Müslümanların gelişigüzel savaş yapmaması, bunun belli şartlar dâhilinde ve belli ilkeler doğrultusunda olması gerektiğidir. Her konuda olduğu gibi savaş konusunda da öncelikle halis bir niyet tavsiye edilerek belli hukuk kuralları çerçevesinde buna izin verilmiştir. Böyle olduğu zaman Müslümanlara ahiret mükâfatı vaad edilerek, müşriklere, kâfirle ve şeytanın dostlarına acı bir akıbetin olduğu bildirilmiştir.

230 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 10, s. 189.

8. Nisa Sûresi 104. Ayet-i Kerîme

وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا تَأْلُمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلُمُونَ كَمَا تَأْلُمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا

يَرْجُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٠٤﴾

Düşman topluluğunu takip hususunda gevşeklik göstermeyin. Siz acı çekiyorsanız şüphesiz onlar da sizin çektiğiniz gibi acı çekiyorlar. Üstelik siz Allah'tan, onların beklemedikleri şeyleri umup bekliyorsunuz! Allah her şeyi bilmektedir, hikmet sahibidir.

A. Cihadi Selefilik'in Yorumu

Kitap ehli müşrikler ve onların müttefiki olan mürted gruplar, gerek normal saldırılar gerekse hava saldırıları sonucu İslam devleti askerlerinden öldürülenlerin sayısını abartmaktadır. Bunların amacı şirki ortadan kaldırıp dini ikame etmek amacıyla Allah yolunda cihat eden mücahitlerin kalplerine korku salmaktır. Kâfirler, işleri maddî neticelere göre kıyasladığı için bunu alışkanlık haline getirmişlerdir. Devamında ise müşriklerin ölümlerinin ateşe, Müslümanların ölümlerinin cennete gideceği bildirilmiş ve şu yorumlar yapılmıştır;

Allah'ü Teâlâ'nın muvahhit kullarına, müşrikleri hedef alıp öldürme ve onlara karşı savaşı sürdürme, toprakları ve malları ellerinden alma konusunda, alınan yaraların kendilerini tüm bunlardan alıkoymaması yönünde emri her zaman için gelmiştir. Allah'ü Teâlâ'nın şu buyruğunda olduğu gibi: “Düşman topluluğunu takip etmede gevşeklik göstermeyin. Eğer siz acı duyuyorsanız, kuşkusuz onlar da sizin acı duyduğunuz gibi acı çekiyorlar. Oysa siz, Allah'tan onların ümit edemeyecekleri şeyleri umuyorsunuz. Kuşkusuz Allah her şeyi bilendir, hikmet sahibidir.” [Nisa, 104] Savaş hep zafer ve ganimetlerden ibaret değil. Aynı zamanda yara alma, acı, yorgunluk ve bitkinliğin olduğu gibi kalkanların, pazuların, malların ve uzuvların gitmesi de vardır.²³¹

Bu durumda muvahhitler, Allah'ü Teâlâ'ya yakınlaşmayı ve cihattaki sebatları sebebiyle O'nun yardımını daha çok üzerlerine çekmeyi ümit etmektedir. Savaş sırasında ellerinden gelen her şeyi yaparak Allah'a olan

231 Rumiyyah, Cemaziyelevvel 1436, S. 6, s. 13.

muhtaçlıklarını ortaya koyduklarında daha fazla ecir alırlar. Daha evvelde Müslümanlar nice tağuta ve küfür milletine karşı yılmadan savaşarak, Allah'ın izniyle nice zaferler elde etti. Aynı şekilde günümüzde ve özellikle son yirmi yılda mücahitler tüm şirk ve küfür milletlerine karşı savaşarak sancağını netleştirdi. Muvahhitler, Allah'ın izniyle yükselmeye ve gelişmeye devam etmektedir. Allah muvahhitlerin sayısını arttırdı, mallarını ve silahlarını çoğalttı ve bugün Müminlerin Emiri Şeyh Ebu Bekir El-Bağdadi tarafından yönetilen Müslüman topluluğun ihyasında onlara yardım etti. Müşrikler ise sürekli bir gerileme ve çöküş halindedir. Bu açıklamalardan sonra yapılan operasyonlar sonucu müşriklerin uğradığı zararlara özetle şöyle örnekler verilmektedir; yapılan saldırılar sonrasında müşrikler orta vadede turizm, sigorta, iç güvenlik maliyetleri ve sermaye göçü gibi sektörlerde büyük zarara uğramıştır. Uzun vadede ise, asker maaşları ve tazminatları, artan bütçe açığı, işsizlik artışı, silah, cephane ve ekipmanlar gibi hususlarda zarara uğramışlardır. Bu açıklamaların hemen devamında bir örnek olarak sundukları “mübarek İstanbul operasyonu aydınlatması” ifadesi ve bazı açıklamalar yer almaktadır. Mücahitler ne zaman müşriklere bir zarar verse küfür ehli dilleri ve kaleleriyle bunu farklı yansıtarak, muvahhitleri karalamaya çalışıyor. Yılbaşı kutlamaları sırasında hedef alınan müşrikleri masum gibi göstererek ortalığı ayağa kaldırdılar. Allah bu saldırıyı düzenleyen kardeşimize izzet versin. Bu saldırı esnasında kendisini İslam'a nispet eden ve öldürülen kimsenin kanı da ayırım yapılamayacak şekilde müşriklerin arasına karıştığı için hederdir. Bu zararı aslında küfre yaklaştıran ameller işleyerek kendi kendisine vermiştir.²³²

Başka bir sayıda ise bu ayete atıf yaparak, intikam alacakları imasıyla bazı yorumlar yer almaktadır. Şimdiye kadar her türlü patlayıcı ve yakıcı silahla Müslümanları zalimce öldürenlere hak ettiği karşılık verilecektir. Onlar bizim askerlerimizi nasıl öldürdüyse bizde aynı şekilde öldüreceğiz yakarak öldürdüyse aynısını yapacağız. Bu size verilecek en hafif cezadır. Gelecek ise daha şiddetli ve acı olacaktır. Bizim yaptığımız her şey Kur'an'a ve Sünnete uyundur. Bizi eleştirenler, öncelikle kendi ülkelerindeki tağutların

232 Rumiya, Cemaziyelevvel, 1436, S. 6, s. 20.

ve kâfirlerin bizi nasıl öldürdüğüne bir baksın. Vicdanımız varsa İslam devletine değil, onlara dil uzatırız. Onlar bizim askerlerimizi yaktığı gibi bizde yakacağız, çocuklarımızı yetim, eşlerimizi dul, annelerimizi gözü yaşlı bıraktıkları gibi bizde aynısını yapacağız.²³³

B. Nîsâ Sûresi 104. Âyet'in Bazı tefsirlerdeki yorumu

Bu âyet-i kerimenin Uhud savaşı sonrası, Müslümanların düşmanı takip konusunda gevşek davranmaması talimatına işaret ettiği ve zayıf veren Müslümanları teselli amacıyla indiği rivayet edilir. Abdullah b. Abbas'tan rivayet edilen hadiseye göre, Uhud savaşında Müslümanlar zayıf verince Resulullah Uhud dağına çıkarak Ebu Süfyan ile arasında geçen konuşmada, Müslümanların ölümlerinin cennete, müşriklerinin ölümlerinin cehenneme gideceğini bildirmiş, Ebu Süfyan ise kendilerinin putlarından dolayı daha üstün olduğunu söylemiştir. Bu konuşmalar üzerine bu âyet'in nazil olduğunu bildirmiştir.²³⁴

Allah'ı Teâlâ mü'minlere, müşriklerle olan savaşta onlardan daha fazla sabır göstermelerini ve sabır konusunda onlardan üstün gelmelerini tavsiye etmektedir. Acı duyma konusunda müminlerle ortak acıyı hisseden müşriklere bu acı engel olmazken, müminler, hiçbir beklentileri olmadığı halde savaşan bu müşriklerden daha azimli olmalıdır. İlâhî mükâfat ve cezayı, haşır ve neşri inkâr eden müşrikler bile savaşta gayret göstermektedir. O halde kendilerine büyük mükâfatlar hazırlanan, savaşmamaları halinde ise cezaya çarptırılacak olan müminlerin daha fazla sabırlı ve azimli olması gereklidir.²³⁵

Âyet ile ilgili bu rivayetlerin yanında manasının tüm zamanları kapsadığı, bütün düşmanları ve savaşları içine aldığı ifade edilmiştir. Buna göre müminler her zaman düşmanları hakkında bilgi sahibi olmalı, barışı devamlı kılabilmek için her daim düşmanlarıyla savaşa hazır olmalıdır. Bu durum mümine daha çok yakışmaktadır. Çünkü inkârcıların elde edeceği kazanç bu dünya ile sınırlı iken, mümin ise hem bu dünyada huzur ve güven içinde

233 Rumiya, Rebiülevvel 1438, S. 4, s. 20.

234 Taberi, *Câmi'ul Beyân*, C. 7, s. 455.

235 Razi, *Tefsîr-i Kebîr*, C. 11, ss. 31-32

yaşamak, hem de ebedî mutluluk fırsatını yakalamak gibi ümit sahası çok geniş teşviklere mazhardır.²³⁶

Bu ayetle ilgili cihadi selefilik, müntesiplerine sürekli bir savaş halini, barış ortamındaki islâmî ilkeleri göz ardı ederek sürekli olarak saldırgan bir tutum içerisinde olmalarını tavsiye ettiği görülmüştür. Allah yolunda cihatta sebatın gerekliliği düşüncesiyle, dünyadaki bütün milletlere karşı savaş halinde olacaklarını, bu uğurda bazen kayıplar yaşasalar da bunun karşılığının cennet olduğunu, her ne olursa olsun kendilerinin uğradıkları zararın misliyle hatta fazlasıyla intikam alacaklarını bildirip müntesiplerini motive ederek bu durumun devamlılığını sağlama gayreti içindedirler. Bu amaç doğrultusunda yaptıkları canlı bomba vb. saldırılar sonucu, karşı tarafa verdikleri zararı orta vadede ve uzun vadede olmak üzere çeşitli yönlerden ele almaktadırlar. Ayrıca dünyanın çeşitli bölgelerinde ve özellikle İstanbul'da yapılan bazı saldırılardan bahsederken “mübarek” olarak değerlendirmektedirler.

Bazı tefsirlerden örneğini verdiğimiz yorumlarda ise, âyet-i kerimede kastedilen mana çok farklı yorumlanmıştır. Öncelikle tarihi bağlamı göz önünde bulundurularak Müslümanların Allah yolundaki her gayretinin büyük bir karşılığı olacağı, cennet nimetleri ve Allah'ın rızasına nail olacakları anlaşılmış. Diğer taraftan kâfirlerin ve müşriklerin böyle bir beklentisi olmadığı halde mücadele ettiği bildirilmiş ve Müslümanların çok daha fazla gayret göstermesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu yorumların yanı sıra âyet'i kerimenin tüm zamanları kapsadığı ve bu durumda barış ortamının devamlılığı amacıyla, Müslümanların çağın gerektirdiği şartlarda küfür milletlerini yakından takip edip onlar hakkında bilgi sahibi olması ve her daim çalışarak bir adım önde olması gerektiği ifade edilmiştir.

236 Karaman ve öte., *Kur'an Yolu*, C. 2, s. 133.

9. Tevbe Sûresi 14, 15, 16. Âyet-i Kerîmeler

قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ ﴿١٤﴾ وَيُذْهِبِ
غَيْظَ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٥﴾ أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ
الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِجَنَّةٍ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ
﴿١٦﴾

Onlarla savaşın ki, Allah onları sizin elinizle cezalandırsın, onları rezil rüsvâ etsin, sizi onlara karşı başarılı kılsın, inananların yüreklerine su serpsin, kalplerindeki öfkeyi yatıştırın. Allah dilediğinin tövbesini kabul eder. Allah bilmekte, hikmetle yönetmektedir. Yoksa Allah sizden cihad edenleri ve Allah'tan, peygamberinden ve müminlerden başkasını sırdaş edinmeyenleri ortaya çıkarmadan, kendi halinize bırakılacağınızı mı sandınız? Allah yapıp ettiklerinizden haberdardır.

A. Cihadi Selefiliğin Yorumu

Bu ayetler, yukarıda aktardığımız Nisa sûresi 76. âyeti ile beraber aynı yoruma tabi tutulmuş, devamında yine Tevbe sûresinin 24. ayetini de örnek olarak bir arada yorumlamışlardır. Bu ayetler kapsamında yaptıkları fiillerin, eylemlerin ve operasyonların Kur'an'ın emri olduğunu ifade ederek, bunu eleştirenlerin özellikle Türkiye'de yaşayan kimselerin kâfir olduğu ifade edilmiştir. Bunun sebebi ise kısaca şöyle ifade edilir: Bu kişiler satılmış olduğundan zerre kadar imanları yoktur. Eğer az bir imanı olsaydı, bizim öldürme şeklimizi değil, zalim kâfirlerin öldürme şeklini eleştirirlerdi. Bizim Allah'ın emrini yerine getirmek için kafa kesmemizi değil, kâfirlerin masum Müslümanların kafasını kesmelerini ve bombalarla koparmalarını eleştirirlerdi. Ayrıca kâfirlerin yaptıkları karşısında üç kuruş para için ayetleri gizlemezlerdi. Allah'ın laneti zalimlerin ve destekçilerinin üzerindedir.²³⁷

Yine başka bir sayıda özel makale olarak yayınlanan İslam Devleti'nin resmî sözcüsü Ebu'l Hasan el-Muhacir'in konuşmaları 'size söylediklerimi hatırlayacaksınız' başlığı altında mücahitlere bir sesleniş olarak özetle şu şekilde yayınlanmıştır; Allah yolunda cihad eden tüm mücahitler kor ateşi

237 Rumiya, Cemaziyelevvel 1438, S. 6, s. 13.

elinde tutan, sabreden ve dinin ve namusun koruyucu bekçileridir. Bu mücahitler, cesaretleri ve yürekliliği ile küfür milletlerini ve riddet ordularını korkutup tüm dünyayı dehşete düşürdüler. Bu yolda çekilen sıkıntılar yalnızca temizlerin pislerden ayrılması için Allah'ın rahmetiyle kullarını imtihan ettiği halkaların bir sonucudur. Daha evvelde nice sıkıntılar ve zorluklar yaşadık ancak hepsinden dimdik ve daha güçlü bir şekilde çıktık. Bizim bu azmimiz sonucu kâfir ve mürted ordular, hilafet topraklarına görülmemiş bir saldırı başlattı. Bu manada haçlı Amerika, Mecusi İran, laik Türkiye, ateist Kürtler ve Arapların tağut orduları arasında fark yoktur, hepsi birdir. İslam'a karşı Putin'le kafa kafaya verip komplolar kuran tağut Erdoğan ve diğerleri olanca güçleriyle üzerinize gelip sahanıza girdi. O halde bunlara karşı Allah'tan yardım dileyip sabredin ve olanca gücünüzle mücadeleye devam edin.²³⁸

Konstantiniyye dergilerinde de bu ayetlere sıkça atıf yapılmış ve benzer yorumlar “Ey Amerika, Ey Haçlılar, Ey yahudiler, Ey Mürtetler” nidalarıyla özetle şöyle zikredilmiştir: “Bizler bu ayetler gereği Allah'ın vadine yakînen inanıp zaferi bekliyoruz. Ordularımız ve topluluklarımız bizi asla korkutamayacaktır. Tehditleriniz ve saldırılarınız bizi asla yaptıklarımızdan vazgeçirmeyecektir. Birkaç liderin öldürülmesini zafer zannetmeyin. Bir şehri veya biraz toprak parçasını kaybetmekte yenilgi değildir. Bizler nefislerini cennet karşılığında satan Kur'an ehliyiz. Bizim amacımız makam mevki veya değersiz bir toprak parçasını elde etmek değildir, öyle olsaydı tüm dünyaya karşı savaşmazdık. Yüce kitabımız Kur'an bizlere istisnasız bütün dünya ile savaşmamızı emrediyor. Bizler rabbimizin şeriatını yerine getiriyoruz. Bu konuda seçme hakkımız olsaydı seçerdik, bu bir görüş olsaydı dönerdik, anayasa olsaydı değiştirirdik, hevâ ve heves olsaydı vazgeçebilirdik. Ancak o apaçık bir Kur'an emridir”.²³⁹

O halde bütün kâfirleri ve mürtetleri ağır bir yenilgi beklemektedir. İslam Devleti'ne karşı savaşan herkes pişman olacak ve ağır bedeller ödeyecektir.²⁴⁰

238 Rumiya, Rebiülevvel 1438, S. 4, ss. 4-5.

239 Konstantiniyye, Zilkade 1437, S. 7, s. 51.

240 Konstantiniyye, Rebiulahir, 1437, S. 5, s. 49.

Diğer sayılarda da benzer yorumlar yer almakta ve neredeyse hepsinin ortak noktası müntesiplerini cesaretlendirme, şehitlik arzusunu muhafaza etme ve çekilen sıkıntılara sabredildiği takdirde, sonunda zaferin Allah'ın vaadi olduğu yönündeki telkinlerdir. İman eden biri bu ayetleri okuduktan sonra bu tavsiyelerden başka bir yolu yoktur teması işlenmektedir.²⁴¹

B. Tevbe Sûresi 14, 15, 16. Âyetlerin Bazı Tefsirlerdeki Yorumu

Tefsirlerde bu âyetler, konunun bütünlüğünü muhafaza etme gereği genelde önceki iki veya üç ayette dâhil edilerek küme olarak ele alınmıştır. Âyet-i kerimelerin öncesinde savaşa girme sebepleri hakkındaki açıklamalardan savaşa neyin amaçlanması gerektiği ifade edilir. Buna göre İslam'da savaştan maksat sırf karşı tarafa zarar vermek, gözünü kan bürümüş insanlar gibi yakıp yıkmak, işkence ve eziyet etmek değildir. Savaştan beklentinin hep bir ümidi korumak olduğuna dikkat çekilmiştir. Bu sayede sözüne riayet etmeyen düşmanın caydırılması amaçlanmıştır. Konumuz olan ayetlerde ise müminler kendilerini kişisel arzu ve çıkarlarının pençesine bırakmayacak, davranışlarının meşruiyetini her daim düşünecektir. Kalplerdeki kin ve öfkeyi giderenin, gönüllere ferahlık verenin, dilediğinin tövbesini kabul edenin Allah olduğu hatırlatılarak müminlerden hareketlerini bu inanca göre düzenlemesi istenmektedir. Allah'ın emri gereği haksızlıklarla savaşırken dinin çizdiği sınırları muhafaza etmek, ilâhî imtihanın bir parçasıdır.²⁴²

Âyetlerdeki savaş emri üzerine beş hikmet bina edilmiştir. Bunlar;

- a. Ta'zip: Suçluya veya saldırgana hak ettiği cezayı vermek,
- b. İhza: Saldırganı zelil ve perişan bir hale getirip etkisiz kılmak,
- c. Nusret: Müminlerin şerefini yüceltmek,
- d. Şifay-ı sadr: eziyet görmüş müminlerin gönüllerini ferahlatmak,
- e. Öfkeleri giderme: galip tarafı da mağlup tarafı da yeni kinlerden koruyup hakkın yerini bulması olarak ifade edilir.²⁴³

241 Konstantiniyye Dergisi, Şevval 1436,S. 2, s. 45, Konstantiniyye Dergisi, Safer 1437, S. 4, s. 53.

242 Karaman ve öte., *Kur'an Yolu*, C. 2, s. 736.

243 Yazır, *Hak Dîni*, C. 4, s. 2471-2473.

Savaştaki asıl gaye Allah'ın Yardımına ve Nusret'ine kavuşmaktır. Savaş sebebiyle düşman zillete düşse, ancak diğer taraftan müminler zarar uğrasa savaştan beklenen fayda sağlanmamış olur. Bu sebeple sadece cezalandırma veya düşmanı küçük düşürme savaşın hedefi değildir. Savaşın esas hedefi Allah'ın Yardımını ve Nusret'ini celp etmektir. Aksi halde galip tarafın gönlünü okşayan geçici başarılar, daha büyük bir fitnenin başlangıcı olabilir. Âyet'i kerimelerde bahsedilen beş faydanın ortaya çıkma sebebinin tevbe ile ilgili olduğu da ifade edilir. Bu tevbe iki taraf içinde söz konusudur. Ayrıca Mekke'nin fethi örneğinde olduğu gibi bazı söz dinlemez kâfirler, Müslümanların bu başarısını ve zaferini görünce tevbe edebilirler. Müminlerin ise imanını güçlendirip hakka bağlılıklarını arttırarak beşerî fitratı icabı işledikleri günahlarına tevbe etmesine vesile olur.²⁴⁴

Bu ayetlerin bağlamıyla ilgili Benî Kâ'b ile Huzâ'nın savaşı olayı nakledilir. Huzâ'a, müşrikler ile yapılan antlaşmada Hz. Peygamber tarafında idi. Ancak Mekkeli kâfirler Benî Kâ'b'a gizlice silah yardımı yaparak antlaşmayı bozunca Hz. Peygamber onlarla savaşmayı helal kıldı. Huzâ'a'dan Amr b. Abdi Menaf Medine'de bineğinin üzerinde bir şiir okuyarak yardım isteyince, Hz. Peygamber'in gözlerinin yaşardığı rivayet edilir. Bunun üzerine Hz. Peygamber bir buluta bakarak, Huzâ'nın Benî Kâ'b'a karşı zafer kazanacağını müjdelemiştir. Sonrasında Hz. Peygamber Mekke'yi fethetmiş ve 'mümin bir kavmin göğsüne şifa' olarak bu ayetlerin indiği rivayet edilir.²⁴⁵

Buna benzer bir rivayeti ise Kurtubî şöyle nakleder;

Yüce Allah'ın: "Ve mü'min bir topluluğun gönüllerine şifa versin" buyruğu ile kastedilenler, Mücahid'den naklettiğimize göre Huzaaoğullarıdır. Çünkü Kureyşliler onlara karşı Bekroğullarına yardımcı olmuştu. Huzaalılar ise Peygamber (sav)'in tarafında antlaşmada yer almışlardı. Bekroğullarına mensup birisi Resulullah (sav)'ı hicveden bir şiir söylemişti. Bunun üzerine Huzaalılardan birisi ona: Eğer bu şiiri bir daha okuyacak olursan, senin ağzını kırarım. Bekroğullarına mensup kişi bu şiiri

244 Yazır, *Hak Dini*, C. 4, s. 2.

245 Mukâtil b. Süleyman, *Tefsîru Mukatil b. Süleyman*, Tahkik: Abdullah Mahmud Şehhâte, Beyrut: Müessesetü't-Tarîhi'l-Arabî, 2002, C. 2 s. 160.

bir daha okuyunca, gerçekten ağzını kırdı ve aralarında çarpışma baş gösterdi. Huzaalılardan bazılarını öldürdüler. Bunun üzerine Huzaalı Amr b. Salim, bir kaç kişiyle birlikte Peygamber (sav)’in huzuruna gitti ve ona durumunu haber verdi. Hz. Peygamber, mü’minlerin annelerinden Meymune’nin odasına girip: “Üzerime su dökün” diye buyurdu ve yıkanmaya başladı. Yıkanırken de: “Eğer Kâ’b oğullarına (ki bunlar Amr b. Salim’in kavmi olan Huzaalıların bir koludur) yardım etmeyecek olursam, yardım görmeyeyim” diye buyurdu. Daha sonra Resulullah (sav) gerekli hazırlıkların yapılmasını ve Mekke’ye çıkılmasını emretti, bunun sonucunda da Mekke fethedildi.²⁴⁶

Bu âyetlerle ilgili cihadi selefliğin yorumunda, diğerlerinde olduğu gibi şiddeti adeta karakter edinmiş bir tutum içerisinde oldukları görülmüştür. Âyet-i kerimelerdeki ifadeleri, tefsir ilmi için gerekli olan birçok ilkedен uzak, Kur’an ruhunu hiçe sayarak faaliyetlerine uygun bir şekilde yorumlamışlardır. Yaptıkları faaliyetleri Kur’an’a dayandırırken, Kur’an ilkelerini göz ardı etmişlerdir. Ayrıca yorumlarında herhangi bir ihtimale mahal vermeyip, nüzul sebebi, bağlamı, siyak-sibakı, nasih-mensuh gibi ilimlerden uzak kaldıkları halde, Murâd-ı İlâhî’nin kendi yorumları olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Hâlbuki bazı tefsirlerden örneğini verdiğimiz yorumlarda, müfessirlerin Kur’an ruhu ve tefsir ilmi için gerekli olan ilimleri dikkate alarak, cihadi selefliğin yorumlarının neredeyse tam tersi sonuçlara ulaştıkları görülmüştür. Allah’ın emri ve en faziletli amellerden olan cihad ibadetinin belli ilkeler çerçevesinde olması gerektiği ve bunun sonucunun İslam hikmetine uygun olması gerektiği ifade edilmiştir. Savaştan beklenen hikmetin gerçekleşmesi ise öncelikle neyin amaçlandığının ve bu amaca nasıl ulaşılacağına takdir edilmesine bağlıdır. Aksi halde Allah’ın emrini yerine getirip rızasına kavuşayım derken, zalimce bir tutum içerisine düşülebilir. Allah zulme mâni olmayı emretti diyerek, zulmün kaynağı konumuna düşülebilir.

Buraya kadar örneğini verdiğimiz ayetler ve yorumları, cihadi selefliğin tutumunu net bir şekilde ortaya koymaktadır. İncelediğimiz yayınlarında bu çalışmada ele alınan ayetlerin yanı sıra Nisa 97, Mü’minun 99-100, Haşr 8,

246 Kurtubî, *el-Câmiu Li Ahkâmi'l-Kur’ân*, C. 10, s. 130.

Nisa 97 gibi ayetlere olan atıflar da oldukça geniş yer tutmaktadır. Bu ayetler gereği kurdukları sözde İslam Devleti'ne hicretin zorunluluğu, İslam Dini'nin bu devlet dışında yaşanamayacağı, her Müslümanın bu devletin başındaki halifeye itaat ederek Allah yolunda cihada katılmasının *farz* olduğu ifade edilmektedir. Bu açıklamalarla beraber çeşitli ülkelerden kendilerine katılan müntesiplerinin yolculuk anılarını ve faziletini örnek olarak sunmaktadırlar²⁴⁷ Bununla beraber yayınların neredeyse tamamında radyo yayınları, himmet ofisi broşürleri, çocuklar için hazırlanan eğitici ve öğretici uygulamalar adı altında kendi fikir ve düşüncelerini sinsice empoze eden yayınlara ve çeşitli videolara erişim için birçok tanıtım yapılmaktadır.²⁴⁸

247 Dabık, Cemaziulahir, 1436, S. 8 s.36/ Rumiya, Zilhicce 1438, S. 13 s. 11/
Rumiya, Receb 1438, S. 8, s. 31

248 Rumiya, Zilhicce 1438, S. 13 s. 42/ Rumiya, Receb 1438, S. 8, s. 42

SONUÇ

Bu tezimizde ele aldığımız cihadi selefilik, modern selefilik'in içinden doğan ve beslenen bir akım olarak tanıtılmaktadır. O halde modern selefilik'in tarihsel gelişim süreci ve onu doğuran sebepler iyi anlaşılmalıdır. Selefilik denince, artık İslam'ın ilk dönemlerindeki gibi akla tek bir düşünce sistemi gelmemektedir. Önceleri faziletlerinden dolayı ashâb, tâbiîn ve tebeu't-tâbiîn anlaşılırken, ilerleyen zaman içerisinde İbn Teymiyye ile sistemleşen, sonraları ise modern selefilik veya yeni/çağdaş selefilik diye anılan akım anlaşılmıştır. Selefilik'i üç ana döneme ayıran ilim adamları, gelinen noktada modern selefilik'in, Selef-i Sâlihîn ile sadece isim benzerliği olduğunu ifade etmektedir. Modern selefilik'i doğuran, kırılma ve uçlanma noktasının müsebbibi Muhammed b. Abdulvehhâb'a nispet edilen Vehhâbîlik, öze dönüş ve bidatlerden arınma düşüncesiyle hızla yayılmış, Suudi Arabistan Krallığı'nın kurulması ve devletin resmî mezhebi hüviyetini kazanmasıyla iyice kökleşmiştir. İslah ve tecdid ilkesini gaye edinen modern selefilik, ılımlı politik hareketler, siyasal gruplar ve cihatçı söylemi ilke edinen gurupların doğuşuna zemin teşkil etmektedir. Bu çalışmamızda ele aldığımız gurup, cihatçı söylemi ilke edinen, tekfirci söylemi ve saldırgan tutumuyla bilinen cihâdî selefiliktir. Daha çok İşid/Daeş adıyla bilinen, Ortadoğu'da sözde bir devlet kuran, kendilerine bir halife tayin eden, yeryüzündeki tüm Müslümanları bu halifeye itaat etmeye ve emrine girip silahlı cihat yapmaya çağırarak, bu çağrıya uymayanları kâfir ilan edip öldürülmesinin vacip olduğunu söyleyen bu grup, aynı zamanda İslam'ı temsil edip yaşayan tek gurup olduklarını iddia etmektedir. Yaptığımız araştırma esnasında bu gurup, birçok ilim adamı tarafından *yeni hâricîler* olarak nitelenmiştir. Lakin kim nasıl nitelerse nitelesin, onlar kendilerini *Selef-i Sâlihîn* olarak takdim etmektedir. İslâm'ı temsil edip en güzel şekilde yaşadıklarını, bidat ve hurafelerden uzak durup dinin aslına döndüğünü, Selef-i Sâlihîn'i örnek alarak onlar gibi yaşadıklarını ifade eden Cihâdî Selefilik, tüm eylem ve söylemlerini de Kur'ân'a dayandırdıklarını iddia etmektedir. İşte problem de tam bu noktada başlamaktadır. Kendinden olmayan herkesi kolayca ve sert bir dille tekfir ederken, eleştiriye veya tavsiyeye asla tahammülü

bulunmamaktadır. Yaptıkları tüm eylemleri Kur'an'ın emri gereği yaptıklarını söyleyerek, binlerce masum insanın ölümüne yol açmışlardır. Zamanla tekfirci söylemi ve şiddet yanlısı tutumu iyice belirginleşerek, adeta karakteri haline gelmiş, bu tutumun ise Kur'an'ın emri olduğunu söyleyerek, ayet-i kerimeleri delil göstermişlerdir. Bunu yaparken binlerce ayetin içerisinden eylemlerine uygun belli bazı ayetlere atıf yapmışlar, ayetleri bağlamından kopuk, ideolojilerine uygun bir şekilde yorumlamışlardır.

Örneğin Tevbe 9/111. Ayetine (إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ)
يَقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدًّا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنْ

اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِنَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١١﴾

“Allah, kendi yolunda çarpışırken öldüren ve öldürülen müminlerin canlarını ve mallarını, karşılığında cennet vermek üzere satın almıştır. Bu, Allah'ın Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da yer almış gerçek bir vaadidir. Kim Allah'tan daha fazla sözüne bağlı olabilir! O halde yaptığımız bu alışverişten ötürü sevinin. İşte büyük bahtiyarlık da budur”;) atıfla cihad çağrısı yapmakta fakat “cihad” gibi önemli bir hususta ciddi bir anlam buharlaşması yaşayarak müntesiplerini ilkesiz bir şekilde öldürmeye ve öldürülmeye sevk etmektedirler. Yaptıkları bu çağrıya uymayanları ise kolayca tekfir etmektedirler. Daha vahim olan diğer bir durum ise, kendilerini “Allah'a iman etmeyen kimselere din adına hesap sorma” makamında görmeleridir. Aynı ayetin bazı tefsirlerdeki durumunu incelediğimizde ise tam ters bir durum ortaya çıkmaktadır. Çalışmamız esnasında bolca örneğini verdiğimiz bu tefsirlerde ayetler siyak-sibak, nüzul sebebi ve belli kaideler çerçevesinde ele alındığından, bu ayetteki öldürme ve öldürülme emri çok farklı anlaşılmıştır. Ayette emredilen bu öldürme fiilinin son çare olduğu, İslâm üzerinde düşünmek ve öğrenmek isteyenlere bu imkânın tanınması tavsiye edilmekte, zira önce öldürme eylemine gidilirse diğer önlemlerin ortadan kalkacağı ifade edilmektedir.

Cihâdî Selefilik, çalışmamızda da belirttiğimiz gibi “İslâm kılıç ve savaş dîni'dir” diyerek şiddet karakterli bir akım halini almıştır. Böylece Uluslararası düzeyde özellikle batı dünyasında gayr-i Müslimlerin

oluşturmak istediği “*islâmofobi*” algısına hizmet ederek, İslâm’ın bir “terör” dîni, Müslümanların ise terörist olduğu düşüncesini besler nitelikte faaliyette bulunmaktadırlar.

Yüce dînimiz İslâm, hayatın her anına hitâb eden, insanın doğruyu ve hakikati bulabilmesi ve hayatını ona göre yaşayabilmesi adına birçok ilke ve kurallar belirlemiştir. İbadetlerin kendi içerisinde bir takım kural ve kaideleri olduğu gibi, sosyal hayat ve karşılaşacağımız diğer durumlar ile ilgili nasıl hareket etmemiz gerektiği belirtilmiştir. Örneğin namazın, orucun, haccın vb. ibadetlerin farzları, vacipleri, sünnetleri, âdâbı, mekruhları bulunurken, komşuluk ilişkileri, sıla-i rahim, gayr-i müslimlerle olan ilişkiler, birlikte yaşama hukuku ve daha birçok konuda nasıl davranılması gerektiğiyle ilgili de bir takım kurallar belirlenmiştir. Bütün bu nizam ve intizamın sağlanabilmesi için, Hz. Peygamber kendi hayatında bizzat yaşayarak bütün mü’minlere “*en güzel örnek*” olmuştur. Bu tezde ele aldığımız *cihad* ve sonucu olan *şehadet* konusunun da İslâm’da önemi tartışılmazdır. Ayrıca yukarıda zikredilen ibadetlerin ve diğer hususların, birçok kural ve kaidesi olduğunu belirttik. Yemek yemenin bile bir usulü ve âdâbı varken, “*cihad*” gibi önemli bir amelinde bazı ilke ve şartlarının olması muhakkaktır. Hele bu amelin sonucu gerçekleşecek olan *şehadet makâmı*’nın İslam Dîni açısından değeri ve önemi mâlumdur. O halde son derece önemli olan cihâd’ın da bazı şartları, kuralları, usulü ve hedefi olacaktır. Çalışmamız esnasında İslâm’da savaş hukuku ve kuralları ile ilgili bir takım bilgiler paylaştık. Her ibadette ve diğer hususlardaki konularda olduğu gibi, kişiyi şehadet mertebesi gibi yüce bir makama ulaştıracak olan “*cihad*” içinde bazı ilkeler ve şartlar belirlenmiştir. Cihâdî Selefilik, bu ilkeleri göz ardı ettiğinden, yaptıkları faaliyetler terör eylemine dönüşmüş, son derece tehlikeli bir hal alarak birçok masum insanın hayatına mâl olmuştur. Yaptıkları eylemleri âyet-i kerimelerin emri olarak sunmalarında da yine ilkesiz ve kuralsız bir durum söz konusudur. Zira diğer ibadet ve ameller için nasıl bazı usullere dikkat etmek gerekiyorsa, Kur’an’a mana verirken de müfessirler ve İslâm âlimleri tarafından genel kabul görmüş bazı ilkeler belirlenmiştir. Çalışmamız esnasında belirttiğimiz bu ilkelere uyulmadığı zaman, Kur’an ruhuna tamamen aykırı, İslâm ümmetine fayda yerine zarar veren, İslâm’ın terör ve şiddet dini gibi

algılanmasına yol açan, özellikle batıda yeşertilmeye çalışılan islamofobi algısına hizmet eden bir durum ortaya çıkmaktadır. Ayrıca İslâm Dîni, cihad ne kadar önemli olursa olsun sadece o yönüyle ele alınamaz. Bu durum diğer konular içinde geçerlidir. Cihâdî sefîlik bu konuda da çelişkiye düşmektedir.

Sonuç olarak cihâdî sefîliğin Kur'an âyetlerine atıf yaparak "cihad" adı altında gerçekleştirdiği eylemlerin, aslında kendinden olmayan Müslümanlara karşı nefretin bir yansıması neticesinde şiddet eksenine kaydığı görülmüştür. Hal böyle olunca ayetlerdeki mana buharlaşarak, bağlamından kopuk, Kur'an'ın ruhuna ve emrine aykırı, İslâm dîni ile bağdaşmayan bir durum ortaya çıkmaktadır. Diğer bir durum ise, "cihad" kelimesinden sadece silahlı/kıtâl cihadını anlamaları veya öyle sunmalarıdır. Cihad kelimesindeki bu anlam buharlaşması da şüphesiz ki ayetlere olan yanlış yaklaşımın neticesidir. Cihattan maksadın karşı tarafın Müslümanlara saldırdığı durumlarda savunma savaşı karakterli bir manası da olduğu göz ardı edilerek saldırgan bir tutum sergilemişler, cihadı savunmadan çok bir tebliğ aracı olarak görmüşlerdir.

Araştırmamız esnasında dikkatimizi çeken diğer bir husus ise ayetlere olan bu yaklaşımın aynısının hadislere de uygulandığıdır. Bu durumda hadis alanında da bu ve benzeri çalışmaların yapılması önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- ACUN, Can, “Neo el-Kaide: Irak Şam İslâm Devleti”, *SETA: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı*, Ankara 2014.
- AKGÜN, Birol, ve BOZBAŞ Gökhan, “Arap Dünyasında Siyasi Selefizm ve Mısır Örneği”, *Akademik Ortadoğu: Altı Aylık Orta Doğu Araştırmaları Dergisi*, C. 7, S. 14, (2013), s. 5.
- AKSOY, Ersin, “Daiş ve Suriye İç Savaşında Daiş’in Rolü”, *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, C. 2, S. 2 (2016), s. 30.
- Al Hayat Medya. *Rumiyah Dergisi*, S. 1-13. H. 1437-1438.
- Al Hayat Medya. *Konstantiniyye Dergisi*, S. 1-7. H. 1437-1438.
- Al Hayat Medya. *Dabık Dergisi*, S. 8-9. H. 1436.
- Al Hayat Medya. *Akide ve Menhec Meselelerini Beyan Eden İlmi Silsile*, Zilhicce 1438
- Al Hayat Medya. *Hilafet Erlerinden Cihattan Geri Kalanlara Bir Mesaj*, Mektebetü’l Himme, 1438
- APAK, Âdem, “İslâm Tarihi Boyunca Sefel ve Selefilik Kavramlarının Anlam Serüveni”, *Tarihte ve Günümüzde Selefilik: Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı (08-10 Kasım 2013) İstanbul*, s. 39.
- ARSLAN, Hüsamettin, “Bağlam”, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, C. 1, İstanbul: Risale Yayınları, 1990.
- ATALAY, Hakan, *Islahat Hareketleri ve Selefilik*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2016.
- AYDIN, Muhammed, “Ayetleri Yorumlamada Düşülen Hatalar Üzerine Bir İnceleme”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 3, S. 4 (2001), ss. 120-121.
- AYDINLI, Abdullah, “Ehl-i Hadis”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 10, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1994.
- AYHAN, Bünyamin ve ÇİFTÇİ, Mehmet Emin, “İşid, Propaganda ve İslamofobi”, *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, C. 1, S. 1, (2018), ss. 22-23

- eI-BUHÂRÎ, Muhammed b. İsmail, *Câmiu's-Sahîh*, Beyrut: Daru İbn-i Kesîr, 2002.
- BÜYÜKKARA, Mehmet Ali, “Çağdaş İslâmî Akımlar”, İstanbul: Klasik Yayınları,
- BÜYÜKKARA, Mehmet Ali, “Vehhabîlik”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 42, Ankara: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2012.
- BÜYÜKKARA, Mehmet Ali, “Günümüzde Selefîlik ve İslâmî Hareketlere Olan Etkisi” *Tarihte ve Günümüzde Selefîlik: Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı (08-10 Kasım 2013)* İstanbul, s. 492.
- BÜYÜKKARA, Mehmet Ali, “11 Eylül’le Derinleşen Ayrılık, Suudî Selefîyye ve Cihâdî Selefîyye”, *Dînî Araştırmalar Dergisi*, C. 7, S. 20 (2004), s. 208.
- CÜNDİOĞLU, Düccane, “Kur’an’ı Anlama’nın Anlamı”, İstanbul: Kapı Yayınları, 2015.
- CÜNDİOĞLU, Düccane, “Sözlü Kültürden Yazılı Kültüre Anlamın Tarihi”, İstanbul: Kapı Yayınları, 2014.
- CÜNDİOĞLU, Düccane, “Anlamın Buharlaşması ve Kur’an”, İstanbul: Kapı Yayınları, 2015.
- ÇETİN, Abdurrahman, “Kur’an’ı Anlamanın Önemi ve Bu Konudaki Çalışmalar”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 9, S. 9 (2000), ss. 200-201
- DEMİR, Recep. *Kur’an Tefsirinde Tarihselci Yöntem*, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2004, YÖK: Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 190118).
- DEMİR, Recep. “Kur’an Tefsirinde Tarihselci Yöntem”, *Tarih, Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, C. 1, S. 1 (2002), s. 44.
- Din İşleri Yüksek Kurulu, “*Daiş’in Temel Felsefesi ve Dînî Referansları Raporu*”, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara 2015.
- ERSÖZ, Resul, *Selefîlik ve Selefî Tefsir Anlayışı*, (Doktora Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2017, YÖK: Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 459879).
- <https://himmetofisi1.wordpress.com/> (Erişim: 10.04.2019)

- <https://tevhidvesunnet.wordpress.com> (Erişim: 10.04.2019)
- İŐICIK, Yusuf, “Kur’an-I Kerîm’in Terceme Edilmesi ve Âyetlerinin Sıhhatli Anlaşılması Konusunda Bazı Mülâhazalar”, *Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, C.1, S. 11 (2001), s. 52.
- İZUTSU, Toshihiko, *Kur’an’da tanrı ve insan*, çev. M. Kürşad Atalar, İstanbul: Pınar yayımları, 2016.
- İZUTSU, Toshihiko, *Kur’an’da Dinî ve Ahlakî Kavramlar*, çev. Selahattin Ayaz, İstanbul: Pınar Yayınları, 2013.
- İŞCAN, Mehmet Zeki, “Selefilğin Temel Esasları ve Sosyo-Politik Arka Planı”, *Tarihte ve Günümüzde Selefilik- Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı, (8-10 Kasım 2013)*, İstanbul 2014, s. 104.
- İŞCAN, Mehmet Zeki, “Tarih Boyunca Selefî Söylem”, *İlâhiyat Akademi, Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi*, C. 1, S. 1-2, (2015), s. 12.
- el-KÂDÎ, Abdulfettah, *Esbâb-ı Nüzul*, çev. Salih Akdemir, Ankara: Fecr Yayınları, 2013.
- el-KAFİYECİ, Muhyiddin Ebu Abdillah Muhammed b. Süleyman, *Kitâbu’t-Teysîr fî Kavâidi İlmî’t-Tefsîr*, çev. İsmail Cerrahoğlu, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1974.
- KARAMAN, Hayettin ve öte. *Kur’an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2006.
- el-KAVSÎ, Müfrih b. Süleyman, *Selefilik, Tanımı, Tarihi, Alanları, İlkeleri ve Özellikleri* çev. Ahmet İyibildiren, İstanbul: Guraba yayımları, 2013.
- KIRBAŐOđLU, Mehemet Hayri, “Selefilik, Soruşturma II”, *İlâhiyat Akademi, Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi*, C. 1, S. 1-2, (2015), s. 327.
- KIRCA, Celal, “Kur’an’ı Kerîm’in Türkçe Çevirilerinde Metodolojik Anla(ma)ma Sorunları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 40, (2014), s. 26.
- KIRCA, Celal, “Hayatın İçinde Hayatla Birlikte Kur’an’ı Anlama”, Marifet Yayınları, İstanbul: 2010, ss. 169-171.

- KIRCA, Celal, “Mûsâ Cârullâh’a Göre Kur’ân’ın Doğru Anlaşılmasındaki Mantık Sorunu Üzerine Bazı Düşünceler”, *Kur’an Mesajı, İlmî Araştırmalar Dergisi*, C. 2, S. 22,23,24 (1999), ss. 113-114.
- KIRCA, Celal, “Kur’ân’ı Anlama Sorunları ve Yöntemleri”, *Bilimname*, C. 26, S. 1 (2014) s. 14.
- KIRCA, Celal, “Bir Anlama Sorunu Olarak Kur’an Yorumlarında rasyonalizasyon”, *Tarihten Günümüze Kur’an’a Yaklaşımlar*, (2010), s. 32.
- KOCA, Ferhat, “İslâm Düşünce Tarihinde Selefilik, Tarihsel Serüveni ve genel Karakteristiği”, *İlahiyat Akademi Dergisi*, C. 1, S. 1-2 (2015), s. 17.
- KOÇAK, Süleyman, “Açık ve Anlaşılır Bir Kur’an Çevirisinin Temel İlkeleri”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 1 (2008), s. 309.
- eI-KURTUBÎ, Muhammed b. Ahmed, *el-Câmiu Li Ahkâmi'l-Kur’ân Ve'l-Mübeyyinu Limâ Tedammenehû Mine's-Sünneti Ve Âyi'l-Furkân*, Tahkik: Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Lübnan: Müessesetür-Risale, 2006.
- KUTLU, Sönmez, “Selefilik, Soruşturma II”, *İlahiyat Akademi, Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi*, C. 1, S. 1-2, (2015), s. 327.
- eI-KUŞEYRÎ, Müslim b. Haccâc, *Sahîhu Müslim Kitâbu'l Cihad ve's-Siyer 3*, Tahkik: Nizar b. Muhammed Elfâryâbî, Beyrut: Daru Taybe, 2006.
- ÖMER, Ahmet Muhtar, “Bağlam Teorisi”, *Bilimname*, C. 20, S. 1, (2011), s. 198.
- ÖZ, Mustafa, “Muhammed b. Abdülvehhâb”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 30, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2015.
- ÖZERVARLI, M. Sait, “Selefiyye”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 36, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2009.
- ÖZTÜRK, Mustafa, *Tefsirin Halleri*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.

- ÖZTÜRK, Mustafa, *Kuran Dili ve Retoriği*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- ÖZSOY, Ömer, “Kur’an Hitabının Tarihselliği ve Tarihsel Hitabın Nesnel Anlamı Üzerine”, *İslâmî araştırmalar Dergisi*, C. 9, S. 2 (1996), s.123.
- er-RÂZÎ, Fahrüddîn, *Tefsîrû'l-Fahri'r-Razî el-Müştehir bi't-Tefsîri'l-Kebîr ve Mefâtîhi'l-Gayb*, Lübnan: Daru'l-Fikr, 1981, C. 16.
- SANCAR, Faruk, “İslâm Dünyasında yeni Dinî Hareketler”, *Diyanet Aylık Dergi*, S. 293, Mayıs (2015), s. 14.
- SÖNMEZ, Vecihi, “Selef Düşüncesinin Tarihi Arka Planı ve Selefilik”, *Araşan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmî Dergisi*, C. 9 S. 10 (2010) s. 176.
- es-SUYÛTÎ, Celeleddîn, *ed-Dürrü'l-Mensûr fi't-Tefsîr bil-Me'sûr*, Beyrut: Daru'l Fikr, 2011, C. 4.
- SÜLEYMAN, Mukâtil b., *Tefsîru Mukatil b. Süleyman*, Tahkik: Abdullah Mahmud Şehhâte, Beyrut: Müessesetü't-Tarîhi'l-Arabî, 2002, C. 2 s. 160.
- et-TABERÎ, Ebu Cafer Muhammed b. Cerîr, *Câmî'ul Beyân fi Tefsîr'il Kur'an, Tefsîr-i Taberî*, Tahkik: Abdullah b, Abdulmuhsin et-Türkî, Kahire: , 2001, Daru Hicr, C. 11.
- TİYEK, Fatih, *Kur'an'ı Anlamada Bağlamın Rolü ve Meallerdeki Bağlamsal Sorunlar*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Türkçe Sözlük, TDK, Ankara 2005.
- ULUDAĞ, Süleyman, *İslâm Düşüncesinin Yapısı, Selef, Kelâm, Tasavvuf, Felsefe*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016.
- UZUN, Nihat, *Bağlam ve Kur'an'ın Anlaşılması Üzerine*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- YAMAN, Ahmet, “Savaş”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 36, TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2009.
- YAZIR, Elmalılı Muhammed Hamdi, *“Hak Dini Kur'an Dili I-X”* İstanbul: Eser Neşriyat ve Dağıtım, 2000.
- YURDAYDIN, Muhammed G., *İslam Tarihi Dersleri* Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1971.

YÜKSEK, Muhammed İsa, *Kur'an'ın Anlaşılmasında Bağlam bilgisi, Referansları ve Sınırları*, İstanbul: M. Ü. İlâhiyat Fakültesi Yayınları, 2018, s.131.

